

MEZHEP
İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI

MEHMET SALİH

PENCERELER
YAYINEVİ

— — — — —

— — — — —

MEZHEP İMÂMLARININ ÖRNEK HAYATLARI

— — — — —

— — — — —

MEHMET SALİH

BEŞ VAKİT NAMAZI SÜNNETLERİYLE BERABER KILMAK LAZIMDIR

Namaz kılmak, insanın Allahü teâlâya olan borcudur. Bir namazı vaktinde kılmamak, büyük günâhtır. Namaz kılmayanlar hem Allahü teâlânın emrini yerine getirmemiş, hem de namazda müslümanlara yapacakları duâyı yapmadıkları için kul hakkına girmiş, bu hakkı ödememiş olurlar.

Sadece farzı kılmak, sünnetleri kılmamak, yâni terk etmek mekrûh olup günâhtır. Beş vakit namazı sünnetleriyle birlikte tadîl-i erkâna dikkat ederek kılmalıdır. Böylece, Peygamber efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” sünnetini işleyerek, sevgisine mazhar olmuş, şefaatine hak kazanmış oluruz.

Beş vakit namazın sünnetleri de, farzlarla berâber kılındıkları ve kılınan farzlardaki noksanları tamamladıkları için, diğer nâfile namazlardan dahâ ef-dal, yâni kıymetli oldular. Bu namazlara Peygamber efendimiz kıymet verdiği, bunları birinci vazîfe bildiği hâlde, özürsüz terk eden bir Müslüman günâh işlemiş olur. Hattâ sabah namazının sünnetine vâcib diyen âlimler olmuştur.

Sünnetler kılınmazsa unutulur. Unutulmuş bir sünneti meydana çıkarmanın sevâbı için bakınız Sevgili Peygamberimiz “aleyhissalâtü vesselâm” ne buyuruyor? **“Bir kimse, unutulmuş bir sünneti meydâna çıkarırsa, yüz şehîd sevâbı kazanır.”** Buradan, bir sünneti yapmaktan ne kadar büyük sevâb kazanılacağı anlaşılmaktadır.

Yine Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz buyurdular ki, **“Ümmetim arasında fitne, fesâd yayıldığı zaman, sünnetime yapışana, yüz şehîd sevâbı vardır.”** Sünnete yapışmak, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâb-larını okuyarak öğrenilir.

Ümm-i Habîbe “radiyallahü anhâ” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Bir müslimân kul, her gün, farz namazlar-dan başka, on iki rek’at, tetavvu’ olarak namaz kılsa, Allahü teâlâ ona Cennette bir köşk yapar.”** Bu hadîs-i şerîf (Müslim)de yazılıdır. Görülüyor ki, her gün beş vakit farz ile kılınan sünnet namazlara Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz **tetavvu’**, yâni nâfile ve sünnet namaz demektedir. Ve bunu işleyenlere Cennette köşk verileceğini buyurmaktadır.

*Vücutta baş ne ise, öyledir dinde namaz,
Başsız vücut olmazsa, namazsız da din olmaz.*

Yazan

Mehmet Salih

Sayfa Düzeni - Grafik Tasarım

Ahmet Düzeltten

Editör - Musahhah

Muhammed İrfan

Resimler

Murat Sevinç

1. Baskı: **Nisan 2019**

Baskı ve Cilt :

Çınar Matbaacılık

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Atahan No: 34 Kat: 5 Bağcılar / İSTANBUL

Sertifika No : 12683

Tel: (0212) 628 96 00

www.pencereleyayinevi.com

www.mybelovedprophet.com

info@mybelovedprophet.com

Kitap İsteme :

Tel: 0212 **876 09 67**

Gsm: 0536 **399 95 31**

Kitapta kullanılan resimler hiçbir âlimin tasviri değildir.

[MEZHEP İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI]

İMÂM-I ÂZAM EBÛ HANİFE HAZRETLERİ

PENCERELER
YAYINEVİ

İMÂM-I ÂZAM EBÛ HANİFE HAZRETLERİ

ASIL ADI	NUMÂN
BABASININ ADI	SÂBİT
DEDESİNİN ADI	ZÛTÂ
LAKABI	İMÂM-I ÂZAM (Büyük İmâm demektir.)
KÜNYESİ	EBÛ HANİFE (Müslümanların babası demektir.)
NESEBİ	NUMÂN BİN SÂBİT BİN ZÛTÂ EL-KÛFÎ
DOĞUM TARİHİ	699
DOĞUM YERİ	KÛFE (Kûfe, Irak'ta Bağdat'ın 170 km. güneyinde bir şehirdir.)
VEFÂT TARİHİ	767
VEFÂT YERİ	BAĞDAT

HANEFİ MEZHEBİNİN KURUCUSU

İmâm-ı Âzam Hazretleri, Ehl-i Sünnet yolunun dört hak mezheb imâmından birincisidir. Hanefî mezhebinin imâmı, reisi ve kurucusudur. İslâmiyet, Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerdir. İmân ve islâm demek, Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflere inanmak demektir. Sevgili Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm, Allahü Teâlâ'nın bildirdiklerini eshâbına öğretti. Onlar da talebelerine bildirdi. Bunlar da kitaplarına yazdılar. Bu kitapları yazan âlimlere Ehl-i Sünnet âlimi denir. İmâm-ı Âzam, Ehl-i Sünnet âlimlerinin reisi, başıdır.

İmâm-ı Âzam, eshâb-ı kirâmdan sonra yetişen büyük âlimlerin en başta gelenlerinden olup tâbî'nin ve İslâm âlimlerinin en büyüklerindedir. Tasavvufta da çok yüksek, büyük bir velî idi.

İmâm-ı Âzam günlük işlerde Allahü Teâlâ'nın rızâsına uygun hareket edebilmek için uyulması gereken kuralları toplayıp sınıflandırmıştır. Fıkıh ilminin temellerini atmış, fıkıh ilmini sistemleştirmiştir. Böylece, ikinci hicri asrın müceddidi, yani dinin yeniden yayıcısı unvanını almıştır.

Bugün dünyada bulunan Müslümanların yarıdan fazlası ve Ehl-i Sünnet'in çoğu, Hanefî mezhebine göre ibadet etmektedir.

Fıkıh bilgilerinin dörtte üçü Hanefî mezhebindedir. Yani dinimizle ilgili öğrendiğimiz dört bilginin üç tanesi bize İmâm-ı Âzam Hazretleri tarafından öğretilmiştir.

İslamiyet'te ev sahibi ve aile reisi odur. Diğer bütün mezhep âlimleri onun çocukları gibidir.

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin derslerinde çözülen fıkıh meseleleri beş yüz bine ulaşmıştır.

İMÂM-I ÂZAM EBÛ HANİFE HAZRETLERİ'NİN HAYATI

Kim Bu Densiz?

Kûfe şehrinde sıcak bir gündü. Birkaç Müslüman, dükkânın önünde gölgede oturuyor ve konuşuyorlardı.

“Duydunuz mu? Bir dehrî gelmiş şehre. Müslümanlara meydan okuyormuş.”

Elindeki tahta parçasıyla oynayan 7-8 yaşlarındaki bir çocuk, “Dehrî nedir baba?” diye sordu.

Babası gülümseyerek çocuğa baktı. Oğlunun bu tür meraklı soruları hoşuna gidiyordu.

“Âhirete inanmayan, dünyanın sonsuz bir yer olduğunu düşünenlere dehrî denir oğlum. Bunlar, bugünlerde İslâm memleketlerinde iyice çoğaldılar. Şehir şehir geziyor alçaklar!” dedi. Çocuk bir şey demeden elindeki tahta parçasıyla oynamaya, babası da konuşmaya devam etti.

“Kendi akıllarınca Allahü Teâlâ'nın varlığını sorguluyorlar ve tuzak sorular soruyorlar. Bir sürü Müslüman'ın da kafası karışıyor.”

Duvara sırtını dayamış oturan kır saçlı, sakallı adam yüzü asık bir şekilde, “Benim bile bazen kafam karışıyor. Allahü Teâlâ bunların şerrinden korusun. Kimmiş bu yeni gelen? Bu cesareti nereden bulmuş?” diye sordu.

“Bilmiyorum kim olduğunu ama her yere haber salmış. Müslümanlardan cesareti olan, benimle münazara etmek isteyen karşıma çıksın diyor.”

“Vay edepsiz! Kendine bu kadar güvendiğine göre dersine iyi çalışmıştır bu alçak!”

Kır saçlı, sakallı adamın öfkeden yüzü kızarmıştı. "Bunlara gününü gösterecek bir kişi yok mu aramızda yahu? Bu cesareti nereden buluyor bu densizler!," diye söylendi.

Çocuk, elindeki tahta parçasını fırlatıp dükkâna girdi. Uzun boylu olan babası, ellerini önünde kavuşturup düşündü. Her gün şehrin bir meydanında bir dehrî, Müslümanlarla münazara yapıyordu. Eğer Müslümanlar bu söz oyununda galip gelirlerse ne âlâ! Ama bazen Dehrî'nin tuzak sorularına cevap veremeyip susup kaldıklarında imânsızlar azıyorlardı. Ve işin kötüsü, onları seyreden Müslümanlar da oradan kafalarında onlarca soru işaretiyle ayrılıyorlardı. Hattâ birkaç Müslümanın bu münazaraları seyrettikten sonra dinden çıktığı haberini almışlardı.

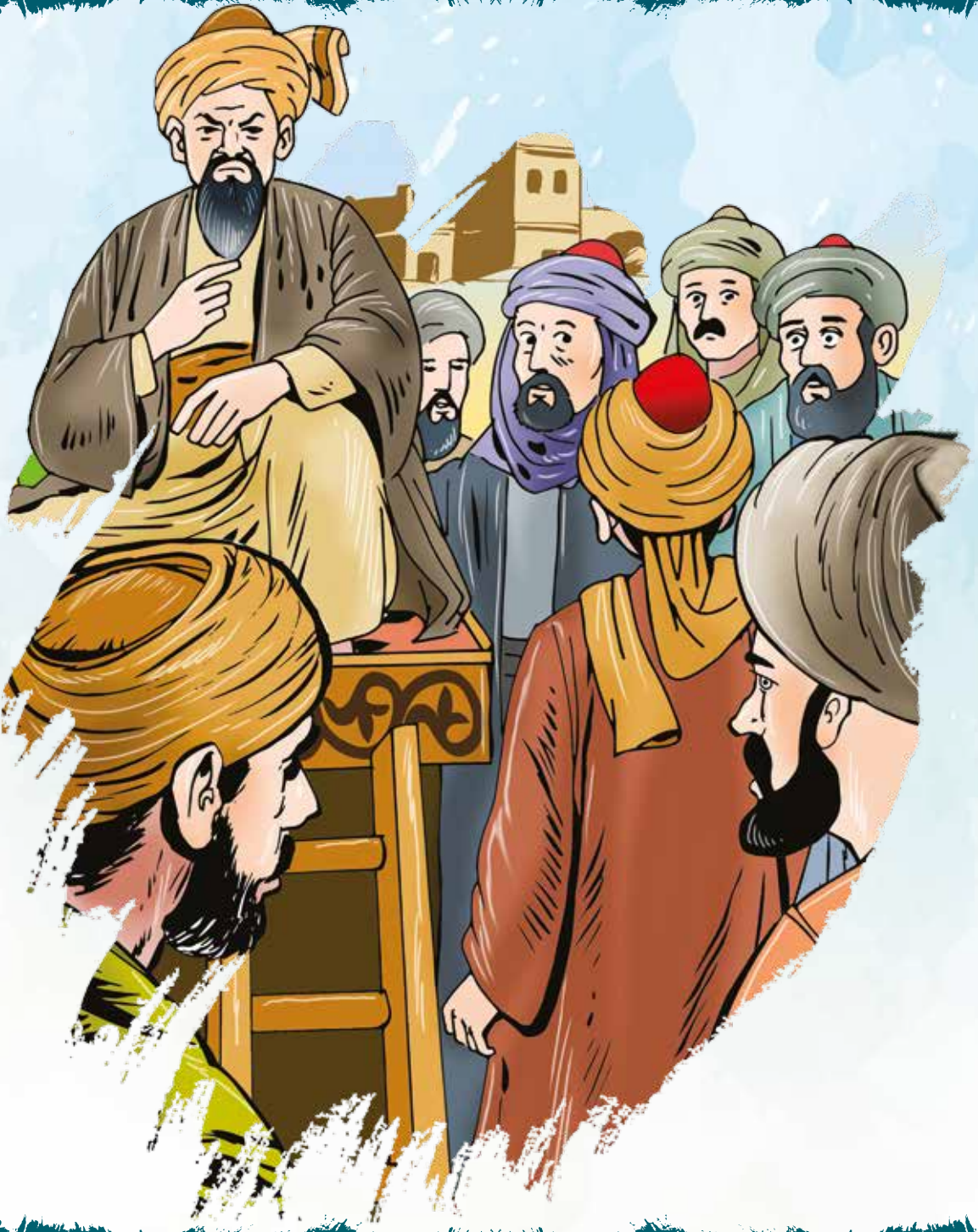
"Allah sonumuzu hayretsin!," dedi. O da ayağa kalkıp, "Şeytan diyor ki git şu adamı eşek sudan gelinceye kadar döv, bir daha böyle bir terbiyesizlik yapamasın!,"

Diğeri, "Sakin ol yiğit!," dedi gülererek. Sonra sözüne şöyle devam etti: "Dövmek kolay iş, bunu herkes yapabilir. Ama bu inançsız adamı susturmanın en güzel yolu, onu kol kuvvetiyle değil, akıl kuvvetiyle devirmektir!,"

"Doğru diyorsun!," dedi öfkeli adam. "Allah büyüktür. Elbet bu densizin karşısına İslâmiyet'in şerefini koruyacak birini çıkartır!,"

Kısa boylu olan, "inşâallah!," dedi. Güneş batmak üzereydi. Birlikte dükkâna girdiler.

Bağdat'ın güneyindeki bu şehir, güneş batmak üzereyken tatlı bir kızıla boyanıyordu. Birazdan yine sokaklar boşalacak, gün boyu telaşla koşuşturmuş insanlardan kurtulan şehrin sokakları da dinlenmeye çekilecekti.

Rüyadaki aslan yavrusu

Uykudan ter içinde uyandı 50 yaşlarındaki adam. İsmi Hammâd bin Ebi Süleyman'dı. Hâlâ rüyanın tesirinden kurtulamamış bir şekilde uzanıp düşündü. Dışarıdan birkaç kesik köpek havlaması geldi. Bütün şehir uykudayken yatağa uzanıp gözlerini kırpmadan saatlerce gördüğü rüyayı düşündü.

Sabah ezânlarıyla kalkıp mescide gitti. Namazda da aklından atamadı rüyada gördüklerini. Namazdan sonra rüyasını paylaşabilecek birilerini aradı gözleri. O sırada namazı bitirmiş, kapıya doğru yürüyen Numan bin Sabit'i gördü.

"En iyisi bu rüyayı en iyi talebeme anlatayım. Onun tabirlerine güvenirim." diye düşündü içinden. Mescidin bahçesinde, bir ağacın altında birlikte oturdular. Hammâd bin Ebî Süleyman Hazretleri, "Çok garip bir rüya gördüm Numan!," diye söze başladı.

"Hayırdır inşâallah hocam, dinlemek isterim uygun görürseniz?,"

"Büyük bir ağacın altında duruyordum. Tam o sırada korkunç görünümlü bir domuz gelip ağacın bütün dallarını yedi. Ağacın sadece gövdesi kalmıştı ki birden ağacın içinden bir arslan yavrusu çıkıp domuzu paramparça etti. Ben de bu sırada uyandım.."

Numan bin Sabit rüyayı duyunca gülümsedi. Daha birkaç gün önce hocası Hammâd Hazretleri, kendisine, şehre gelen ve bütün Müslümanlara meydan okuyan dehrîden bahsetmişlerdi.

Hocası Hammâd Hazretleri, aslında bu adamın karşısına çıkmak ve sorularını cevaplamak istiyordu. Müslüman ahâlinin de böyle düşündüğünü biliyordu. Fakat dehrînin karşısına öyle biri çıkmalıydı ki dehrî tam ters köşe olmalıydı. Evet... Bu, kelâm ilminde çok iyi yetişmiş talebesi Numan bin Sabit'ti.

Numan bin Sabit, "İzin verirseniz rüyanın ne manaya geldiğiyle ilgili

fikrimi söylemek isterim hocam?», dedi başını önüne eğip. "Rüyada gördüğünüz domuz, o pis ruhlu dehrîdir. Ağaç da ilim ağacıdır. Ağacın dalları, o dehrînin yalanlarına inanan Müslümanlardır. Ağacın gövdesi ise sizsiniz, o arslan yavrusu da benim. Allahü Teâlâ'nın yardımı ile ben onu yenerim.."

Sonra heyecanla başını kaldırıp hocasının yüzüne baktı.

"İzin verin onun karşısına çıkayım efendim?.."

Hocası Hammâd Hazretleri'nin de içinden geçen bu idi. Talebeleri içinde en çok güvendiği kişiydi Numan bin Sabit. Her anlattığını anında öğrenir, genç yaşına rağmen ilmî derinlik olarak devrin âlimlerine taş çıkartırdı. Ayrıca inanılmaz zekiydi. Kendisinden ders almaya başladıktan sonra çok kısa zamanda büyük yol kat etmişti.

"Ey Numan bin Sabit! Benim yanıma nasıl geldiğini hatırlıyor musun?», diye sordu hocası.

"Evet efendim», dedi Numan.

"Anlat bakalım o zaman.."

Daha önce birkaç kez anlatmıştı bunu Numan ama hocası bu hadiseyi dinlemeyi pek seviyordu.

"Bir gün zamanın âlimlerinden Şâbî Hazretleri'nin yanından geçiyordum. Şâbî Hazretleri beni görünce yanına çağırdı ve onunla konuşmaya başladık. Bana ne işle meşgul olduğumu sordu. Ben de ticaret yaptığımı söyledim. Şâbî Hazretleri 'Ticareti boş ver, ilim öğrenmek için ne yapıyorsun?' diye sordu tekrar. 'Hiçbir şey yapmıyorum.' dedim. Sonra eğilip, 'Sen çok zeki ve akıllı bir gençsin. Sakın ilimle uğraşmayı ve âlimlerle görüşmeyi ihmal etme!' dedi. Ben de bu sözlerden çok etkilendim ve Şâbî Hazretleri'nin derslerine devam edip kelam ilmiyle münazara ilmini öğrendim.."

"Peki, bundan sonrasını da ben anlatayım..» dedi Hammâd bin Ebî Süleyman Hazretleri. "Anlatılan şeyleri o kadar çabuk öğreniyordun ki ilme

olan açlığın bir türlü dinmiyordu. Kalam ve münazara ilimlerinde çok büyük dereceler elde etti. İlme olan açlığını doyumak için yeni ilim meclisleri aramaya başladı. Sonra benim yanıma geldin. Doğru mu?.

Numan başını önüne eğip, "Doğru efendim." dedi.

"İyi ki geldin." dedi Hammâd bin Ebî Süleyman.

Hocası, Numan'a fıkıh dersi veriyordu. Söylediği her şeyi anında ezberlediği için bu talebesini çok seviyordu. Numan bin Sabit de hocasına çok fazla hürmet ederdi. Hocasının derslerini takip ederken huzûrunda gayet edebli oturur, söylediği her şeyi ezberlerdi. Derslerini her zaman önceden müzâkere ederek derslerine çok iyi çalışıp hazırlanırdı. Hocası, talebelerini müzâkere yoluyla yoklama yapınca onun dersleri hemen ezberlediğini görürdü. Bunun için Hammâd bin Süleyman zaman zaman etrafındakilere, "Benim yanımda ders halkasının başına Numan'dan başka kimse oturmaz." derdi. Ve İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin hocasından ders aldığı 28 yıl boyunca aralarındaki bu hoca-talebe ilişkisi güçlenerek devam etti.

Tekrar gözlerini kapatıp rüyayı ve Numan'ın tabirini düşündü Hammâd bin Ebi Süleyman. Karar vermeden önce biraz zaman kazanmak için ilim öğrenmeye nasıl başladığını anlattırmıştı Numan'a. Gerçekten de dehrîyle başa çıkabilecek en iyi isim Numan olabilirdi. Madem rüya da onu işaret ediyordu, yapacak bir şey kalmamıştı.

Daha fazla düşünmeden, "Ey Numan! Madem rüyayı öyle yordun, hazırlan o zaman. Birakalım bu arslan yavrusunu da parçalasın o domuzul." dedi. Numan bin Sabit heyecanla uzanıp hocasının ellerini öptü. Dehrîye ulaştırmaları için haber saldılar.

Haber şehirde hızla yayıldı. Müslümanlar, dehrînin karşısına çıkacak bu Müslüman'ın kim olduğunu merak ediyordu. İmansızlar ise dehrîye çok güvendikleri için güzel bir münazara seyredeceklerini düşünerek keyifleniyorlardı.

Hangi akıl, bir tüysüzü benim karşıma çıkarır?

Haber dehrîye gelince, "Benim karşıma çıkmaya cüret eden bu cesur Müslüman kim?," diye sordu.

"Numan isminde bir genç," dediler. Dehrî kahkaha attı.

"Genç mi? İslâm âleminin en yaşlı ve tecrübeli âlimleri bile benimle başa çıkamadı. Hangi akıl, bir tüysüzü benim karşıma çıkarır?," diye gürlledi.

Madem teklifini kabul etmişlerdi, genç falan dinlemeyip Numan'ın karşısına çıkacak ve onu herkesin içinde rezil edecekti.

Heyecanlı bekleyiş

Kûfe'nin en geniş meydanında yakıcı güneşe rağmen bir sürü insan merakla bekleyiyordu. Meydanın ortasında yüksekçe bir yere kurulmuş bir kürsü vardı. Bu kürsüyü dehrî kullanıyordu. Karşısındakini psikolojik olarak etkilemek ve münazaraya bir sıfır önde başlamak için böyle bir taktik uyguladığı söyleniyordu. Meydana önce dehrî geldi. Kibirli tavırlarla kalabalığa baktı; yanındaki kısa boylu, keçi sakallı adama bir şeyler sordu. Büyük ihtimalle kendisiyle münazara yapacak gencin orada olup olmadığını soruyordu.

Keçi sakallı adam etrafına bakındıktan sonra, "hayır, der gibi başını salladı. Kalabalığın arasından dehrîyi desteklemek için gelen birkaç kişi, "Haydi, göster ona gününü!," diye bağırды. Dehrî onlara doğru baktı. Yüzünde bir kas bile oynamıyordu. Kibrinden taş gibi duruyor, içindeki korkuyu bastırmak için olumsuz hiçbir şey düşünmek istemiyordu. Bu kadar meydan okumanın ardından eğer bu meydandan yenik bir şekilde ayrılırsa felaket olacaktı. Ünü bütün şehirlere tam yayılmışken böyle bir şeyin olmasını asla istemiyordu. Bu yüzden gece sabaha kadar uyumamış, hangi soruları soracağını çalışmıştı. Yanındaki adama bir şeyler daha söyledikten sonra kürsüye çıkıp oturdu. Müslümanlar heyecanla dehrînin karşısına kimin çıkacağını merak ediyorlardı.

"Hammâd bin Ebî Süleyman çıkacakmış,," dedi münazarayı seyretmeye gelen Müslümanlardan bir tanesi, "Kûfe'de ondan daha âlim bir kişi yoktur,," dedi.

"Ben genç birisi diye duydum,," dedi bir diğeri, "Ama ismini cismini bilmiyorum,,"

"İnşâallah bu densizin karşısına genç birini çıkarıp yem etmezler!,"

"Âmîn!,"

Bu çocuk mu bana kafa tutacak?

Dakikalar geçtikçe meydana heyecan artıyordu. Bu sırada kalabalığın arasından çocuk denecek yaşta biri, dehrîye doğru yürümeye başladı. Kalabalıktan bir uğultu geldi.

Herkes bir yanlışlık olduğunu düşünüyordu. Dehrînin karşısına çıkacak kişi, bu yaşta biri olamazdı. Ama genç yaştaki bu kişi büyük bir soğukkanlılıkla yürüyüp dehrînin karşısına oturdu. Uğultu biraz daha devam ettikten sonra kesildi. Herkes nefesini tutmuş, münazaranın başlamasını bekliyordu.

Dehrî önce inanamıyormuş gibi Numan bin Sabit'e baktı. Sonra kafasını kaldırıp kalabalığa baktı ve, "Bu çocuk mu bana kafa tutacak?," der gibi güldü. Sonra yine dönüp karşısında oturan bu gence bakıp, "Sen bu yaşta hangi cesaretle karşıma geçip oturdun? Yıkıl karşımdan çabuk!," diye bağırdı. Numan bin Sabit, "Hakareti bırak da sorularını sor bakalım!," dedi sakın bir şekilde.

Herkes şaşkındı. Bu yaştaki bir kişinin bu kadar özgüvene sahip olması normal bir şey değildi.

Dehrî, gencin cesaret ve kararlılığını görünce biraz durakladı. Sonra, "Tamam o zaman! Madem çok istiyorsun, bu işi fazla uzatmayalım!," dedi ve ilk sorusunu sordu.

"Var olan bir şeyin başlangıcı ve sonu olmaması mümkün müdür?," Bu sorusuyla hâşâ Allahü Teâlâ'nın olmadığını söylemeye çalışıyordu.

Numan bin Sabit hiç beklemeden buna, bir soruyla karşılık verdi.

"Sayıları bilir misin?,"

Dehrî, "evet," dedi.

"Peki, birden önce hangi sayı vardır?,"

Dehrî biraz önüne baktı. Sonra, "Birden önce bir şey yoktur," dedi.

Bunun üzerine Numan bin Sabit, "Mecazi birin önünde bir şey yokken,

hakiki birin önünde nasıl bir şey olsun?», dedi.

Dehrînin morali bozuldu. Ama daha yeni başlıyorlardı. Elbette bu gencin cevap veremeyeceği bir sorusu olacaktı. Münazarayı seyreden Müslümanların yüzü gülüyordu. Bozuk inanışlı kişilerse sabırsız bir şekilde ikinci soruyu bekliyorlardı.

Dehrî, "Normalde her şey sağ, sol, ön, arka, üst, alt gibi bir yerde bulunur. Peki hakiki bir olanın yönü ne taraftadır?», diye sordu.

Numan yine saniye bile geçmeden, "Mumu yakınca ışığı hangi taraftadır?», diye sordu.

Dehrî cevap vermeden önce biraz durakladı. Sonra da, "Mumun ışığı her tarafta aynıdır» dedi.

Bunun üzerine Numan, "Mecazi olan bir ışığın hâli böyle olursa daimî ve ebedî olup eni boyu olmayan, göklerin ve yerlerin nuru olanın hâli nasıl olur?», buyurdu.

Dehrî yutkundu. Dehrînin morali çok bozulmuş, yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

"Her var olanın muhakkak bir yeri vardır. O'nun yeri neredir peki?», diye sordu bu kez.

Numan, meydanda kendilerini seyreden insanlardan biraz süt istedi. Herkes merakla sütü ne yapacağını düşünüyordu.

Bir bardak süt getirdiler. Numan bardağı dehrîye gösterip, "Bu sütte yağ var mıdır?», diye sordu.

Dehrî, "Evet, vardır!», dedi.

"Yağ, bu sütün neresindedir?», diye sordu Numan bu sefer.

Dehrî, "Ne bileyim? Her yerindedir işte!», dedi.

Numan bin Sabit, "Göremediğin hâlde sütte yağ olduğunu biliyorsun. Peki göklerin ve yerlerin yaratıcısı daimî ve ebedî olan Allahü Teâlâ'yı nasıl bilmiyorsun?», dedi.

Dehrî yine cevap veremedi. Kızaran yüzü şimdi kararmaya başlamıştı. Ama yenilgiyi kabullenmeye hiç niyeti yoktu.

Kendilerini seyreden insanların hayranlıkla bu gence baktığını fark ettikçe daha çok küplere biniyordu.

Ağzından köpükler saçarak son sorusunu sordu Dehrî: "Şimdi O, ne iş yapmaktadır?."

Numan bin Sabit dedi ki: "Sen bana bütün soruları kürsüden sordun. Ben de soruların hepsine cevap verdim. Şimdi sen oradan bir kerecik inip benim yerime gel. Ben de kürsüye çıkayım ve sana oradan cevap vereyim."

Dehrî, "Zaman kazanmaya çalışıyorsun ama bir işe yaramayacak!" deyip kürsüden indi. Herkes heyecanla ne olacağını bekliyordu. Numan bin Sabit kürsüye çıktı. Önce kendilerini seyreden kalabalığa, sonra dönüp dehrînin yüzüne baktı ve yüksek sesle konuştu:

"Ey dehrî! O ne yapıyor diye sordun değil mi? Şimdi sana söyleyeyim Allahü Teâlâ'nın ne yaptığını? Allahü Teâlâ kendine inanmayan bir inkârcıyı kürsüden indirdi, kendine inanan kulunu da kürsüye yükseltti." şeklinde cevap verdi.

Ve Rahmân Sûresinin, "Öyle iken Rabb'inizin hangi nimetlerini inkâr edebilirsiniz?" meâlindeki yirmi sekizinci âyet-i kerîmesini okudu.

Meydan bu genç adamın sesiyle inliyor, Müslümanlardan bir kısmı sevinç gözyaşları döküyordu.

Dehrî tek bir kelime bile söyleyemeden kaçır gibi meydandan uzaklaştı. Numan bin Sabit kürsüden indiğinde Müslümanlar onun etrafını sardı.

Nihayet dehrî rezil olmuş, kaşla göz arasında er meydanından sıvışıp gitmişti. Müslümanların da gönlü, huzur ve sevinçle dolmuştu.

Kim bu genç?

Ertesi gün Kûfe şehrinin birçok mahallesinde ve sokağında bu münazara konuşuluyordu. Müslümanlar neşe içinde olan biteni birbirine anlatıyor, îmânsızlar moralleri bozuk bir şekilde dehrînin nasıl yenildiğini düşünüp kahroluyorlardı.

Numan bin Sabit ismindeki bu genci Kûfe şehrinde artık daha çok kişi tanıyordu.

Kıyamete kadar yaşayacak Müslümanlar da dehrîyi rezil eden ve Müslümanların gönlüne sevinç dolduran bu kişiyi Hanefi mezhebinin kurucusu İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe olarak tanıyacaklar ve onun yolundan gidenlerin sayısı milyonları geçecekti.

○ devirde yaşayan insanlar, Numan bin Sabit'in genç yaşına rağmen derin bir âlim ve çok zeki bir kişi olduğunu biliyordu. Ama hiçbiri bu genç insanın eshâb-ı kirâmdan sonra yetişen en büyük âlimlerden birisi olacağını, dört büyük hak mezhepten Hanefi mezhebinin kuracağını ve kıyamete kadar bütün dünyadaki Müslümanların günlük hayatlarını kolaylaştıracak ve her işte İslâmiyet'e uymalarını sağlayacak önemli eserler yazacağını hiç düşünmemişlerdi.

Mücadele şehri Kûfe

Kûfe şehri, tarihin en büyük İslâm âlimlerinden birini ağırlıyordu ve Irak'ın bu büyük şehrinde bütün Müslümanlar için bir tarih yazılıyordu. Birçok sahâbenin yaşadığı bu şehir, dünyanın önemli ilim merkezlerinden bir tanesi olarak kabul ediliyordu. Fakat o zamanlar şehirde çeşitli dinlere ve bozuk inanışlara sahip birçok kişi de yaşıyordu.

Şia, Mutezile ve Haricilik gibi bozuk itikadlar bu şehirde ortaya çıkmıştı. Hakiki Müslümanlarla bozuk inanışlı kimseler arasındaki mücadele şehrin her yerinde hissediliyordu.

Çocukluğu ve ilk gençlik yılları böyle bir şehirde geçen İmâm-ı Âzam Hazretleri, babası gibi ticaret yapmaya başladı. Bir yandan da sık sık âlimlerin sohbetlerine gidiyor ve dînî bilgileri öğreniyordu.

Kûfe'de var olan karışıklığı ve fitneyi sona erdirmek için İslâm âlimleri de var güçleriyle çalışıyor ve herkese Ehl-i Sünnet yolunu anlatıyorlardı. Hakiki İslâmiyet'i bozmak için uğraşan kişilerle mücadele ediyorlar, bu kişilerin yanlış fikirlerini çürütmek için gece gündüz durmadan hizmet ediyorlardı.

Şehrin birçok yerinde hakiki Müslümanlarla, bozuk inanışlı kimseler arasında tartışmalar ve münazaralar yapılmaya devam ediyordu.

İmâm-ı Âzam Hazretleri de henüz çok genç yaşta olmasına rağmen bu münazaralara katılmaya devam ediyordu ve şöhreti her geçen gün bütün dünyaya yayılıyordu. Üstün kabiliyeti ve keskin zekâsı sayesinde karşısına çıktığı kişilerin yanlış fikirlerini dakikalar içinde çürütüyordu. Müslüman olmayan kişiler karşılarında İmâm-ı Âzam Hazretleri'ni görünce keyifleniyor, bu kadar genç yaştaki bir kişinin hakkından kolay gelebileceklerini düşünüyorlardı. Ama konuşmaya başladıkları anda şaşırıyorlar, İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin zekâsı ve bilgisi karşısında dilleri tutuluyordu. Münazara bittiğinde ise rezil bir şekilde orayı terk ediyorlardı.

Birkaç münazaradan sonra İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin ismi şehirde yayılmaya başladı. Herkes onun ne kadar keskin bir zekâsı ve derin bir ilmi olduğundan bahsetmeye başlamıştı. Zamanın büyük âlimleri de onun bir cevher olduğunu anladılar ve daha çok ilim öğrenmesi için onu teşvik etmeye başladılar.

Başlamadan biten münazara

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin ününü duyan başka bir ateist de kendinden çok emin bir şekilde ona meydan okumuştur. Her gördüğü kişiye, "Numan bin Sabit'e söyleyin, eğer kendine güveniyorsa karşıma çıksın. Ona haddini bildireceğim!," diyordu.

Haber gelince sakin bir şekilde, "Görüşelim bakalım, haddimizi nasıl bildirecekmiz?," dedi. Münazaranın yapılacağı tarih, yer ve saat belirlendi.

Münâzara için belirlenen saat gelmişti. Ateist sabırsız bir şekilde etrafına bakınıyor, İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin gelmesini bekliyordu. Kendince çok iyi hazırlanmıştı ve sorularıyla imâmı alt edeceğini düşünüyordu. Münazarayı dinlemek için gelen insanlar da merakla İmâm'ı bekliyordular.

Ancak bir saat geçtiği hâlde İmâm-ı Âzam Hazretleri gelmedi. Ateist, İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin geciktiğini görünce, "Bakın, imâmınız korktu, gelmiyor!," dedi. Fakat tam bu sırada kapı açıldı ve İmâm-ı Âzam Hazretleri içeri girdi. Ateist ve diğerleri İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne niçin geç kaldığını sordular.

İmâm-ı Âzam Ebû Hanife Hazretleri oturdu ve sakin bir şekilde anlatmaya başladı.

"Bilirsiniz ki bizim ev, nehrin karşı kıyısındadır. Oradan bu tarafa günde bir tane gemi gelir. Ben o gemiyi kaçırdım. Kayık aradım ama yoktu. İrmaktan geçemedim. Sonra bir de baktım ki yanımdaki ağaç parçalara ayrıldı, gökten yağmur yağar gibi çivi yağdı ve o odun parçalarını birbirine

tutturup kayık hâline getirdi. Ben de binip geldim, ondan geciktim.„

Ateist gülmeye başladı. “Gördünüz mü nasıl yalan söylüyor sizin imâm! Hiç usta olmadan bir kayık kendiliğinden oluşabilir mi? Bu adam delirmiş. Ben bir deliyle atışmam!„ dedi.

İmâm-ı Âzam Hazretleri gülümsedi.

“Ey gafil! Bir kayık ustasız kendiliğinden olamazsa bu koca kâinat kendiliğinden nasıl var olur? Ben bir kayığın kendiliğinden var olduğunu söyledimde sen bana güldün. Benim deli olduğumu düşündün. Oysa sen koskoca kâinatın kendiliğinden var olduğunu ispata çalışıyorsun. Şimdi söyle; asıl deli ben miyim, yoksa sen misin?„

Ateist şaşırmişti. Kafasında şimşekler çaktı. Sonra eğilip İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin elini öptü ve özür diledi. Bir süre sonra da tövbe edip oracıkta Müslüman oldu.

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin keskin zekâsı ve derin ilmi sayesinde, bir münazara daha başlamadan bitmişti.

Kaptansız gemi

Allahü Teâlâ'yı inkâr eden bir dehrîye (dinsize) şöyle demiştir: “Sana biri; ben kasırgalı bir havada, dalgaları çok şiddetli olan bir deniz üzerinde, içinde kaptanı ve mürettebatı olmayan fakat kendiliğinden deniz üzerinde doğru istikamete giden bir gemi gördüm dese acaba bu kimsenin söylediği şeye doğru diyebilir misin?„

Dehrî, “Hayır, bunu akıl ve mantık kabul etmez, bu asla mümkün değil! Onu bir sevk eden olması lâzımdır.„ deyince İmâm-ı Âzam Hazretleri, “O hâlde bu muazzam kâinatın ve onda cereyan eden mükemmel hadiselerin yaratıcı olan Allahü Teâlâ'yı nasıl inkâr edersin?„ dedi. Dehrî, birşey söyleyemedi ve düşüp bayıldı.

Hocaları

İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe (rahmetullahi aleyh), "Resûlullah'ın hadîs-i şerîfleri başımızın tacı ve gözümüzün nûrudur. Eshâb-ı kirâmın sözlerini arar, seçer ve onlara uyarız. Tabiînin sözleri ise bizim sözlerimiz gibidir.." buyurdu. Başta eshâb-ı kirâmın büyüklerinin ilim silsilesinden olmak üzere, dört bin kişiden ilim öğrenip bütün ilimlerde ve üstünlüklerde en yüksek dereceye ulaştı. Fıkhı Hammâd'dan öğrendi. Tasavvuf ilmini de Muhammed Bakır, ondan sonra da Silsile-i Aliyye denilen evliyânın büyüklerinden olan Ca'fer-i Sâdik'dan öğrendi. Onun sohbetlerine iki sene devam ederek kemâle geldi. İmâm-ı Azam, onun huzurunda kavuştuğu yüksek mertebeleri anlatmak için, "Son iki sene olmasaydı, Numan helâk olmuştu.." buyurdu.

Talebe yetiştirmeye başlaması

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin hocası Hammâd bin Süleymân (rahmetullahi aleyh) vefât etmişti. Birçok kişi onun yerine İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin geçmesini düşünüyordu. Mescitte yine aynı konu vardı ve şehrin ileri gelenleri İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne, Hammâd bin Süleymân'ın yerini ancak onun dolduracağını söylediler. İmâm-ı Âzam Hazretleri bunun üzerine, "İlmin ölmesini istemem.." deyip ilim kürsüsüne oturdu. Hocası Hammâd bin Ebî Süleymân'ın (rahmetullahi aleyh) yerine müftü oldu ve talebe yetiştirmeye başladı.

İmâm-ı Âzam, hocası Hammâd'ın yerine geçince dünyanın dört bir yanından insanlar akın akın kendisini ziyarete gelmeye başladılar. Dinî meselelerini çözmek için İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne gelen herkes, onun yanından sorusu cevaplanmış, kafasındaki soru işaretleri gitmiş ve tatmin olmuş bir şekilde ayrılıyordu. Derin ilmine rağmen sahip olduğu müthiş tevazu insanları âdeta büyülüyordu. Tatlı sözlerini işiten ve güler yüzünü gören insanlar onun yanından hiç ayrılmak istemiyorlardı. İmâm-ı Âzam'ın etrafı onu seven, ondan ilim öğrenmek isteyen kişilerle dolup taşmaya başlamıştı.

Talebeleri

İmâm-ı Âzam'ın yetiştirdiği talebelerin sayısı da dört bine ulaştı. Bu dört bin talebeden yedi yüz otuz tanesi ilim derecesi olarak çok yükseldi. Kırk tanesi içtihad derecesine çıktı.

İmâm-ı Âzam Hazretleri, öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir yandan da ticaretle uğraşırđı. Talebelerine çok şefkatli davranır, onların büyük bir ilim adamı olmaları için gece gündüz demeden çalışırđı.

Kimi zaman talebelerini toplar, onların dert ve sıkıntılarını dinlerdi. Talebelerine ne kadar değer verdiğini görenler şaşırırlardı. İmâm-ı Âzam Hazretleri talebelerine, "Sizler benim kalbimin sevinci, hüznümün tesellisisiniz.", buyururdu.

Otuz yıllık müddet içinde verdiği derslerinde yetişen talebeleri, hocalarından aldıkları ilmi bir ışık gibi saçarak dünyanın dört bir yanına dağıldılar. Kimi müftü, kimi müderris oldu. Her gittikleri yerde güzel ahlâkları ve ilimleriyle örnek oldular. Onları tanıyan insanlar, Ehl-i Sünnet yolunu tanıdı ve Ehl-i Sünnet'i tanıyanlar da doğru yolu bulup sonsuz saâdete kavuştu.

Vali Ebû Hübeyre'nin zulmü

Emevilerin Irak Valisi İbn-i Hübeyre sabırsızlıkla odanın içinde dolaşıyordu. Yanındaki emir erine seslendi:

"Gelmedi mi hâlâ Ebû Hanife?."

"Gelmedi henüz efendim.."

İbn-i Hübeyre, yaşanan karışıklıkları önlemek için çareler arıyordu. Ve son olarak önde gelen İslâm âlimlerinden faydalanmaya karar vermişti. Eğer onları yanına çekebilirse hem onların muhalefet etmelerini önleyecek hem de halkın gözünde yok olan itibarını yeniden kazanacaktı.

Son birkaç gün içinde İbn-i Ebi Leyla, Davud bin Hind, İbn-i Şübrüme ve diğer birkaç ünlü âlimi çağırmış ve hepsine farklı görevler vermişti. Kendilerine verilen görevleri kabul eden fakihler memnun bir şekilde ayrılmışlardı. Şimdi sırada Ebû Hanife vardı. Eğer ona da önemli bir görev verirse onu da yanına çekmiş olacaktı. Bu da birçok işin kolaylaşması anlamına geliyordu. O sırada içeri uzun boylu bir adam girdi.

"Ebû Hanife geldi efendim.."

İbn-i Hübeyre, "Buyursun.." dedi.

Birkaç dakika sonra Ebû Hanife Hazretleri ile karşılıklı oturuyorlardı.

"Ey Ebû Hanife! Sana önemli bir görev vermek istiyoruz. Bu görevi kabul edersen artık üzerine imza koymadığın hiçbir kanun yürürlüğe konmayacak, sen izin vermeden devlet hazinesinden kuruş çıkmayacak.."

İmâm-ı Âzam Hazretleri önüne bakarak düşündü. Bu teklif hem yargının hem de malienin bir anlamda kendisine bağlanması anlamına geliyordu. Ancak İmâm-ı Âzam Hazretleri, İbn-i Hübeyre'nin niyetinin ne olduğunu çok iyi biliyordu. Vali, yönetimini güçlendirmek ve halkın yeniden güvenini kazanmak için âlimleri bir araç olarak kullanmak istiyordu. Daha önce bu tür teklifleri kabul eden âlimler belki iyi niyetlerinden dolayı planı sezme-

miş olabilirlerdi. Ama İmâm-ı Âzam Hazretleri bu teklifi kabul edemezdi. Başını kaldırıp valinin gözlerinin içine baktı. Sonra valiye, "Teklifinizi kabul edemem!, dedi.

Vali şaşırmişti. İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin, herkesin hayalini kurduğu bir makamı reddediyor olmasına inanamadı.

"Anlayamadım, kabul edemem mi dediniz?," diye sordu.

"Evet," dedi İmâm-ı Âzam Hazretleri. "Kabul edemem!,

Vali köpürmüştü.

"O zaman seni zindan bekler!," diye bağırdı. İmâm-ı Âzam Hazretleri cevap bile vermedi. Biraz sonra içeri iki iri yarı adam girip İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin koluna girdiler ve onu zindana götürdüler. Zindana giderlerken daha önce teklifi kabul etmiş âlimlerden bir tanesiyle göz göze geldi İmâm-ı Âzam Hazretleri. İmâm'ı böyle görünce karşısındaki kişi dayanamadı. Gözyaşlarını saklamaya çalışarak, "Kendinize yazık etmeyin yâ İmâm! Kabul edin teklifil," dedi.

İmâm-ı Âzam Hazretleri dönüp o zâtın yüzüne baktı. Gözleri alev alevdi.

"Eğer vali benden Vasit mescidinin kapılarını saymak gibi sıradan bir iş istesin, yine kabul etmem. O insanlara zulmedecek, onların başını kesecek, ben de bunları tasdik edeceğim öyle mi? Ben o mührü elime almam, Allahü Teâlâ'ya yemin ederim ki bu mümkün değil!,"

İmâm-ı Âzam Hazretleri'ni zindana attılar. Günler süren işkenceler yine de o büyük insanı kararından döndürmedi.

Bir zaman sonra son bir çareyle bu defa Kûfe başkadılığını teklif ettiler. Onu da kabul etmeyince vali iyice çıldırdı. Hem zindan cezası çekiyor hem de her gün kırbaçlanıyordu. Fakat yine de büyük imâm şöyle diyordu:

"Bu dünyada kırbaç yemek, âhirette ceza görmekten evlâdır. Valinin beni öldürmeye gücü yeter fakat tekliflerini kabul ettirmeye asla!,"

Vali, Ebû Hanife Hazretleri'nin sağlam iradesi karşısında çaresiz kalmıştı.

Bir noktadan sonra vazgeçip görevi kabul edeceğini ümit ediyordu. Ama günler geçiyor, işkencenin dozu artıyor ama İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin kararında hiçbir değişiklik olmuyordu.

Zühdü, takvâsı ve verâi da ilmi ve zekası gibi çok olduğundan teklifleri kabul etmedi. İnsanlık dolayısıyla kulların hakkını gözetmekte kusur etmekten korktu. Araya girip onu ikna etmek isteyenler olduğunda, "Değil devlet idaresinde görev almak, câminin direklerini saymayı bile kabullenmem!, demeye devam ediyordu.

Bu sağlam irade karşısında herkes şaşkındı. Kûfe şehri kıyamete kadar hayırla anılacak büyük bir insanın kahramanlık destanına şahit oluyordu.

İşkenceler o noktaya gelmişti ki işkenceyi yapan kişiler, valinin huzuruna çıktılar ve İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin durumunun iyi olmadığını ve işkencelere devam etmeleri durumunda ölebileceğini bildirdiler.

Vali İbn-i Hübeyre bunun üzerine korktu ve,

"Tamam o zaman, artık işkence yapmayın! Söyleyin İmâm'a, beni ikna edecek bir şeyler düşünsün ve beni yeminimden kurtarsın.." dedi.

İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne bu bilgiyi verdiler. İmâm-ı Âzam da, "O zaman beni bıraksın. Çıkıp dostlarımla istişare edeyim.."

İmâm-ı Âzam Hazretleri zindandan çıktıktan sonra Kûfe'de kalmak istemedi. Birkaç gün oyalandıktan sonra Mekke'ye gitti ve Emevilerin yıkılışına kadar da orada kaldı.

İmâm-ı Âzam Hazretleri yaşadığı onca eziyete rağmen azminden ve kararlılığından bir şey kaybetmedi. Büyük itibara sahip devlet memurluğu yerine, zindanda kırbaç yemeyi tercih etti. Ellerindeki gücün her şeye yeteceğini düşünenler şaşırıldılar.

Abbasi Devleti kurulunca, halife Ebû Cafer Mensur zamanında da Kûfe'ye döndü.

Vefâtı

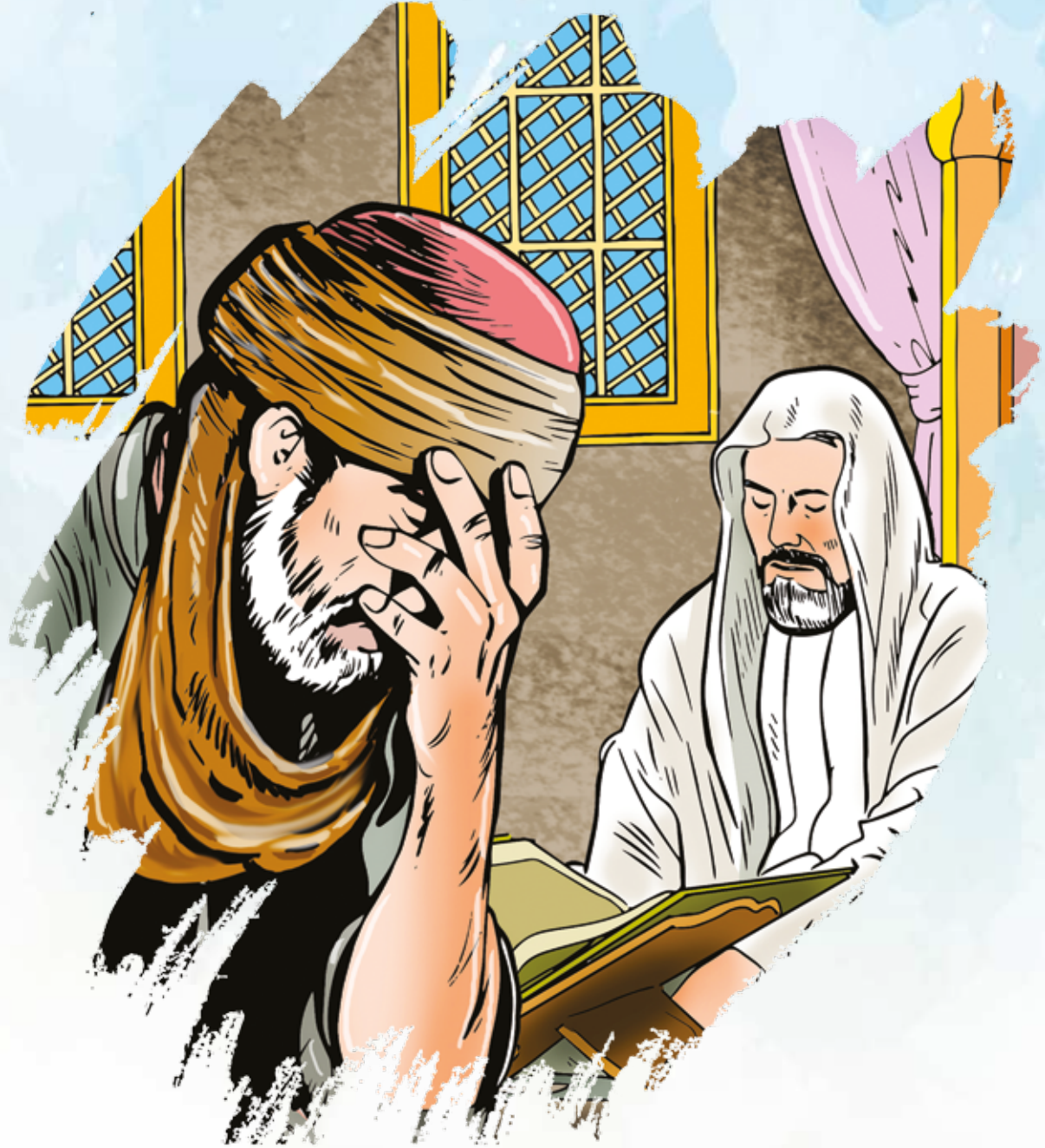
İmâm-ı Âzam Hazretleri, 767 yılında zehirlenerek şehid olduğunda yetmiş yaşındaydı.

Vefat haberi, duyulduğu her yerde büyük üzüntü ve gözyaşıyla karşılandı. Müslümanlar bu kadar büyük bir âlimi kaybettikleri için üzgün ve mahzundular.

Cenazesini Bağdat kadısı Hasan bin Ammâre yıkadı. Hasan bin Ammâre yıkamayı bitirince şöyle dedi:

"Allahü Teâlâ sana rahmet eylesin! Otuz senedir gündüzleri oruç tuttun. Kırk sene, gece sırtını yatağa koyup uyumadın. En fakîhimiz sendin! İçimizde en çok ibadet eden sendin! En iyi sıfatları kendinde toplayan sendin!,"

İmâm-ı Âzam'ın (rahmetullahi aleyh) cenaze namazını elli bin kişi kıldı. Kalabalıktan, ikinci namazına kadar altı kere cenaze namazı kılındı. Sonuncusunu oğlu Hammâd kıldırdı. İmâm-ı Âzam; Bağdat'ta, Hayzeran kabristanının doğusuna defnedildi. İnsanlar günlerce kabrin başından ayrılmayıp gözyaşları içinde duâ etmeye devam ettiler.

İMÂM-I ÂZAM HAZRETLERİ'NİN GÜZEL AHLÂKİ VE ÜSTÜNLÜKLERİ

İyilikseverdi

İmâm-ı Âzam (rahmetullahi aleyh), bir gün yolda giderken onu gören bir adam birden yüzünü sakladı ve başka bir yola saptı. İmâm-ı Âzam Hazretleri ne olduğunu anlayamadı. Ama merak ettiği için adamı çağırıp, "Neden beni görünce yolunu değiştirdin?" diye sordu. Adam mahcup bir şekilde önüne bakarak cevap verdi:

"Efendim, benim size on bin akçe borcum var. Uzun zaman oldu, bunu ödeyemedim. Yüzünüze bakacak hâlim yok!," dedi. İmâm-ı Âzam, "Hay Allah, dert ettiğin meseleye bak! Ben o parayı sana hediye etmiştim. Beni görüp sıkıldığın ve utandığın için hakkını helâl et!," dedi.

Adam gözyaşlarını saklamaya çalışarak teşekkür etti ve oradan ayrıldı.

Bir defasında ihtiyar bir kadın gelip "Ben fakîrim, bana şu elbiseyi maliyet fiyatına sat!," dedi. Dört dirhem ver, onu al deyince bu elbisenin maliyetinin daha fazla olduğunu tahmin eden kadın, "Ben ihtiyar bir kadıncağızım. Yoksa benimle böyle alay mı ediyorsun?," dedi. "Hayır, bunda alay yok!," deyip elbiseyi ihtiyar kadına dört dirheme verdi.

Vefakârdı

Komşusu bir genç vardı. Her gece içki içer, eve sarhoş gelir; bağırır, çağırırdı. Bu genç, bir gün hapse düştü. Ertesi gün İmâm-ı Âzam (rahmetullahi aleyh), "Komşumuzun sesi kulağımıza gelmez oldu.", deyince bir talebesi onun hapse atıldığını söyledi. Bunun üzerine İmâm-ı Âzam Hazretleri valiye gitti. Vali onu görünce ayağa kalkıp hürmetle karşıladı. "Buraya teşrifinizin sebebi nedir?," diye sordu. İmâm-ı Âzam Hazretleri durumu anlatınca vali: "Böyle önemsiz bir iş için buraya kadar niçin zahmet ettiniz? Bir haber gönderseydiniz yeterdi.", dedi ve o genci serbest bıraktı. İmâm-ı Âzam Hazretleri sevinç içinde kendisine bakan gence, "Bak, biz seni unutmuyoruz.", diyerek biraz para verdi. Bunun üzerine o genç, yaptığı kötü işlerden tövbe edip İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin derslerine devam etmeye başladı ve fıkıh ilminde âlim olarak yetişti.

Dürüştü

İmâm-ı Âzam Hazretleri bir ortağıyla ticaret yapıyordu. Elleriinde bulunan malların içinde defolu bir elbise vardı. İmâm-ı Âzam Hazretleri ortağına bu elbiseyi gösterdi ve, "Bunu satarken elbisenin bu kusurlu yerini mutlaka müşteriye göster.", dedi. Fakat ortağı bu elbiseyi satarken elbisenin kusurunu söylemeyi unuttu. Satın alan kimseyi de tanııyordu. İmâm-ı Âzam Hazretleri bunu öğrenince o mallardan alınan doksan bin akçeyi sadaka olarak dağıttı. Çünkü o elbisenin parası da bütün elbiselerin parasına karışmıştı.

Bir gün de bir adam, satmak üzere bir elbise getirdi ve bu elbise için yüz akçe istediğini söyledi. İmâm-ı Âzam Hazretleri elbiseyi inceledikten sonra, "Bunun değeri yüz akçeden daha fazladır.", dedi. Satan kişi biraz şaşırmişti. Yüz akçe daha artırıp iki yüz akçe istedi. Ama İmâm-ı Âzam Hazretleri yine kabul etmedi.

“Bu elbisenin fiyatı daha fazla eder!,” diyerek bu işten anlayan bir tüccar çağırdı. Tüccara, elbisenin fiyatının ne kadar olabileceğini sordular. Tüccar, “beş yüz akçe,” deyince çıkarıp adama beş yüz akçe verdi ve elbiseyi satın aldı.

Cömertti

Cömertliği dillere destandı. Her yıl kazancının dört bin dirhemden fazlasını fakirlere dağıtırdı. Çevresinde paraya ihtiyacı olan kişileri arayıp bulur, onların bütün ihtiyaçlarını karşılardı. Kimi zaman talebelerine para verir ve şöyle söylerdi:

“Bunları ihtiyacınız olan yere harcayın ve Allah’a şükredin. Çünkü verdiğim bu paralar aslında benim değildir. Allahü Teâlâ sonsuz ihsân ve keremiyle bu parayı benim elimden size göndermiştir. Bu aslında sizin nasibinizdir.”

Sadece fakirlere para vermez, zenginlere de çeşitli hediyeler verirdi. Her cuma günü anne ve babasının ruhu için fakirlere yirmi altın dağıtırdı. Müşteri fakir veya ahababından olursa onlardan kâr almaz, malı aldığı fiyata verirdi.

Cesurdu

İmâm-ı Âzam Hazretleri, Allahü Teâlâ'nın rızasından başka bir düşüncesi olmayan büyük bir âlimdi. İslâmiyetle ilgili bir mesele olduğu zaman arslan kesilir, hiçbir şeyden çekinmezdi.

Onun dersine katılanlar, İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin cesaretine hayran olurlardı. Doğru bildiği şeyleri söylerken hiçbir şeyden çekinmez, hakikati dünyaya yaymak için kendini feda ederdi. Halife Mensur ona bir görev verdiğinde bu görevi kabul etmedi ve geri adım atmadı. Hapse atıldığında bile inandığı doğruları söylemekten çekinmedi.

Çalışkandı

İmâm-ı Âzam Hazretleri, kırk sene yatsı namazının abdesti ile sabah namazını kıldı. Yani yatsıdan sonra uyumadı. Her gün sabah namazını câmiide kılıp öğleye kadar kendine sorulan soruları cevaplardı. Öğleden önce kaylule yapar, yani bir miktar uyurdu. Öğle namazını kıldıktan sonra da yatsı namazına kadar talebelerine ders verirdi. Yatsı namazını kıldıktan sonra eve gidip biraz dinlenir, sonra tekrar câmiye gelip sabaha kadar ibadet ederdi.

İmâm-ı Âzam Hazretleri, hayatı boyunca elli beş defa hac yapmıştı. Son haccında Kâbe-i muazzama içine girip burada iki rekât namaz kıldı. Namazda bütün Kur'ân-ı Kerîm'i okudu. Sonra ağlayarak, "Yâ Rabbil Sana lâıyk ibadet yapamadım. Fakat senin akıl ile anlaşılmayacağını iyi anladım. Hizmetimdeki kusurumu bu anlayışıma bağışla!" diyerek duâ etti. O anda şöyle bir ses işitildi: "Ey Ebû Hanîfe, sen beni iyi tanıdın ve bana güzel hizmet ettin! Seni ve kıyamete kadar senin mezhebinde olup yolunda gidenleri af ve mağfiret ettim."

Takva sahibiydi

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin takvâsı o kadar çoktu ki otuz yıl boyunca haram olan beş günün haricinde her gün oruç tuttu. Kimseden hediye kabul etmezdi. Fakirler gibi giyinirdi. Bazen de Allahü Teâlâ'nın nimetlerini göstermek için, çok kıymetli elbise giyerdi. "Ömrümde bir kere güldüm, ona da pişmanım." demiştir. Az söyler, çok düşünürdü. Allahü Teâlâ'dan çok korkar, Kur'ân-ı Kerîm'e uymağa çok dikkat ederdi.

Bir keresinde Kûfe şehrinin köylerini haydutlar basıp koyunları çalmışlardı. İmâm-ı Âzam Hazretleri, bu çalınan koyunlar şehre getirilip satılır düşünceyle, koyunun yedi sene yaşadığını bildiği için yedi sene koyun eti yemedi.

Tevazu sahibiydi

İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe Hazretleri, bir gün yolda giderken bir çocuğun çamura düştüğünü gördü. Çocuğu çamurdan kaldırıp ona: "Bundan sonra dikkat et, bir daha çamura düşme." dedi.

Çocuk, "Benim düşmemden ne çıkar. Düşsem yalnız bana zararı olur. Ama siz çok dikkat edin! Çünkü sizin ayağınız kayarsa bütün Müslümanların ayağı kayar. Sonra hepsinin ayağa kalkması çok zor olur!" dedi. İmâm, çocuğun bu aklına hayran kaldı ve ağlamaya başladı.

İlmi derya gibiydi

Çok derin bir ilmi vardı. Kendini âlim zanneden birçok kişi, onun yanında ne kadar cahil olduğunu anlardı. Bir defasında bir iş için evinden çıkıp atına binmek üzereyken bir kadın gelip bir soru sordu. İmâm-ı Âzam Hazretleri, birkaç dakika düşündükten sonra kadına, "Kur'ân-ı Kerîm'i baştan sona kadar düşündüm. Senin sorunun cevabı Kur'ân-ı Kerîm'de açıkça yok. İstersen biraz bekle, araştırıp senin sorunun cevabını verebilirim." dedi.

Peygamber Efendimiz'e âşıkı

İmâm-ı Âzam, bir gece rüyâsında Peygamber Efendimiz'in kabrini açmış, mübârek bedenine sıkıca sarılmıştı. Uyanınca bu fevkalâde rüyâsını tabîinin büyüklerinden İbn-i Sîrîn'e gidip anlattı.

İbn-i Sîrîn, "Bu rüyânın sahibi sen değilsin, bunun sahibi Ebû Hanîfe olsa gerek." dedi. "Ebû Hanîfe benim!" deyince İbn-i Sîrîn, "Sırtını aç, göreyim!" dedi. Sırtını açınca iki omuzu arasında bir ben gördü ve, "Sen o kimsesin ki Peygamber'imiz senin hakkında, 'Benim ümmetim içinde, iki omuzu arasında bir ben bulunan biri gelir. Allahü Teâlâ dînini onunla kuvvetlendirir, ihyâ eder.' buyurdu." dedi.

Şöhretten kaçsa da dünya onu tanıyordu

○ şöhretten kaçıyordu ama onun şöhreti bütün dünyaya yayılmıştı. Bütün müçtehitler, âlimler, hattâ Hristiyanlar bile onu tanıyor, onun ne kadar büyük bir âlim olduğunu söyleyerek İmâm-ı Âzam Hazretleri'ni takdir ediyorlardı.

Fedakârdı

Bir gece yatsı namazını cemaatle kıldıktan sonra mescitten çıkıyordu. Tam, bir ayağını dışarı atmışken talebesi Züfer bir soru sordu. İmâm-ı Âzam Hazretleri, sabah namazına kadar talebesine bu sorunun cevabını izah etti. Sabah ezânı okunurken hâlâ tek ayağı mescidin içindeydi. Sorunun cevabı bitince dışarı attığı ayağını da içeri çekip namazı kıldırarak üzere tekrar mescide girdi.

Sözü tesir ederdi

İmâm-ı Âzam Hazretleri zamanında yaşayan bir çocuk vardı. Bu çocuk bal yiyince çocuğun vücudunda yaralar çıkıyordu. Ama balı da çok sevdiği için bir türlü bal yemekten vazgeçemiyordu. Ailesi, çocuklarının bal tutkusunu önleyebilmek için doktorlara gittiler, çocuğa kızdılar, bağırdılar ama işe yaramadı. Çocuk, gizli gizli bal yemeye devam ediyordu ve çocuğun vücudundaki yaralar da giderek artıyordu.

Aile en sonunda tavsiye üzerine Ebû Hanife Hazretleri'ne geldi. İmâm-ı Âzam Hazretleri anne babayı dinledikten sonra, "Şimdi gidin, kırk gün sonra gelin!," dedi. Anne baba bu işe bir anlam veremeseler de, "peki," deyip çıktılar. Kırk gün geçtikten sonra tekrar Ebû Hanife Hazretleri'nin yanına geldiler.

İmâm-ı Âzam çocukla biraz görüştüktan sonra, "Bundan sonra bal yeme evlâdım!," dedi. Sonra da çocuğun ailesine dönüp, "Tamam inşaallah, gidebilirsiniz!," dedi.

Anne-baba şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar. İçlerinden, "Bunu söylemek için bizi niye kırk gün bekletti acaba?," dediler. Fakat bir şey de söylemeden evlerine döndüler.

Sonraki günlerde çocuklarının bal yemeyi bıraktığını görünce şaşkınlıkları daha da arttı. Kırk gün beklemenin sırrını öğrenmek için tekrar İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin yanına gittiler.

"Efendim, bizim çocuk bal yemeyi bıraktı. Bunu tek bir cümle söyleyerek başardınız. Allah razı olsun. Ama bir şeyi öğrenmek istiyoruz. Niçin size ilk geldiğimiz gün çocukla konuşmadınız da kırk gün beklediniz.," İmâm-ı Âzam Ebû Hanife (rahmetullahi aleyh) gülümseyerek şöyle cevap verdi:

"Kırk gün önce ben de bal yiyordum. Bal yiyen birisi olarak başkasına bal yeme diyemezdim. Desem bile sözüm tesir etmezdi. Siz geldikten sonra bal yemeyi bıraktım. Bunu önce kendi nefsim dinlettim. Bal yemeyi bırakmanın mümkün olduğunu bizzat tecrübe ettiğim için sözüm çocuğunuza tesir ettil."

Numân'ın kölesi

Vasıt şehrinde faziletli bir zât vardı. İsmi, "Numân'ın kölesi," idi. İsminin niçin böyle olduğu sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: "Annem öldüğü zaman ben annemin karnında canlı olup henüz doğmamışım. Annemin cenâzesi yıkanırken benim anne karnında canlı olduğumu anlamışlar ve durumu İmâm-ı Âzam Hazretleri'ne, yâni Numân bin Sâbit'e bildirmişler, o da hemen, 'Kadının karnının sol tarafını yarın, çocuk oradadır, çocuğu çıkarın.' demiş.

Doktor dediği gibi yapıp beni ölen annemin karnından çıkarmış, ben bunun için kendimi onun azatlı kölesi kabûl eder, ona dâima duâ ederim.,"

Çok zekiydi

İmâm-ı Âzam Hazretlerinin çok keskin bir zekâsı vardı. Onun yüzüne bakanlar ne kadar zeki olduğunu bakışlarından anlayabilirlerdi.

“Cemaatle namaz kılarken imâma uyanlar Fâtîha ve zamm-ı sûre okumaz.” dediğini duyanlardan on kişi, Hazret-i İmâm'ın huzuruna gelip şöyle dediler:

“İmâmın okumasını kâfi görüp cemaate Kur'ân-ı Kerîm okutmadığını işittik. Hâlbuki Fâtîhasız namaz olmaz. Elimizde bunu ispat eden kuvvetli deliller var. Biz bu konuda haklıyız ve sizi de ikna etmeye geldik.”

Hazret-i İmâm, “Ben bir kişiyim, siz on kişisiniz. Hepinizle aynı anda nasıl tartışayım?”, dedi.

“Nasıl tartışmak istiyorsunuz?”, diye sordular.

“İçinizden en bilgili, âlim olanı seçin, onunla konuşayım. O beni yenerse hepiniz beni yenmiş olacaksınız, ben onu yenersem hepiniz yenilmiş olacaksınız. Kabul mü?”, dedi.

Bu teklifi kabul ettiler ve konuşması için içlerinden birini seçtiler.

İmâm-ı Âzam Hazretleri seçilen kişiye bakıp, “Tartışmayı ben kazandım.” dedi.

“Nasıl olur, daha başlamadık bile?”, dediler.

İmâm-ı Âzam Hazretleri gülümsedi. “Siz, seçtiğiniz âlimin hepinizin adına konuşmasını kabul etmediniz mi? Ben de aynı şeyi söylüyorum. Herkesin tâbi olduğu imâm, kendisine uyup imâm kabul edenler adına Kur'ân-ı Kerîm okur, cemaat okumaz. Siz nasıl bir kişiye güvenmişseniz ben de imâma güvendim. Anlaşamadığımız bir nokta kaldı mı?”

Bunun üzerine gelenler mahcup bir şekilde önlerine bakarak İmâm-ı Âzam Hazretlerinin yanından ayrıldılar.

Hocasına çok hürmet ederdi

İmâm-ı Âzam Hazretleri, aralarında yedi sokak olmasına rağmen bir kere bile hocasının oturduğu eve doğru ayağını uzatmamıştı. Hocası vefat ettikten sonra her namazdan sonra annesi, babası ve hocası için duâ etti.

Öğretim metotları dünyaca meşhurdu

İmâm-ı Âzam Ebû Hanife Hazretleri hem büyük bir âlim hem de mükemmel bir hocaydı. Başta eshâb-ı kirâmın büyüklerinin ilim silsilesinden olmak üzere dört bin kişiden ilim öğrenip bütün ilimlerde ve üstünlüklerde en yüksek dereceye ulaşmıştı. Derslerinde izlediği yöntem, şu anda hâlâ eğitim bilimciler tarafından araştırılmakta ve örnek alınmaktadır.

Bir defasında onun ders verme yöntemini ve talebelerini görmek için bir heyet Kûfe'ye gelmişti. Aralarında tabîinin büyüklerinin de bulunduğu heyet, talebelerin gösterdiği başarı karşısında hayran kalmışlardı.

Kendisine bir soru sorulduğunda soruya hemen cevap vermez, soruyu önce talebelerin cevaplamasını isterdi. Talebeleri kendi bilgileriyle soruya cevap vermeye çalışırdı. Kimse çekinmez, herkes açıkça fikrini söylerdi. Konunun tartışılması bittikten sonra sözü kendisi alır, talebelerinin verdikleri cevapları tek tek değerlendirir, yanlışlarını düzeltirdi. Ardından konuyu iyice açıklayıp cevabı verirdi. Dinî bir mesele cevaplandırılınca talebeleri şükür için hep bir ağızdan tekbir getirirdi.

Her gün tekbir sadalarıyla dolan Kûfe mescidi, İslamiyet'in güzel nurunun dünyaya yayıldığı bir ilim merkezi hâline gelmişti. İlim öğrenmenin lezzetini alan talebeler, hayatlarının en güzel zamanlarını hocalarının yanında ilim öğrenirken geçirdiklerinin farkındaydılar.

Cevaplar verildikten sonra fetvâyı tekrar düzgün cümlelerle ifade eder, sonra da talebelerine bu fetvâyı yazdırırdı. İşte bu yazılar hâlâ bütün İslâm âleminin başvurduğu fıkıh kaideleri hâline gelmiştir.

Talebelerine verdiği sistemli dersler ise mükemmel bir metotla yürütülürdü. Bir taraftan fıkıhın eski hadiseler ışığında oluşmuş hükümleri anlatılır, diğer taraftan yeni hadiselere ait hükümler bulunurdu. İmâm-ı Âzam aynı zamanda gelecekte olabilecek bazı hadiselerle ait hükümleri de araştırıp bulurdu. Yani bu ilim meclislerinde yüzyıllar sonra bile Müslümanların karşılaşabilecekleri hadiseler düşünülmekte ve hepsi için ayrı ayrı hükümler çıkarılmaktaydı. Talebeleri o zaman belki farkında değildi ama Kûfe mescidinde her gün yapılan dersler, aslında kıyamete kadar yaşayacak Müslümanlar için yapıyordu.

İmâm-ı Âzam Hazretleri, fıkıh bilgilerini toplayarak kısımlara, kollara ayırdı. Usûller, metodlar koydu. Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem," ve eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'in," bildirdiği itikâd, îmân bilgilerini de topladı ve yüzlerce talebesine bildirdi.

İmâm-ı Âzam Hazretleri'ni haber veren hadîs-i şerifler

"Âdem (aleyhisselâm) benimle övündüğü gibi ben de ümmetinden bir kimse ile övünürüm. İsmi Nu'mân, künyesi Ebû Hanîfe'dir. O, ümmetimin ışığıdır.."

"Ümmetinden Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. Bu, kıyamet günü, ümmetimin ışığı olacaktır.."

"Peygamberler benimle övündükleri gibi ben de Ebû Hanîfe ile övünüyorum. Onu seven, beni sevmiş olur. Onu sevmeyen, beni sevmemiş olur.."

"Nu'mân bin Sâbit adında ve Ebû Hanîfe denilen biri gelecek, Allahü Teâlâ'nın dinini ve benim sünnetimi canlandıracaktır.."

"Ümmetinden, Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. İki küreği arasında ben vardır. Allahü Teâlâ, dinini, onun eli ile canlandırır.."

"Her asırda, ümmetinden yükselenler olacaktır. Ebû Hanîfe, zamanının en yükseğidir.."

"Yüz elli senesinde dünyanın zineti gider.."

İlimdeki üstünlüğü için ne dediler?

"Fıkıh ilminde mütehassıs olmak isteyen, Ebû Hanîfe'nin kitâblarını okusun..
İmâm-ı Şafîi

"Fıkıh bilgilerinin kaynağı, Ebû Hanîfe ve talebeleridir. Fıkıh öğrenmek isteyen, Ebû Hanîfe'ye ve Onun talebelerine gitsin!.. **İmâm-ı Şafîi**

"Fıkıh bilgisinde, herkes, Ebû Hanîfe'nin çocuklarıdır.. **İmâm-ı Şafîi**

"Ebû Hanîfe'yi öyle gördüm ki, 'Şu direk altındandır.' dese sözünü isbât eder. Kimse karşılık veremez. İnsanlar, fıkıh bilgisine karşı uykuda idi. Hepsini Ebû Hanîfe uyandırdı.. **İmâm-ı Mâlik**

"Fıkıh ilminde Ebû Hanîfe gibi mütehassıs görmedim.. **Abdullah ibn-i Mübârek**

"Bizler, Ebû Hanîfe'nin yanında, doğan kuşu yanındaki serçeler gibiydik. Ebû Hanîfe, âlimlerin önderidir.. **Süfyân-ı Sevrî**

"Ebû Hanîfe'nin ilmi, zamanındaki âlimlerin ilimleri toplamı ile ölçülse Ebû Hanîfe'nin ilmi fazla gelir.. **Ali bin Asım**

"Bin âlimden ders aldım. Bunların arasında Ebû Hanîfe gibi vera' sahibi olanını ve akli, onun akli kadar çok olanını görmedim.. **Yezîd bin Hârûn**

"İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe hadîs âlimi idi. Dört bin âlimden hadis aldı. Bunlardan üç yüzü Tabîînin hadis âlimi idi.. **İmâm-ı Zehebî, İbn-i Hacer-i Mekkî**

Talebesi İmâm-ı Ebû Yusuf'a vasiyeti

"Ey Yâküb (Ebû Yûsuf)! Sultana saygı göster. İlmî bir mesele için seni çağırmadığı zaman onun yanına gitmekten kaçın. Çünkü fazla gidip gelersen itibarın kalmaz."

"Sultanın dostları ve tarafları ile buluşma. Etrafındakilerden uzaklaşırsan şerefın ve merteben yerinde kalır. Halk önünde konuşma, onların yalnız sorduklarına cevap ver. Halk ve tüccar arasında da dînî ve zarurî bilgiye ait olmayan sözlerden kaçın."

"Hocalarına hürmet et, onlara dil uzatma."

"Allahü Teâlâ'dan kork, kötülüklerden korun. Emanete hıyanet etme. Küçük-büyük, zengin-fakir herkese iyilik yap. Hiç kimseyi küçük görme. Vakarlı ol ve herkese değer ver. Ziyaretine gelenleri iyi karşıla ve onları dinle."

"Çok gülme. Çok gülmek kalbini öldürür. Vakarlı bir şekilde yürü. Çok acele veya salına salına yürüme, işlerinde aceleci olma. Konuşurken yüksek sesle konuşma. Bağırıp çağırmaktan kaçın. Kendin için daima sükün ve sükûtu tercih et."

"Nefsini her zaman kontrol altında tut ve nefsinin seni ele geçirmesine izin verme."

"Hocaların ve kendisinden ilim aldığı zâtlar için Allahü Teâlâ'dan af ve mağfiret dile. Kur'an-ı Kerîm okumaya devam et. Kabirleri, büyük zâtları ve mübarek yerleri ziyaret et."

"Cimri olma. Çünkü cimrileri kimse sevmez."

"Aç gözlülük ve yalancılıktan sakın."

"Güzel huylu ol. İnsanları incitmekten kaçın."

"Her zaman, her yerde temiz elbise giy."

"Dünya sevgisini içinden at. Kalbin temiz olsun."

"Yolda giderken sağa sola bakma. Daima önüne bakarak yürü.."

"Münazara adabını bilmeyen ve iddialarını delilleriyle ispat edemeyen kimselerle tartışmaktan kaçın.."

"Mevki ve makam peşinde koşan, halk arasındaki meselelere dalan ve böylece kendilerine şöhret ve menfaat sağlamak isteyenlerin aralarına karışma. Çünkü onlar, bu hususta seni haklı bilseler de sözlerine önem vermezler. Şarlatanlıkları ile seni susturmak ve utandırmak isterler.."

"Bir cemaat içindeyken teklif etmezlerse kendiliğinden ileri safa geçme. Aynı şekilde başkaları teklif etmeden kendin mihraba geçip imâm olma.."

"Zalim sultan ve âmirlerin yanında bulunma. Onların yanındayken doğru ve helâl olmayan bir iş gördüğünde engelleyemezsin. Senin sustuğunu gören insanlar, onların söz ve hareketlerinden o işin hak ve doğru olduğunu zannederler.."

"Ölümü aklından çıkarma.."

"İlim meclislerinde hiddet ve şiddet göstermekten sakın.."

"Herhangi bir konuda sana danışan biri olduğunda onları can kulağıyla dinle. Seni Allahü Teâlâ'ya yaklaştıracığını bildiğin şeyleri ona söyle. Bu tavsiyemi de kabul et. Çünkü bundan dünya ve âhirette çok istifade edeceksin.."

"Beni de hayırlı duâdan unutma ve bu nasihatlerimi kabul et.."

Hayatımıza rehber olacak bazı tavsiyeleri

"Konuşurken yüksek sesle konuşma. Hiçbir işinde acele etme. Acele şeytandandır.."

"Fazla konuşmal Her ayda birkaç gün oruç tut. Nefsini hesaba çek, ilmi muhafaza et. Böylece amelinden iki cihanda faydalan.."

"Dünya nimetine ve sağlığına güvenme. Bu nimetlerin hepsinden sorguya

çekileceksin. Sakın ölümü hatırından çıkarma. Kur'ân-ı Kerîm okumaya devam et..

"Kötü kimseyi kötülüğü ile anma. Onun bir iyiliğini bul, onu söyle. Eğer kötülüğü din hakkındaysa insanlara söyle ve ona uymaktan onları koru.."

"Komşudan gördüğün ayıpları emanet bil, sakla. Kimsenin sırrını kimseye söyleme. Seninle istişare edene doğruyu söyle. Cimri olma. İhtiyacın olsa da kimseden bir şey isteme. Kabirleri ziyaret et.."

"İlim meclisinde sakın kızma. İnanılması zor olan hikâyeleri anlatma. Bu nasihatimizi, canı gönülden kabul et. Bunlarla dünya ve âhiretini süsle. Zira bunlar, senin ve herkesin iyiliği içindir. Bu yolda git ve herkese de tavsiye et.."

"Annene, babana ve hocana duâ etmeyi bırakma.."

"Ezân okununca hazır ol, herkesten önce mescide gel.."

Eserleri

İmâm-ı Âzam'ın eserleri çok olup zamanımıza kadar ulaşmış olanları başlıca on tanedir:

1. Risâle-i Redd-i Havariç ve Redd-i Kaderiye
2. El-Fıkh-ul-Ekber
3. El-Fıkh-ül-Ebsat
4. Er-Risâle Risâletü Ebî Hanîfe ilâ Osmân el-Buttî
5. Kitâb-ül-âlim vel-Müteallim
6. Vasıyyet-Nükerrû
7. Kasîde-i Nu'mâniyye
8. Ma'rifet-ul-Mezâhib
9. El-Asl
10. El-Müsned-ül-İmâm-ı Â'zam li Ebî Hanîfe

[MEZHEP İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI]

İMÂM-I MÂLİK BİN ÊNES HAZRETLERİ

PENCERELEER
YAYINEVİ

İMÂM-I MÂLİK BİN ENES HAZRETLERİ

ASIL ADI	MÂLİK
BABASININ ADI	ENES
DEDESİNİN ADI	EBÎ ÂMİR
KÜNYESİ	EBÛ ABDULLAH
NESEBİ	MÂLİK BİN ENES BİN EBÎ ÂMİR BİN UMEYR TEYMÎ ESBAHÎ HUMEYRÎ
DOĞUM TARİHİ	709
DOĞUM YERİ	MEDİNE
VEFÂT TARİHİ	795
VEFÂT YERİ	MEDİNE

MÂLİKİ MEZHEBİNİN KURUCUSU

İmâm-ı Mâlik Hazretleri dört büyük hak mezhepten birisi olan Mâlikî mezhebinin imâmıdır.

Mâlik bin Enes daha çocuk yaşlarındayken Kur'ân-ı Kerîm'i ezberleyerek hâfız oldu. Daha sonra Peygamber Efendimiz'in hadîslerini ezberlemeye ve bu alanda ilim öğrenmeye başladı. Medine'de yaşayan birçok âlimden ders aldı. Hayatı boyunca hac ayları dışında Medine şehrinden ayrılmadı ve vefât edene kadar o mübârek topraklarda ilim öğrenmeye ve öğretmeye devam etti. Ancak hac için dünyanın farklı bölgelerinden Medine'ye giden birçok ilim adamıyla görüşmüş ve onlarla sohbet etmişti.

Mâlik bin Enes, bir hadîs âlimi olmasının yanında ünlü bir fıkıh âlimi ve mezhep imâmıydı. Kitap ve sünnetten hüküm çıkararak Müslümanların birçok dinî meselesini çözmüştü. İnsanlara fetvâ verirken çok dikkat eder, yanlış bir şey söylemekten çok çekinirdi. Bu yüzden soru soran kişileri bazen geri gönderir, konuyla ilgili uzun araştırmalar yaptıktan sonra tekrar çağırarak cevap verirdi.

Mâlik bin Enes çok heybetli bir kişiydi. Edebi, hürmeti ve vakarı onu insanların gözünde daha çok yüceltiyordu. Hafızası çok güçlüydü. Bir konuyu bir kere dinlediği veya okuduğu zaman hemen ezberlerdi. Bu özelliği sayesinde ilimde derya gibi olmuştu. Hayatını ilim öğrenmeye ve öğretmeye adanmış Mâlik bin Enes Hazretleri, çalışmalarını sadece Allahü Teâlâ'nın rızasını kazanmak için yapmıştı. Dünya malında asla gözü olmamış, makam ve mevki sahibi olmayı reddetmişti.

Herkese iyi davranır, hiç kimseyle münakaşa etmezdi. Bu yüzden herkes tarafından sevilir ve saygı gösterilirdi.

İMÂM-I MÂLİK HAZRETLERİ'NİN HAYATI

İlim öğrenmek istiyorum

"Anne, ben ilim öğrenmek istiyorum.."

Ev işleriyle uğraşan kadın gülümseyerek küçük çocuğuna baktı.

"Oğlum, sen küçük yaşta Kur'ân-ı Kerîm'i ezberledin. Bu zaten beni çok mutlu etmişti. Şimdi de ilim öğrenmek istediğini söylüyorsun. Sen ne kadar hayırlı bir evlatsın!.."

Çocuk utanarak başını eğdi.

"İçim içime sığmıyor anne. İslâmiyet'i öğrenmek, kendimi geliştirmek ve insanlara faydalı olmak istiyorum.."

Annesi yaptığı işi bırakıp çocuğun yanına geldi, diz çöküp yanına oturdu. Evladına olan sevgisi içinden taşıyor, konuşurken gözbebekleri ıslak ıslak titriyordu.

"Baban Enes, deden Mâlik ve amcan Süheyl; Peygamber Efendimiz'in mübârek sözlerini bundan sonraki nesillere aktarmak için hadîs rivayet etmişlerdi. Sen de onlar gibi mi olmak istiyorsun?.."

"Evet anne, ben de onlar gibi olmak istiyorum. Yaşadığımız bu mübarek şehirde birçok İslâm âlimi var. Onlardan ilim öğrenmek, ben de Peygamber Efendimiz'in hadîslerini ezberlemek istiyorum.."

Annesi pencereye doğru yürüyüp dışarı baktı.

"Medine'de yaşamak bir şereftir oğlum. Doğru söylüyorsun. Bu toprakların her bir karışında Efendimiz'in izleri var.."

Sonra tekrar oğluna dönüp, "Gel bakalım buraya!.. dedi neşeli bir ses tonuyla.

Birlikte içerideki odaya geçtiler. Annesi, çekmecelerden, çocuğunun en güzel elbiselerini ve sarığını çıkardı. Çocuğunu bayram günüymüş gibi tertemiz giydirdi. Sonra biraz geriye doğru açılıp baktı.

Evladına bakarken gözleri gururla parlıyor, sözleri sanki ağızından değil doğrudan yüreğinden dökülüyordu.

“Bu kadar şerefli bir işe başlarken güzel giyinmen gerekiyordu sevgili oğlum. İşte şimdi hazırsın. Git ve ilim öğren. İnşallah büyük bir âlim olur ve bütün insanlara faydalı olursun.”

Çocuk “âmîn,” dedi yavaşça.

Biraz daha konuştular. Yeni elbiselerinin içinde heyecandan yerinde duramıyordu Mâlik bin Enes.

Annesi, oğluna ilk olarak o zamanın en meşhur âlimlerinden olan Râbî'a bin Abdurrahman'ın yanına gitmesini, ondan ilim ve edep öğrenmesini söyledi. İlim öğrenme yolculuğu başlıyordu.

İleride İmâm-ı Mâlik olarak anılacak çocuk, üzerinde yeni elbiseleri, içinde ilim öğrenme aşkı ve dilinde dualarla annesinin elini öpüp evden çıktı.

Medine şehri artık onun için kocaman bir okuldu.

Şehirde yaşayan yüzlerce âlim; önce onun öğretmeni, sonra da öğrencisi olacaktı.

İlim öğrenmek uğruna

İmâm-ı Mâlik, önce annesinin sözünü dinleyip Râbî'a bin Abdurrahman'ın derslerine devam etti. Genç yaşta fıkıh ilminde çok ilerledi. Daha sonra Abdurrahman bin Hürmüz'ün derslerine katıldı. Hocasını o kadar çok sevdi ki tam on üç sene hocasının yanından ayrılmadı.

İmâm-ı Mâlik, hocası Abdurrahman bin Hürmüz hakkında şöyle söylendi:

‘İbn-i Hürmüz’den öyle ilimler öğrendim ki bunların bir kısmını hiç kimseye söylemiyorum. O, İslâmiyet’i değiştirmek isteyenlere karşı mücadele etmektedir. İnsanların anlayamadıkları dinî meseleleri, derin bilgisiyle anlatır ve çözüme kavuşturur.‘

İmâm-ı Mâlik genç yaşına rağmen ders aralarında bile boş durmaz, öğrenmeye devam ederdi.

Bir ara her öğlen vakti Nafi ismindeki bir zâtın evine giderdi. Ondan ilim öğrenebilmek için evinin önüne gittiğinde, kapıyı çalmaya çekinir ve kızgın güneşin altında saatlerce beklerdi.

Nafi dışarı çıktığında, edepli bir şekilde sorularını sorar, Abdullah bin Ömer’in dinî meselelerle ilgili ne söylediğini öğrenir ve not ederdi. Nafi, Hazret-i Ömer’in oğlu Abdullah’ın yanında yetişmiş bir kişiydi.

Yaşıtları oyun oynarken Mâlik bin Enes’in ilim peşinde koşması ve gayreti, bütün dünyayı ilmiyle aydınlatacak bir âlimin yetiştiğini gösteren en büyük delildi.

Asırlar sonra bile Müslümanlar onun kitaplarını okuyacak, onun mezhebine uyarak cehennem ateşinden kurtulacaklardı.

Medine’de bir bayram sabahı

İmâm-ı Mâlik; bir bayram sabahı, namazı kıldıktan hemen sonra İbn-i Şihab ismindeki zâtın evine gitti. Bu zâtı daha önce de birkaç kez ziyaret etmiş ve kendisinden hadîs-i şerif öğrenmişti. Ama daha önceki ziyaretlerinde ev çok kalabalık olduğu için bu zata fazla soru soramamıştı.

Umumiyetle çok kalabalık olan ev, bayram sabahı تنها olur diye düşünmüş ve bu yüzden namaz sonrası acele adımlarla oraya koşmuştu. Yani ilim aşkı, bayram seyran dinlemiyordu.

Sokakta bayram namazından evlerine dönen insanlar vardı. İmâm-ı Mâlik, İbn-i Şihab’ın evinin önüne oturdu. Biraz sonra hizmetçi dışarı çıktı ve

evin önünde tek başına oturan genci gördü.

"Sen ne yapıyorsun burada sabah sabah?," diye sordu hayretle.

Mâlik bin Enes, tam cevap verecekken evin içinden bir ses geldi.

"Kiminle konuşuyorsun?,"

"Bir talebenizle konuşuyorum efendim.."

"Kimmiş o?,"

"Hani şu kumral yüzlü olan talebeniz var ya, ol.."

Biraz sonra kapıda İbn-i Şihab belirdi. Gülümsüyordu.

"Namazdan doğruca buraya mı geldin? Eve de uğramadın değil mi?,"

"Evet efendim. Hiçbir yere uğramadan buraya geldim.."

İbn-i Şihab başını iki yana salladı.

"Sen kahvaltı da yapmamışsındır şimdi?,"

"Yapmadım efendim ama karnım aç değil.."

"Ne istiyorsun peki?,"

"Bana hadîs-i şerîf öğretmenizi istiyorum.."

İbn-i Şihab bir bayram sabahı, hadîs-i şerîf öğrenmek için kapısına gelen bu gence hayranlıkla baktı. Gözleri dolmuştu.

"Gel bakalım içeri. Bayramın mübârek olsun..," dedi.

Bayramlaştılar. Eve girdiklerinde İmâm-ı Mâlik kâğıt kalemini çıkarıp beklemeye başladı.

Ve o bayram sabahında İbn-i Şihab, ilim aşkıyla yanıp tutuşan bu gence tam kırk tane hadîs-i şerîf yazdırdı.

Neredeyse öğlen vakti olmuştu. İmâm-ı Mâlik bir türlü oradan ayrılmak istemiyor, daha çok hadîs öğrenmek için alev alev yanan gözleriyle İbn-i Şihab'a bakıyordu.

İbn-i Şihab, "Ne oldu? Yetmedi mi kırk tane hadîs-i şerîf?," diye sordu.

“Biraz daha söyleseniz?,” dedi İmâm-ı Mâlik alçak bir ses tonuyla.

“Bu kadar yeter... Şimdi kalemi, kâğıdı kaldır ve git akrabalarınıza bayramlaş. Bu yazdırdıklarımı ezberlersen sen de muhaddis olursun..”

Muhaddis, hadîs öğrenip bunları diğer insanlara öğreten kimselere deniyordu.

İmâm-ı Mâlik bunun üzerine ayağa kalktı, hürmetle teşekkür etti ve evden ayrıldı.

Sanki cebinde kırk tane altın varmış gibi neşeyle Medine sokaklarında yürüdü.

Cebinde altın yoktu belki. Hattâ karnı da açtı. Ama öğrendiği hadîs-i şerîflerin değil kırk altın, dünyanın bütün altınlarından daha kıymetli olduğunu biliyordu.

Ve bu yüzden o bayram sabahı evine dönerken dünyanın bütün hazinelerini elde etmiş bir kişi gibi neşe ve huzurla doluydu.

Edep böyle olur!

Mâlik bin Enes bir gün hocası Ebû'z Zinad'a rastladı. Ebû'z Zinad etrafında toplanan kalabalığa hadîs rivayet ediyordu. Devamlı hadîs rivayet eden insanların peşinden koşan Mâlik bin Enes orada durmayıp yoluna devam etti.

Orada bulunan birkaç kişi kendisini görüp şaşırdılar. Niçin derse katılmadığını anlayamadılar.

Ertesi gün Mâlik bin Enes aynı yerde yine hocasıyla karşılaştı. Hürmetle hocasının yanına sokuldu. Bir şey diyecek gibiydi. Ama o daha konuşmadan hocası, “Dün bizi gördün. Niçin beni dinlemeden geçip gittin?,” diye sordu.

“Yer yoktu efendim!,” dedi Mâlik bin Enes.

“Nasıl yer yoktu?,”

"Yer çok dardı efendim. Oturacak yer var mı diye baktım, göremedim. Sizi ayakta dinlemek de istemedim.."

"Niçin? Çok mu yorgundun?.."

"Hayır efendim. Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerifini ayakta dinlemek, edepsizlik olur diye düşündüm!.."

Hocası, talebesinin başını okşadı.

"Aferin sana!.. dedi. "Edep işte böyle olur.."

Talebelikten hocalığa

İmâm-ı Mâlik, Medine'nin en büyük âlimlerinden ders aldıktan sonra ilimde çok yüksek bir dereceye ulaştı ve 17 yaşına geldiğinde ders vermeye başladı.

Ders vermeye başlamadan önce zamanın büyük âlimleriyle görüşüp onların izin ve tasdikini almıştı. Hadîs rivayet etmek ve fetvâ vermekle ilgili şöyle söylerdi:

"Her isteyen kimse hadîs-i şerif rivâyet edemez ve fetvâ veremez. Bunun için önce âlimlerle istişare etmek gerekir. Onların izni olmadan hiç kimse hadîs-i şerif rivayet edemez. Ben, zamanın büyük âlimlerinden yetmiş kişiyle görüştim. Bu yetmiş kişi benim hadîs-i şerif rivayet edebileceğime şahitlik ettikten sonra ders vermeye başladım.."

İmâm-ı Mâlik her gün mescide gelir, beş vakit namazı orada kılar ve cenaze namazlarına katılırdı. Ders vermediği zamanlarda hastaları ziyaret eder, muhtaçlara yardımcı olurdu. Mescitte bulunduğu zamanlarda etrafı ilim öğrenmek isteyen kişilerle dolar, hiç boş kalmazdı.

Bir ara rahatsızlandı ve dersleri evinde vermeye başladı. Günün belirli bir zamanında insanlara hadîs-i şerif öğretir, geri kalan kısmında da soruları cevaplardı.

Bütün zamanını ve enerjisini İslâm dinini insanlara doğru bir şekilde aktarmak için harcıyordu. Peygamber Efendimiz'in mübârek mirasını bozulmadan yeni nesillere aktarmak, hayattaki en büyük gayesi olmuştu.

Bu gaye uğruna dünyanın bütün lezzetlerinden vazgeçmiş, ölüm haricinde hiçbir şeyin onu bu kutlu davadan vazgeçiremeyeceğine tam inanmıştı.

Mâlik bin Enes Hazretleri'nin en büyük gayesi, İslâm dinini Peygamber Efendimiz'in anlattığı ve yaşadığı şekliyle sonraki nesillere aktarmaktı.

Şu anda dünyanın dört bir yanında Mâlikî Mezhebî'ne uyan insanlar, Mâlik bin Enes Hazretleri'nin ömrünü adadığı ilmî çalışmalar sayesinde İslâmiyet'i kolayca öğrenebilmektedir.

Hadîs-i Şerif dersleri

Mâlik bin Enes Hazretleri'nin evinin önü her zamanki gibi kalabalıktı. Bekleyenlerden bir tanesi hadîs-i şerif dersini dinlemeye çocuğunu da getirmişti. 8 yaşlarındaki kısa saçlı, zayıf çocuk bir yandan merakla kalabalığa bakıyor, bir yandan da babasına sorular soruyordu:

"Baba, İmâm-ı Mâlik nerede?."

"Hadîs-i şerif dersi için hazırlanmaya gitti. Birazdan çıkar.."

"Ne hazırlığı? Ders hazırlığı mı yapıyor?."

"Evet, İmâm ne zaman hadîs-i şerif derslerine başlayacak olsa eve girip hazırlanır ve sonra evden çıkar.."

"Yani anlatacağı derse önce kendisi mi çalışıyor?."

Babası güldü. "Hayır oğlum, onun çalışmasına gerek yok. Hadîs-i şeriflere olan hürmetinden dolayı dersten önce gusûl abdesti alır. Yeni elbiselerini giyer. Sarığını sarar ve güzel kokular sürünür. Derse ondan sonra başlar.."

“Niye bu kadar hazırlık yapıyor baba? Doğrudan çıkıp anlatsa olmaz mı?..”

“Olur tabii ama İmâm-ı Mâlik’in, Peygamber Efendimiz’e duyduğu hürmeti bizim anlayabilmemiz zor. O yüzden hadîs-i şerif rivayet ederken uzun uzun hazırlık yapıyor işte..”

Kalabalıkta bir kıpırdanma oldu. Baba ve çocuk başlarını kaldırıp baktılar. Kapıya İmâm-ı Mâlik’in yardımcısı çıkmıştı.

“Hadîs-i şerif rivayet etmek ne demek baba?..”

Babası derin bir nefes aldı.

“Sevgili oğlum, kapıya bak. İmâm-ı Mâlik Hazretleri’nin yardımcısı çıktı. Bu demek oluyor ki birkaç dakika sonra da İmâm çıkacak. O yüzden soruna çok uzun cevap veremem!..”

“Olsun baba, kısa cevap ver..”

Kırk yaşlarındaki adam gülümsedi. Çocuğun başını okşadı. Kalabalıktaki ses neredeyse tamamen kesilmişti. Bu yüzden eğilip çocuğunun kulağına fısıldayarak tane tane anlattı.

“Bak evladım! Çok şükür biz Müslüman’ız. İslâmiyet son hak din olduğu için kıyamete kadar insanlığı aydınlatmaya devam edecek. İnsanların İslâmiyeti doğru olarak yaşamaları için de Peygamber Efendimiz’i ve onun hayatını iyi bilmeleri gerekir. Çünkü İslâmiyeti en doğru o yaşamıştır..”

“Baba, Kur’ân-ı kerîm’den de öğrenemez miyiz İslâmiyeti?..”

“Asıl kaynak Kur’ân-ı Kerîm’dir elbette oğlum. Ama Kur’ân-ı Kerîm’de açıkça belirtilmeyen birçok mesele hadîs-i şeriflerle anlatılmıştır. Zaten Kur’ân-ı Kerîm’i herkes anlayamaz, anladığını zannedenler Kur’ân-ı Kerîm’e yanlış mânâ verirlerse helak olurlar. İşte İmâm-ı Mâlik Hazretleri, kıyamete kadar insanlar dinlerini doğru yaşasınlar diye Peygamber Efendimiz’in söz-

lerini öğreniyor ve bizlere öğretiyor.

Tek bir kelimesi bile değişmeden yüz yıllar boyunca insanlığı aydınlatmaya devam etsin diye o şerefli sözleri naklediyor yani. Anladın mı?.

Çocuk başını salladı. Bu sırada kalabalıktaki ses birden kesildi. Herkes kapıda bütün heybeti ve güler yüzüyle kalabalığa bakan İmâm'a bakıyordu. İmâm da ilme aç bu grubu selâmladıktan sonra kendisi için hazırlanan kürsünün başına geçti.

Bu arada etrafa çok güzel bir koku yayıldı. Çocuk, babasının kolunu çektiştirerek sorularına devam etti.

"Baba, mis gibi bir koku yayıldı havaya? İmam Mâlik'ten mi geliyor bu koku?"

"Şşşt, sessiz ol! Hayır... İmâm, hadîs-i şerif dersi verirken öd ağacı yakılır. Bu, onun kokusu. Bak, ağacın altında tütüyor.."

İmâm-ı Mâlik dersine başlamadan daha önce defalarca hatırlattığı meseleleri bir kez daha anlattı.

"Ey Müslümanlar! İlim öğrenirken ciddi olmak gerekir. Normal zamanlarda şakalaşip gülüşebiliriz. Ama Peygamber Efendimiz'in sözlerini aktarırken vakarlı olmamız lâzım. Tebessümden ötesi hadîs-i şerif dersine yakışmaz. Bizden önceki insanlar İslâm dinini aktarırken son derece titiz ve hassas davrandılar. Eğer biz de onların yolundan yürüyorsa aynı şekilde hareket etmeliyiz. İlim, çok rivâyet etmek değildir. İlim bir nürdür. Allahü Teâlâ bu nuru, sevdiği mü'min kullarının kalbine koyar.."

Bu uyarılardan sonra dersi dinleyen kalabalık, her zaman olduğu gibi kendine biraz daha çeki düzen verdi.

İmâm derse başlayınca sanki rüzgâr bile esmeye utanır; gölgesinde oturdukları ağacın yaprakları, ders bitene kadar hareket etmeye çekinirdi.

Bütün heybetiyle kürsüde hadîs-i şerif dersine başlayan İmam Mâlik Hazretleri'nin ruhlara şifa olan sesi, ilme aç insanların gönüllerine işliyordu. Kimisi gözlerini kocaman açmış İmâm'ın söylediklerini not ediyor, kimisi gözlerini kapatmış kendinden geçiyordu.

Peygamber Efendimiz'den bahsedilirken sadece insanlar değil ağaçlar, bulutlar ve eşyalar bile huzurla doluyordu.

Zaman yavaşlıyor, sesler yumuşuyor, renkler coşuyordu.

Bu derse bir kere bile katılan insanların kalbindeki Peygamber sevgisi kanatlanıyor, ilim öğrenme ve İslâmiyet'i yayma aşkı alevleniyordu.

En kalabalık okul

İmâm-ı Mâlik kürsü başında hadîs-i şerif dersi verirken onun vakarından ve heybetinden, dinleyen insanların kalbi titrerdi. Ama soru cevap şeklinde yapılan derslerde en mütevazı hâliyle oturur, dışarıdan bakanlar kimin hoca, kimin talebe olduğunu anlamakta zorlanırlardı.

Hac aylarında ders almak için gelenler o kadar çok olurdu ki ev dolup taşardı. Bir grup içeride ders alırken eve sığmayan diğer insanlar güneşin altında kendilerine sıra gelmesini beklerlerdi.

Kalabalığın çoğaldığı zamanlarda, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yardımcısı kapının önüne çıkar ve "Şimdi Hicazlılar gelsin!" diye seslenirdi. Hicaz'dan gelenler eve girerler, ders bitince bu sefer Şam'dan gelenler eve davet edilirdi.

Böylece farklı şehirlerden gelen yüzlerce insan, Mâlik bin Enes Hazretleri'nden ilim öğrenme fırsatı yakalardı.

Saatler, günler böyle geçer, İmâm-ı Mâlik Hazretleri bitmek bilmeyen enerjisiyle insanlara ilim öğretmeye devam ederdi.

İlmin ayağına gidilir

İmâm-ı Mâlik Hazretleri bir gün evde otururken Halife'nin adamları geldiler. İmâm-ı Mâlik Hazretleri kapıyı açtı ve gelenleri içeri buyur etti.

Gelenlerden bir tanesi, "Efendim, biz içeri girmeyelim. Vaktimiz yok. Halife sizi saraya davet ediyor.." dedi.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri "Hayırdır inşallah?.." dedikten sonra acele bir şekilde giyindi ve birlikte saraya gittiler.

Halife, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ni hürmetle karşıladı ve ona iltifatta bulundu. Biraz sohbet ettikten sonra da şöyle söyledi:

"Ey İmâm! Bundan sonra her gün bizim evimize gelip çocuklarıma ders vermeni istiyorum. Böylece onlar da senin ilminden faydalanırlar.."

İmâm-ı Mâlik Hazretleri hiçbir şey söylemedi. Kısa bir sessizlik oldu. Orada bulunanlar şaşırıldılar ve biraz korktular. Çünkü hiç kimsenin, Halife'nin emrine karşı geldiğine şahit olmamışlardı. Merakla beklediler. İmâm-ı Mâlik biraz düşündükten sonra doğrudan Halife'nin gözlerine bakarak şöyle söyledi:

"Yâ Halife, maalesef bu isteğinizi kabul edemem! Eğer çocuklarınızın ilim öğrenmesini istiyorsanız onları bizim eve gönderin. İlimi aziz ederseniz aziz olursunuz; zelil ederseniz zelil olursunuz. İlim bir kimsenin yanına gitmez. İlim talep eden kişi, ilmin yanına gelir.."

Halife bu cevap karşısında önce biraz şaşırsa da hemen İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nden özür diledi.

O günden sonra çocuklarını ders almaları için İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin evine gönderdi.

Halifeye verilen ders

Abbâsî halîfesi ile İmâm-ı Mâlik Hazretleri Medîne şehrinde Resûlullah Efendimiz'in mescidinde oturuyor ve sohbet ediyorlardı. Sohbet esnasında Halife yüksek sesle bir şeyler söyledi.

Bunun üzerine Mâlik bin Enes Hazretleri şöyle buyurdu:

“Ey müminlerin emîri! Bu mescidde sesini yükseltme. Çünkü Allahü Teâlâ Hucurât Sûresi ikinci âyet-i kerîmesinde meâlen, ‘Ey îmân etmekle şereflenenler! Sesinizi Peygamber’in sesinden yukarı çıkarmayınız. Ona karşı birbirinize bağırdığınız gibi seslenmeyiniz. Ona saygısızlık gösterenlerin ibâdetleri yok olur.’ buyurmuştur. Vefât ettikten sonra da Resûlullah’a hürmet, hayatlarındaki hürmet gibidir..”

İmâm-ı Mâlik’in bu nasihatlerini dinleyen halife Ebû Câfer Mensûr sesini alçalttı.

İslâm memleketlerinde yüz yıllardır devleti yöneten şahsiyetler, mutlaka Allah dostlarıyla yakın bulunur, din ve dünya işlerinde onlara danışıyorlardı.

Onların yanındayken halifelîği unutup talebe olurlardı.

Halifeye yazılan mektup

Mâlik bin Enes Hazretleri, halîfelere ve devlet adamlarına mektup yazarak nasihat ederdi. Devleti yöneten kişilerin doğru yoldan ayrılmaması için yazdığı bu mektuplardan en meşhuru şudur:

“Ey Halife! Bilmiş ol ki Allahü Teâlâ sana benim nasihatte bulunmamı nasîb etti. Bu tavsiyelerim senin için dünya ve ahiret saadetine anahtardır. Bu sözlerimi dinlersen Allahü Teâlâ sana cennete götüren yollarını açar. Allahü Teâlâ bana ve sana merhamet etsin. Sana yazdıklarım, Allahü

Teâlâ'nın emirlerini yerine getirmekle kurtuluşa sebep olur. Allah, seni korusun. Çünkü sen, küçük büyük herkesten sorumlusun. Resûlullah Efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem), "Hepiniz birer çobansınız." buyurdu. Bir hadîs-i şerîfte de, "Kiyâmette vali getirilir. Elleri boynuna bağlanmıştır. Ancak adaleti sayesinde eli çözülür. Serbest bırakılır." buyurdu. Hazret-i Ömer şöyle derdi: "Vallahi eğer Fırat-Dicle kıyısında bir koyunun kuzusu helâk olursa Allahü Teâlâ onu Ömer'den sorar."

Hazret-i Ömer on defâ hac yaptı. Benim bildiğime göre bir haccında ancak on iki dinar harcardı. Çadırda değil, ağaç gölgesinde konaklardı. Boynunda süt kırbası taşırdı. Çarşı pazar dolaşır, insanların hâllerini sorardı. Yaralandığı zaman eshâb-ı kirâm geldiler. Onu medh ve senâda bulundular. Onlara, "Bu gibi sözlere kapılan aldanmıştır. Eğer dünyâ dolusu altın olsa mahşer gününün korkularından kurtulmak için onların hepsini fedâ ederim." buyurdu. Hazret-i Ömer'in her işi doğru ve adaletliydi. Yaptığı her işte başarılı olmuştu. Resûlullah Aleyhisselâm onu cennetle müjdelemişti. Buna rağmen o yine üzerine aldığı sorumluluktan korkar, Müslümanları yönetirken bir hata yapmamak için çok gayret gösterirdi. Hazret-i Ömer gibi büyük bir insan bu kadar dikkat ettiyse başkalarının durumu ne olur? Sen, Allahü Teâlâ'ya yaklaştıran işler yaparsan onlar yarın seni kurtarır. Seni ancak yaptığın hayırlı işlerin kurtaracağı o korkunç günden kork. Geçmişteki iyi insanları kendine örnek al. Her işinde Allahü Teâlâ'dan kork ve takvâya sarıl. Sana yazdıklarımı bütün zamanlarında göz önünde tut. Onlara uymayı, onlara göre hareket etmeyi kendine borç bil."

Bu ve benzeri mektuplar halifeleri ruhen besliyor, onların devlet yönetiminde İslâmiyet'e aykırı bir iş yapmalarını engelliyordu.

Muvattâ eseri

İmâm-ı Mâlik Hazretleri, "Muvattâ," isminde çok kıymetli bir hadîs-i şerif kitabı yazmıştır. Ayrıca onun rivayet ettiği hadîs-i şerifler "Kütüb-i Sitte," denilen altı hadîs-i şerif kitabında yer almıştır. Emevi ve Abbasî devletinin kurulup geliştiği ve en güçlü olduğu dönemlerde yaşayan İmâm-ı Mâlik, bütün hayatını bozuk inanışlara karşı mücadele vererek harcamıştır.

On yedi yaşında ders vermeye başlayan bu mübârek zât, hayatı boyunca yüz bin hadîs-i şerif yazmıştır. Muvatta kitabını yazdıktan sonra kendi ihlasından şüphe etmişti. Bunun üzerine kitabı suya koymuş ve "Eğer bu kitap ıslanır bana lâzım değildir," demiştir. Kitabın ıslanmadığını görünce de Allahü Teâlâ'ya şükretmiş ve kitabın Müslümanlar arasında yayılması ve okunması için çalışmaya başlamıştı.

İmâm-ı Mâlik'in "Muvattâ," isimli meşhûr eserine yazdığı hadîs-i şeriflerden bazıları şunlardır:

"Bir kişi bir söz söyler de o sözden dolayı cehennem ateşine düşeceği hatırına gelmez. Bir kimse de bir söz söyler, bu sözden dolayı Allahü teâlânın kendisini cennete koyacağı aklına gelmez."

"Allah yolunda cihada çıkan kimse geri dönünceye kadar hiç usanmadan, yılmadan nafile oruç tutan ve nafile namaz kılan kimse gibidir."

"Kişinin faydasız şeyleri terk etmesi Müslümanlığının güzelliğindedir."

"Her dînin bir ahlâkı vardır. İslâmın ahlâkı da hayâdır."

"Bir kişi Resûlullah'a (Aleyhisselâm) gelip yâ Resûlallah, bana hayatıma uygulayacağım birkaç kelime öğret. Unutacağım çok şey olmasın deyince Resûlullah (Aleyhisselâm), "Hiçbir şeye kızma," buyurdu.

İMÂM-I MÂLİK HAZRETLERİNİN GÜZEL AHLÂKI VE ÜSTÜNLÜKLERİ

Çok merhametliydi

İmâm-ı Mâlik dinî bir meseleyle ilgili kendisine sorulan soruyu araştırmış ve bir cevap vermişti. Ancak Medine Valisi bu içtihadın, yani dinî meseleyle ilgili kararın yanlış olduğunu düşünüyordu. Haber gönderip İmâm-ı Mâlik'in bu içtihadından vazgeçmesini söyledi.

Haber gelince İmâm-ı Mâlik Hazretleri gülümsedi. "Valinin emriyle içtihadı değiştirmemiz mümkün değildir." dedi.

Vali bu durumdan hiç hoşlanmadı. Birkaç kere daha haber gönderdikten sonra İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ni cezalandırmaya karar verdi. Adamlarını gönderip İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ni evinden aldırıp ve hapse attırdı.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri hapse atılırken bile, "Yâ Rabbi! Onları affet çünkü onlar bilmiyorlar." diyordu.

Çok eziyet çektiği hâlde hiç isyan etmedi. Bir keresinde dayanamayıp bayıldı. Ayıldığında ilk sözü şu oldu:

"Şahit olunuz, bana ceza verenlere ben hakkımı helâl ettim."

Halife bu olayı öğrenince çok üzüldü ve hemen İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yanına gelip, "İzin verin, valiyi cezalandırayım." dedi. Ama İmâm-ı Mâlik Hazretleri yine gülümsedi ve "Ben onu affettim." dedi.

Büyük insan olmak işte böyle bir şeydi.

Peygamber Efendimiz'e hürmeti sınırsızdı

Mâlik bin Enes Hazretleri'nin din bilgilerine hürmeti şaşılacak derecede çoktu. Peygamber Efendimiz'den bahsederken sanki onun yanındaymış gibi edeple konuşurdu.

Mübâreğin ilmi çoğaldıkça tevâzûu da çoğalırdı.

Ebû Abdullah Mevlâ'l-Leysey'n isimli bir kişi, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ni rüyada görmüştü. Rüyasında, Resûlullah mescitte ayakta duruyordu. İnsanlar da onun etrafını sarmıştı, İmâm-ı Mâlik de önünde duruyordu. Resûlullah'ın (Aleyhisselâm) önünde misk dolu bir kap vardı. Resûlullah (Aleyhisselâm), o miskten avuç avuç alıp İmâm-ı Mâlik'e veriyordu. O da insanlara dağıtıyordu.

Bu rüya zamanın âlimleri tarafından İmâm-ı Mâlik'in ilimdeki üstünlüğünü ve Peygamber Efendimiz'e bağlılığını gösteren bir rüya olarak yorumlanmıştı.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri bir sohbetinde, "Resûlullah'ı rüyada görmediğim hiçbir gece geçmedi." demişti. Yani İmâm-ı Mâlik, Peygamber Efendimiz'e o kadar büyük bir aşkla bağlıydı ki gündüzleri sözlerinde ve gönlünde, geceleri rüyasında hep onunlaydı.

Bilmiyorum demekten çekinmezdi

Bir gün yine kendisine soru sormak için birkaç kişi İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin evine geldi. İmâm, gelenleri güler yüzle karşıladı ve içeri buyur etti. Bir müddet oturduktan sonra gelenlerden bir tanesi dinî bir meseleyle ilgili soru sordu.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri biraz düşündükten sonra, "Bilmiyorum!" dedi.

Gelenler şaşırdılar. Bütün dünyadan insanların akın akın ilim öğrenmek için geldiği bu büyük zâtin, bir meseleyi bilmiyor olması onları şaşırtmıştı.

Hiçbir şey söylemediler ama kalplerinden geçen düşünceler İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ne malum oldu.

“Belki şaşırıdınız. Ama her şeyi bilmek mümkün değildir. İlmin kalkanı, bilmiyorum demektir..” buyurdu. Soru sormak için gelenler utanarak başlarını öne eğdiler.

Sorularının cevabını alamamışlardı belki ama çok daha mühim bir ders almışlardı.

Âlimlere çok saygı gösterirdi

Bir gün Halife, Mâlik bin Enes Hazretleri’ni çağırıp şöyle dedi:

“Yâ imâm, senin kitaplarını çoğaltıp her yere göndereceğim. Herkesin bunlara uymasını ve senin mezhebinde olmalarını emredeceğim..”

İmâm-ı Mâlik Hazretleri buna pek memnun olmadı. Yüzünden de bu anlaşılıyordu. Biraz bekledikten sonra şöyle buyurdu:

“Yâ halife, hadîs-i şerîfte, ‘Ümmetimin âlimlerinin ihtilâfı rahmettir.’ buyruldu. Âlimlerin ihtilâfı Allahü Teâlâ’nın rahmetidir. Hepsi hidâyet üzeredir. Müslümanlar bu rahmetten mahrûm bırakılamaz..”

Daha sonra diğer âlimlerin de çok kıymetli olduğunu, insanların sadece kendisini değil, diğer âlimleri de dinlemesi gerektiğini tane tane açıkladı.

Halife şaşırmişti.

Böylece İmâm-ı Mâlik Hazretleri’nin çok hoşuna gideceğini düşündüğü bu fikrinden vazgeçti.

Sevgi ve muhabbeti gönlünden taşırdı

Kendisinden nasihat isteyen insanlara çoğunlukla “Birbirinizi sevin..” derdi. Sevgi ve muhabbetin bütün Müslümanların kalplerine şifa olduğunu söylerdi.

Müslümanlar arasında bir anlaşmazlık olduğunda da hemen Peygamber Efendimiz’in şu hadîs-i şerîfini hatırlatırdı.

“Müsâfaha ediniz, aranızdaki kin gider. Birbirinize hediye verip birbirinizi severseniz aranızdaki düşmanlık gider..”

Çok mütevâziydi

Kibirli ve kendini beğenen kimselerden hoşlanmazdı. "Bir kimse kendini övmeye başlarsa değeri düşer.." buyururdu. Kendisi de mütevâzi davranışları ve sade hayatıyla örnek olurdu.

Bir gün Halife, İmâm'a; bir katır, bir deve, bir merkeb ve beş yüz altın gönderdi. İmâm altınları kabul etti ama hayvanları geri gönderdi. Halife bu durumu anlayamadı. Haber gönderip hayvanları niçin geri gönderdiğini sordu.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri gelen kişiye şöyle söyledi:

"Resûlullah Efendimiz'in toprak altında bulunduğu bir yerde hayvan üzerinde nasıl gezebilirim!.."

Mâlik bin Enes Hazretleri gerçekten de Medîne'de kaldığı süre içinde hiçbir zaman hayvana binmemiş, her yere yürüyerek gitmiştir.

Hadîs-i Şeriflere çok hürmet ederdi

İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin, Peygamber Efendimiz'e olan sevgi, saygı ve edebi sınırsızdı. Peygamber Efendimiz'in ismi anıldığı zaman, rengi değişir, yüzü sararırdı. Bu durumu talebeleri bir türlü anlayamazlardı.

Bir gün bir talebesi, "Efendim, bazen Peygamber Efendimiz'in ismi anıldığında yüzünüzün rengi kaçıyor. Bunun hikmeti nedir acaba?..", diye sordu.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri, "Eğer siz de benim gördüğümü görseydiniz bu hâlimi normal karşılardınız.." şeklinde cevap verdi.

Bazen kendisine bir hadîs-i şerîf sorulduğunda gözyaşlarını tutamaz, uzun süre ağlardı. Normalde güler yüzlü olan İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin, Peygamber Efendimiz'den bahsederken ağlamaya başlaması, etrafındakileri de ağlatırdı.

Hadîs-i şerîf okuyacağı zaman mutlaka abdest alır, sarığını ve elbisesini giyer, sakalını tarar, iki rekât namaz kılar ve güzel kokular sürünürdü. Sanki Peygamber Efendimiz'in yanındaymış gibi hazırlandıktan sonra kürsüye çıkar ve başını hafifçe öne eğerek hadîs-i şerîfi okurdu.

Bir gün kendisini dinleyenlerden bir tanesi, mescidin çıkışında İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yanına yanaşıp, "Efendim, bir şey sorabilir miyim?," dedi.

"Sorabilirsin tabi.." diye cevap verdi İmâm-ı Mâlik.

"Efendim, hadîs-i şerîf dersi vermeden önce büyük bir hazırlık yapıyorsunuz. Ama biz derse gelirken sizin gibi hazırlanmıyoruz. Acaba bizim de güzel kıyafetler giyip kokular sürünmemiz gerekir mi?,"

İmâm-ı Mâlik Hazretleri gülümsedi.

"Şart değil ama ben Resûlullah'ın hadîs-i şerîfine saygı göstermek için böyle yapıyorum. Eğer âlimler ilme karşı böyle saygı gösterirlerse Allahü Teâlâ da insanlar yanında onların derecesini yükseltir ve devlet adamlarının kalbinde heybetli ve vakarlı kılar.."

Bu arada birkaç kişi daha aralarındaki konuşmayı dinlemek için yanlarına gelmişlerdi. İmâm-ı Mâlik, hepsine birden seslenerek şöyle söyledi:

"Ey ilim öğrenmek isteyenler! Siz de ilme saygı gösterin. Kim ilme tevâzû gösterirse Allahü Teâlâ onu yükseltir. Çünkü kim Allahü Teâlâ için tevâzû ederse Allahü Teâlâ onun derecesini yükseltir.."

Fitneden uzak dururdu

Mâlik bin Enes Hazretleri kendi devrinde yaşayan devlet adamlarıyla görüşürdü. Bir hatalarını gördüğünde hiç çekinmeden bunu söylerdi. Ama hayatının hiçbir döneminde insanları devlete isyan etmeye teşvik etmedi. Fitneden çok korkardı.

Bir meseleden dolayı kendisine kötülük eden valiyi affetti. Halife, valiyi cezalandırmak istediğinde, "Allahü Teâlâ, müminlerin emîrine sıhhat ve

âfiyet versin. Makamını yüce kılsın. Peygamber Efendimiz'e ve size yakınlığı sebebiyle ben onu bağısladım.», buyurmuştu.

Devlet adamlarına nasihat ederdi

Talebelerinden birisi İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ne, "İnsanlar, sizin devlet adamlarıyla çok sık görüştüğünüzü söylüyorlar. Bazıları da bunu size yakıştıramıyorlar.», dedi.

Bunun üzerine Mâlik bin Enes Hazretleri, "Bunu bilerek yapıyorum. Çünkü bunu yapmasam onlar bozuk fikirleri olan kişilerle görüşebilirler. Ben onlara Peygamberimiz'in sünnetlerini hatırlatıyorum.», buyurdu.

Bir keresinde Halîfe, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ni ziyarete geldi. Sohbet esnasında Halife, "Bana nasihat eder misiniz?», dedi.

Mâlik bin Enes Hazretleri de şöyle buyurdu:

"Sana Allahü Teâlâ'dan korkmayı tavsiye ederim. Peygamber Efendimiz'in diyârına ve onun komşularına iyilik yapmalısın. Çünkü Resûlullah Efendimiz şöyle buyurdu: "Medîne benim hicret yurdumdu, kabrim burada, tekrar dirilmem burada olacaktır. Medîne halkı benim komşularımdır. Benim komşularımın haklarına sahip çıkmak, ümmetime borçtur. Kim onları korursa ben kıyâmet günü ona şefâatçi olurum.»,

Halife Mehdi bu nasihatten çok etkilendi. "Nasihatlerinizi dinleyeceğim ve ölene kadar sözlerinizi hiç unutmayacağım!», dedi.

Ve gerçekten de o günden sonra Medine'deki evleri dolaşarak fakirlere ve ihtiyacı olanlara yardımlarda bulundu.

Yine bir gün halifenin de bulunduğu bir sohbet esnasında İmâm-ı Mâlik Hazretleri, "Allahü Teâlâ için tevâzû edeni, Allahü Teâlâ yükseltir.», hadîs-i şerîfini okudu.

Bunun üzerine Halife, oturduğu yüksek yerden indi. Hadîs-i şerîf dinleyen talebe ile oturarak sohbeti dinlemeye devam etti.

İlimdeki üstünlüğü için ne dediler?

"Hadîs-i şerif okunan yerde, Mâlik, gökteki yıldız gibidir. İlmî ezberlemekte, anlamakta ve korumakta, hiç kimse, Mâlik gibi olamadı. Allah ilminde bana Mâlik kadar kimse emîn değildir. Allahü Teâlâ ile aramda hüccet, İmâm-ı Mâlik'tir. Mâlik ile Süfyân bin Uyeyne olmasalardı Hicaz'da ilim kalmazdı.. İmâm-ı Şafî'i

"Yeryüzünde İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin bir benzeri yoktur. O, dünyanın imâmı idi. Hicaz'ın âlimi idi. Ümmet-i Muhammed'in güneşi idi. Onun yolunda bulunalım.. Süfyân bin Uyeyne

"Âlimler anıldığı zaman İmâm-ı Mâlik onlar arasında parlak bir yıldız gibidir. Benim üzerimde minneti ve ihsânı ondan çok olanı yoktur.. İmâm-ı Şafî'i

Hayatımıza rehber olacak bazı tavsiyeleri

"İnsan kendisi için hayır işlemez, kendisine iyilik yapmazsa insanlar da ona hayır ve iyilik yapmaz.."

"İlim çok rivayet etmek değildir. İlim bir nûrdur. Allahü Teâlâ bu nuru mü'min kullarının kalbine koyar.."

"Mescide giren münâfıklar, kafesteki serçeye benzer. Kafesin kapısı açılır açılmaz uçarlar, kaçarlar.."

"Bir kimse kendini övmeye başlarsa değeri düşer.."

"İlim öğrenmek isteyen kimsenin vakarlı ve Allahü Teâlâ'dan korkar hâlde olması lâzımdır.."

“Eğer elimde imkân olsaydı Kur’ân-ı Kerîm’i kısa aklıyla, kendi görüşüne göre tefsîr edenin boynunu vururdum..”

“Allahü Teâlâ’dan korkun. Allahü Teâlâ’nın size lutfettiği nuru, günah işlemek sûretiyle söndürmeyin..”

“İlim öğrenirken açık ve zâhir olan şeylere sarılın. Bilinmeyen yollara girmekten sakının. Bildiklerinizle amel edin. Bilmediklerinizi, anlayamadığınızı şeyleri bırakın..”

Eserleri

- 1) **Muvattâ:** İmâm-ı Mâlik Hazretleri’nin fıkha dair en önemli eseridir. Bu hadîs-i şerîf kitabı çok kıymetlidir. Bir çok âlim bunu şerh etmiştir.
- 2) **Müdevvenetü’l-Kübrâ:** Muvattâ şerhlerinin en meşhurdur. İbnü’l-Kâsım ve Sahnûn rivâyet etmişlerdir.

Talebeleri tarafından rivâyet edilen diğer eserleri:

- 3) **Tefsîr-ül Garîb-il Kur’ân:** Bunu kendisinden Hâlid ibn-i Abdurrahman Mahzûmî rivâyet etmiştir.

4) **Kitabü’s Sünne**

5) **Kitabü’l-Menâsik**

6) **Kitabü’l-Mucâlesât**

7) **Kitabü’l-Akdıye**

8) **Risâle fî’l-Fetvâ**

[MEZHEP İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI]

İMÂM-I ŞAFİ'Î HAZRETLERİ

İMÂM-I ŞAFİ'Î HAZRETLERİ

ASIL ADI	MUHAMMED
BABASININ ADI	İDRİS
DEDESİNİN ADI	ŞAFİ'Î
LAKABI	NÂSİR-ÜS-SÜNNE (Dinin yardımcısı)
KÜNYESİ	EBÛ ABDULLAH
NESEBİ	MUHAMMED BİN İDRİS BİN ABBÂS BİN OSMAN BİN ŞAFİ'Î
DOĞUM TARİHİ	767
DOĞUM YERİ	GAZZE
VEFÂT TARİHİ	820
VEFÂT YERİ	KAHİRE

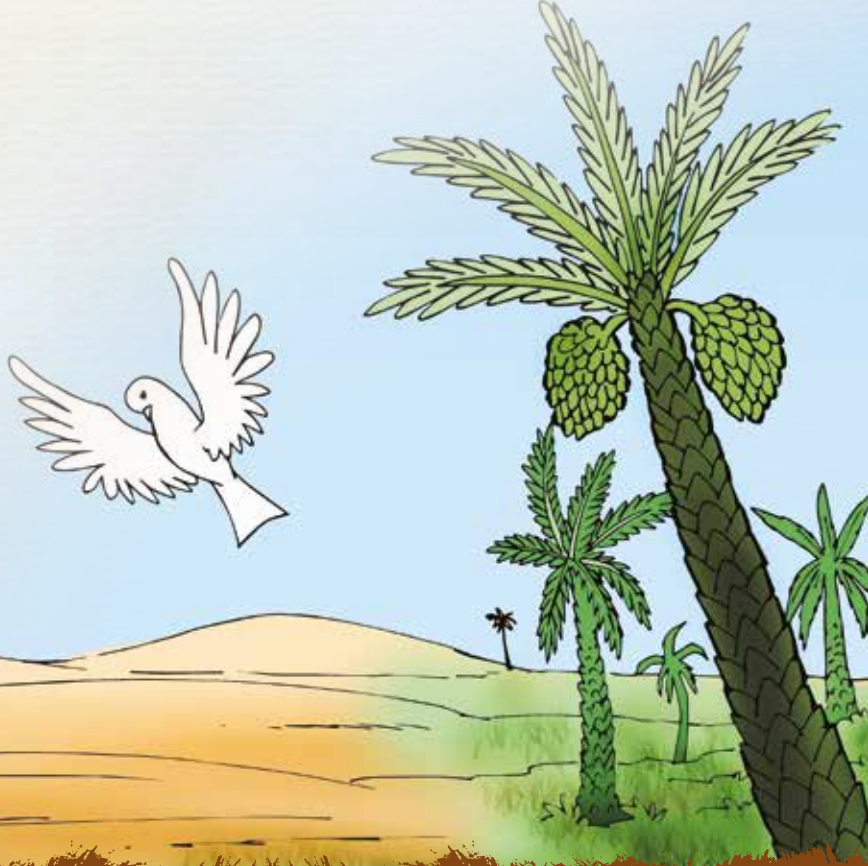
ŞAFİ'Î MEZHEBİNİN KURUCUSU

İmâm-ı Şafîî Hazretleri, Ehl-i Sünnet yolunun dört hak mezhebinden biri olan Şafîî mezhebinin imâmi, reisi ve kurucusudur.

Soyu, Kureyş kabilesindedir. Anne ve baba tarafından soyu Peygamber Efendimiz'e ulaşmaktadır. Dedesinin ismi Şafîî olduğu için ona da mezhebine de Şafîî denilmiştir ve herkes tarafından bu isimle tanınmıştır.

Şafîî mezhebi Türkiye'de Hanefîlik'ten sonraki en yaygın Sünni mezheptir.

İMÂM-I ŞAFİ'Î HAZRETLERİ'NİN HAYATI

Anne duası

Evin içinde bir kalabalık vardı. Kimse konuşmuyordu. Birkaç kişi Kur'ân-ı Kerîm okuyor, birkaç kişi sessizce dua ediyordu. Odanın içinde, kalabalığın ortasında bir beşik göze çarpıyordu. Ve beşiğin yanında gözyaşlarını saklamaya çalışarak kucağındaki çocukla ilgilenen bir kadın

Kimse duyamıyordu ama iyice yanlarına sokulsalar şu cümleleri duyabilirlerdi:

"Ah yavrum, baban yok artık! Sen ve ben kaldık. Daha iki yaşındasın ama sanki neler olduğunu anlamış gibisin. Babasız büyüyeceksin. Ama inşaallah sana, babanın eksikliğini yaşatmayacağım. Sen büyük bir insan olacaksın ve İslâmiyet'e çok büyük hizmetler edeceksin. Gözlerindeki ışıktaki bunu görebiliyorum.."

Annenin duaları kabul oldu.

Cenaze evinde hüznü gözlerle annesinin kucağında etrafı seyreden çocuk büyüdü ve Şafîî mezhebinin imâmı oldu.

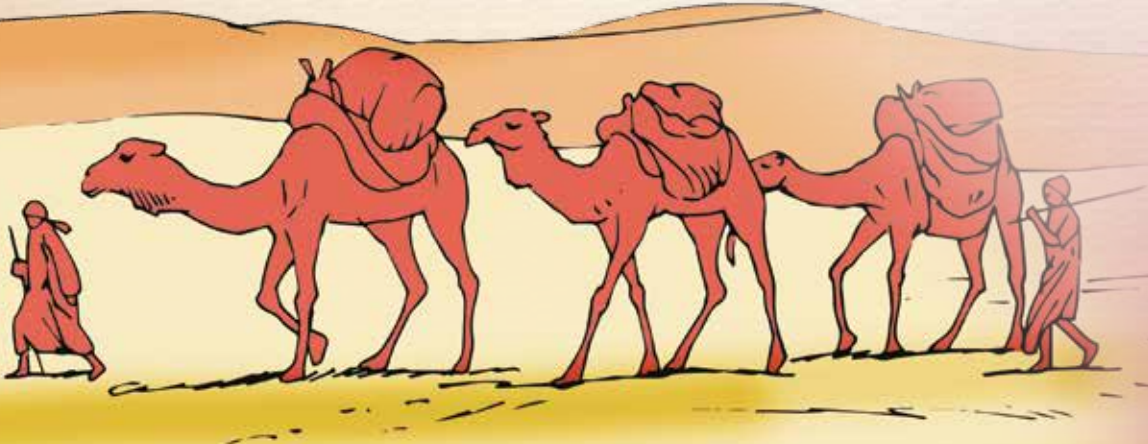
Annesinin iki yaşındaki çocuğunun gözlerinde fark ettiği ışık, çocuk büyüdükçe gözden kalbe indi ve bütün dünya o ışıkla aydınlandı.

İki yaşında başlayan yolculuk

İmâm-ı Şafîî, babasının vefatından sonra annesiyle Mekke'ye gittiklerinde henüz iki yaşındaydı. Asıl memleketleri Mekke'ydi. Çocukluk yılları bu mübarek topraklarda geçen İmâm-ı Şafîî, altı yaşına geldiğinde okula başladı. Yedi yaşına geldiğinde ise Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemiş, hâfız olmuştu.

Yaştları sokakta oynarken o, küçük yaşına aldırmadan ilim öğreniyor, bütün vaktini âlimlerin yanında geçiriyordu. Birçok kişi bu yaştaki bir çocuğun, büyük bir istekle ilim öğreniyor olmasına hayret ediyordu. Normalde sokakta oyun oynaması gereken bir çocuğun, âlimlerin önünde diz çöküp ilim öğrenmesi herkese garip geliyordu. Üstelik hiç kimse bu küçük çocuğu ilim öğrenmesi için zorlamıyordu.

○ küçük çocuk, içinde yanan ateşi yaştlarıyla oyun oynayarak değil ancak ilim öğrenerek söndürebileceğini biliyordu. Ama okudukça içindeki ateş daha çok harlanıyor, öğrendikçe ilme olan açlığı daha çok artıyordu.

Kemik defter

Kürsüde nur yüzlü bir kişi namazın öneminden bahsediyordu. Dinleyenler genelde 30-40 yaşlarındaydı. Mescidin arka tarafında, gözlerini kocaman açarak büyük bir dikkatle konuşulanları dinleyen bir tek çocuk vardı.

Ufacık cüssesiyle cemaatin içinde zorlukla görülebilen bir çocuk

Yanında oturan kişi bir yandan sohbeti dinliyor, bir yandan da çocuğu seyrediyordu. Bir ara dayanamayıp, eğilip çocuğun kulağına fısıldadı:

"Senin adın ne bakalım küçük efendi?."

"Muhammed efendim.."

"Elindeki o kemik parçaları ne peki?."

"Öğrendiğim konuları bunlara yazıyorum.."

"Kâğıda niye yazmıyorsun evlâdım?."

Çocuk cevap vermedi. Başını önüne eğdi. Yanında oturan orta yaşlı adam, soruyu sorduğuna pişman olmuştu.

Tabii ya! Kâğıt alacak parası olmayanlar kemik parçalarının üzerine yazarlardı. Elini kaldırıp çocuğun başını okşadı.

İmâm-ı Şafîî, yani asil ismiyle Muhammed parasızlıktan kâğıt kalem bile alınamayan o günlerde, öğrendiği her şeyi kemiklere yazarak saklıyor ve öğrenmekten asla vazgeçmiyordu.

Bir yandan da bütün insanlığa çok önemli bir mesaj veriyordu.

"Sen yeter ki öğrenmek istel! Hiçbir şey sana engel olamaz. Kâğıt bulamazsan kemiğe yazarsın. Kemik bulamazsan gönlüne kazırsın. Sen yeter ki iste ve gayret et! Sonunda elbet kazanırsın.."

Küçük öğretmen

Hocanın önüne diz çökmüş çocuklar dinî meseleleri öğreniyorlardı. Genelde derslerini ezberlemekte zorluk yaşayan ve biraz yaramaz olan ufak tefek çocuk, hocanın dizinin dibine oturdu. O gün çocuğun her zamankinden farklı bir hâli olduğu seziliyordu. Genelde hocasının önüne çekingen bir şekilde oturduğu hâlde, o gün kendine çok güvenir bir hâli vardı. Gözlerinin içi parlıyor, dersini okumak için sabırsızlanıyordu. Hoca, çocuğun yine zorlanacağını düşünerek, "Oku bakalım evlâdım!," dedi.

Çocuk okumaya başlayınca hocanın gözleri büyüdü. Dersini sular seller gibi ezberleyen çocuğun karşısında duygulandı. "Mâşâallah, ne güzel öğrenmişsin böyle, aferin sana!," dedi.

Çocuk içtenlikle teşekkür etti hocasına.

"Nasıl çalıştın bakalım?,"

Çocuk başını kaldırmadan, "Muhammed ile çalıştık hocam.," dedi.

Hocası şaşırıldı.

"Niye kendin çalışmadın?,"

"Onunla çalışınca çok güzel öğreniyoruz hocam. Herkes dersini onunla çalışmaya başladı.,"

Hocası gülümsedi. Dönüp sırasını bekleyen talebesine baktı. Muhammed de mahcup bir şekilde başını önüne eğdi.

"Sen benim yerime hocalık mı yapmaya başladın bakalım?," dedi azarlar bir ses tonuyla. Herkes hocalarının şaka yaptığını biliyordu ama yine de hocalarından çekiniyorlardı.

Muhammed, "Estağfirullah hocam!," dedi sessizce. "Arkadaşlara yardımcı olmaya çalışıyorum sadece.,"

Dersin çıkışında annesi, çocuğunu almak için mescidin önünde bekliyordu.

Hocaları yanlarından geçerken Muhammed'e yüksek sesle seslendi:

"Muhammed, sen artık benim yardımcısın. Ben olmadığım zaman dersleri sen vereceksin. Bu hizmetinin karşılığında da ücretsiz olarak derslere devam edeceksin.."

Çocuğunu almak için mescide gelen kadının yüzü sevinçle aydınlandı. Diğer bütün öğrenciler imkânları dahilinde para ödedikleri hâlde, onlar fakirlikten dolayı para vermekte çok zorlanıyorlardı. Hocanın öğrencisine söylediği bu cümle ise aslında annesine verilmiş bir müjdeydi. Küçük bir çocuğun ilim öğrenme aşkı, paranın gücünün asla yetmeyeceği şeylere kâdir oluyordu. Bu öyle bir aşkı ki önüne çıkan bütün engeller taşkın bir nehrin önündeki yaprak parçaları gibi dağılıp gidiyordu.

Müjdeli rüya

Muhammed, bir sabah büyük bir telaşla girdi mescide ve doğruca hocasının yanına koştu. Normalde konuşmak için izin isterdi. Ama bütün vücudunu saran heyecan, izin almasını falan unutturmuştu. Doğrudan söze girdi:

"Hocam, sizinle bir şey konuşmam gerekiyor!.."

Hocası, önündeki talebeye ders okutuyordu. Şaşırıldı.

"Hayırdır inşaallah!.. dedi.

"Hocam, bir rüya gördüm. Rüyanın etkisinden kurtulamıyorum. Rüyanı size anlatmam gerekiyor.."

Hocası lâ havle çekip ayağa kalktı ve birlikte mescidin dışına doğru yürüdüler. Mescidin avlusunda birlikte yürürlerken, "Ee anlat bakalım, nasıl bir rüyaymış seni bu kadar heyecanlandıran!.. dedi hocası. "İnşâallah dersi yarıda bıraktıracak kadar önemlidir gerçekten!.."

"Rüyamda Peygamber Efendimizi (sallallahü aleyhi ve sellem) gördüm.."

Hocası birden durdu. Sonra dönüp ışıldayan gözleriyle Muhammed'in yüzüne baktı.

"Hayırlı, mübârek olsun. Mâşâallah!.." dedi.

Hocası gözlerini kapatmış, fısıltıyla, "Mâşâallah!.." diye kendi kendine tekrarlıyordu. Avluda sadece kuş sesleri ve çeşmeden akan suyun şırıltısı duyuluyordu. Peygamber Efendimiz'in ismi anıldığında her şey duruyor, gönülleri büyük bir huzur kaplıyor, dünyayla ilgili bütün düşünceler kaçıp saklanıyordu.

Yaklaşık bir dakika sonra hocası büyük bir edeple, "Anlat haydi.." dedi.

"Anlat da biz de şereflenelim.."

Muhammed, heyecanına engel olmaya çalışarak titreyen sesiyle rüyasını anlatmaya başladı. Anlatırken sanki hâlâ kendini rüyanın içindeymiş gibi hissediyordu.

"Mescid-i Haram'daydık. Peygamber Efendimiz namaz kıldırıyorlardı. Çok heybetliydiler. Namazdan sonra cemaatin arasından geçip yanlarına gittim. "Bana da ilim öğretiniz efendim.." dedim. Peygamber Efendimiz bana bir şey söylemeden kaftanının altından bir terazi çıkardılar. "Bu, bizden sana hediye olsun.." deyip teraziyi bana verdiler ve uyandım. Sonra da koşarak size geldim efendim.."

Muhammed başını kaldırıp hocasının yüzüne bakınca gözbebeklerine birikmiş nemi gördü. Hocası, Peygamber Efendimiz'i rüyada görmek saadetine kavuştuğu için talebesine sarıldı. Sonra da "Tekrar mübârek olsun. Bu rüyada büyük müjdeler var.." dedi.

Muhammed bir şey söylemedi. Heyecanı biraz dinmişti.

"Sen ilimde imâm olur ve inşâallah hep sünnet üzerine olursun. Peygamber Efendimiz'in rüyada sana verdikleri terazi, hakikat-i Muhammediyye'ye kavuşacağını gösteriyor.."

Mescide tekrar girdiklerinde ikisi de göz pınarlarında birikmiş yaşları serbest bıraktılar.

Bana istediğiniz soruyu sorabilirsiniz

İmâm-ı Şafîî, on üç yaşına geldiğinde Harem-i Şerif'te "Bana istediğiniz soruyu sorabilirsiniz!," derdi. Din meseleleriyle ilgili bu yaştaki bir çocuğun bu kadar bilgili olması, alışıldık bir şey değildi tabii. İnsanlar önce bir şüpheye düşüyor ama sordukları soruya çok net cevaplar aldıklarında insanların bütün şüpheleri kayboluyordu.

On beş yaşına geldiğinde artık dinî meselelerle ilgili fetvâ vermeye başlamıştı.

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel zamanın en büyük âlimiydi ve üç yüz bin hadîs-i şerifi ezbere biliyordu. O bile İmâm-ı Şafîî'den ders almaya başlamıştı.

İnsanlar bu yüzden bir ara şaşkınlıklarını gizleyememiş ve "İmâm-ı Ahmed de büyük bir âlim iken niçin İmâm-ı Şafîî'den ders alır?," diye aralarında konuşmaya başlamışlardı.

Bu söylentileri duyan İmâm-ı Ahmed bin Hanbel Hazretleri bir konuşmasında şöyle dedi:

"Biz 300 bin hadîs-i şerîfi ezbere biliyoruz. Ama o, bizim ezberlediklerimizin mânâsını biliyor. Eğer onu görmeseydim ilmin kapısında kalacaktım. O, dünyayı aydınlatan bir güneştir. Ruhlara gıdadır.."

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel yine başka bir sohbetinde, İmâm-ı Şafîî Hazretleri'ni kastederek şöyle demişti:

"Fıkıh kapısı kapanmıştı. Allahü Teâlâ, bu kapıyı, kullarına İmâm-ı Şafîî ile tekrar açtı. İslâmiyet'e, şimdi Şafîî'den daha çok hizmet eden birini tanımıyorum.."

Zamanın en büyük âlimlerinden bir tanesinin bu sözleri, insanların kalplerindeki şüpheleri silip götürdü. Artık herkes Allahü Teâlâ'nın dilediği zaman, başka âlimlerin de kalbini ilimle ve nûrla doldurabileceğinden emin olmuştu.

İlim isteyenindi ve İmâm-ı Şafîî Hazretleri bu sözün yaşayan bir ispatıydı.

Çölde geçen yıllar

İmâm-ı Şafîî Hazretleri Mekke'de bir süre ilim öğrendikten sonra Arapçayı daha iyi bir şekilde öğrenmesi gerektiğine karar verdi. Çünkü İslâmî ilimleri tam öğrenebilmek için çok iyi bir Arapça bilgisi gerekiyordu.

"Arapçayı nasıl en iyi şekilde öğrenebilirim?," diye araştırdı. Yaptığı istişareler neticesinde en iyi yolun çölde yaşayan Huzeyl kabilesiyle bir süre vakit geçirmek olduğunu öğrendi. Çünkü o günlerde Arapçayı en iyi konuşan ve Arap edebiyatına en hâkim olan topluluk Huzeyl kabilesiydi.

Biraz hazırlık yaptıktan sonra hiç tereddüt etmeden çöl yollarına düştü. İlim öğrenme aşkı bu sefer onu çöllük ve dağlık bir yere götürmüştü. Tâif'in kuzey taraflarındaki Benî Huzeyl kabilesiyle yaşamaya başladı.

Kavurucu sığağa aldırmadan, hiçbir saniyeyi boşa harcamadan Arapça öğrenmeye başladı. Gördüğü herkesle konuşuyor, duyduğu her sözü not ediyordu. Bu arada edebiyat ve şiirle ilgili çok fazla kitap okudu. Boşta kaldığı zamanlarda da usta kişilerden ok atmayı ve ata binmeyi öğrendi. Mekke'ye döndüğünde Arapçanın inceliklerine hâkimdi ve edebiyatla ilgili kendini çok geliştirmişti. Şiir okuyor ve yazıyordu. Ayrıca usta bir okçu olmuştu.

Bir bakışıyla gönülleri fetheden, bir sözüyle kalpleri değiştiren İmâm-ı Şafîî Hazretleri, artık daha çok insana ulaşmak, daha çok hizmet etmek, daha çok öğrenmek ve öğretmek istiyordu.

İçine sığmıyor, her günü, her gecesini sürekli öğrenerek, çalışarak geçiyordu. Yeni şeyler öğrendikçe heyecanı artıyor, heyecanı arttıkça yeni kitaplara yöneliyordu.

Okumak, öğrenmek ve araştırmak onun hayatının vazgeçilmez üç parçasıydı.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ne talebe olması

İmâm-ı Şafîî Hazretleri, dinmek bilmeyen öğrenme aşkıyla Mekke'nin büyük âlimlerinden Müslim bin Halid'den fıkıh dersleri alıyordu. Bu sırada, birkaç kişiden, Medine'de yaşayan Malik bin Enes Hazretleri'nin ismini duydu. Kendisiyle görüşmek, talebesi olmak için içinde büyük bir arzu oluştu.

Mâlik bin Enes Hazretleri'nde kendisini cezbeden bir şey vardı. İsmi duydğu günden itibaren hep onu düşünüyor, onun ne kadar büyük bir zât olduğunu hissediyor, ona hizmet etmek ve onun talebesi olmak için âdeta yanıp tutuşuyordu.

Bu arada İmâm-ı Mâlik Bin Enes'in yazdığı Muvattâ kitabını arıyor ama bulamıyordu. Bir gün mescidin çıkışında insanlara Muvattâ kitabını nasıl bulabileceğini sordu. Soruyu duyan bir kişi, "Bende var o kitap.." dedi.

"Kitabı sizden on günlüğüne alabilir miyim? Okuduktan sonra tekrar geri veririm.."

"Elbette alabilirsin ama on günde o kitabı bitiremezsin.."

"Olsun, siz yine de verin. On gün bana yeter diye düşünüyorum.."

"Peki, sen bilirsin. O zaman burada bekle, getireyim evden.."

İmâm-ı Şafîî kitabı alıp sıkıca göğsüne bastırdı ve doğruca evin yolunu tuttu. Gece gündüz kitabı okumaya başladı. Kitabı o kadar büyük bir muhabbetle okuyordu ki okuduğu her satırı anında ezberliyordu.

Tam dokuz gün sonra yine mescidin kapısında kitabı sahibine teslim ettiğinde bin küsur sayfalık kitabın her satırı aklındaydı. Kitabı veren kişi, "Ne oldu? Bitirebildin mi kitabı?.." diye sordu. İmâm-ı Şafîî, "Bitirdim.." dedi ama kitabı satır satır ezberlediğini söylemedi.

Kitabı ödünç veren kişi, böyle bir kitabın kısa sürede okunmasına hayret etmişti.

Kitabın satırları aklında, yazarının sevgisi kalbindeyken doğruca Mekke

Valis'ine gitti. Medine'ye gideceğini, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'yle görüşeceğini ve onun talebesi olacağını söyledi. Mekke Valisi bir tanesini Medine Valis'ine, bir tanesini de İmâm-ı Mâlik Hazretleri'ne vermek üzere kendisine iki tane mektup verdi.

İmâm-ı Şafîî Hazretleri Medine'ye varınca doğruca Medine Valis'inin yanına gidip mektubu ona teslim etti. Sonra Vali'yle İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yanına gittiler.

İmâm-ı Şafîî Hazretleri çok heyecanlıydı. Bir yandan duaları kabul olduğu için şükrediyor, bir yandan da kendisini talebeliğe kabul etmesi için Allahü Teâlâ'ya içten içe yakarıyordu.

Okuduğu kitabın satırları arasında dolaşırken kitabın yazarına görünmez bir bağla bağlanmıştı. Ve şimdi o kişiyi görecekti.

Kapıdan içeri girerken kalbi büyük bir hızla atıyor, yanaklarından ateş fişkırıyordu.

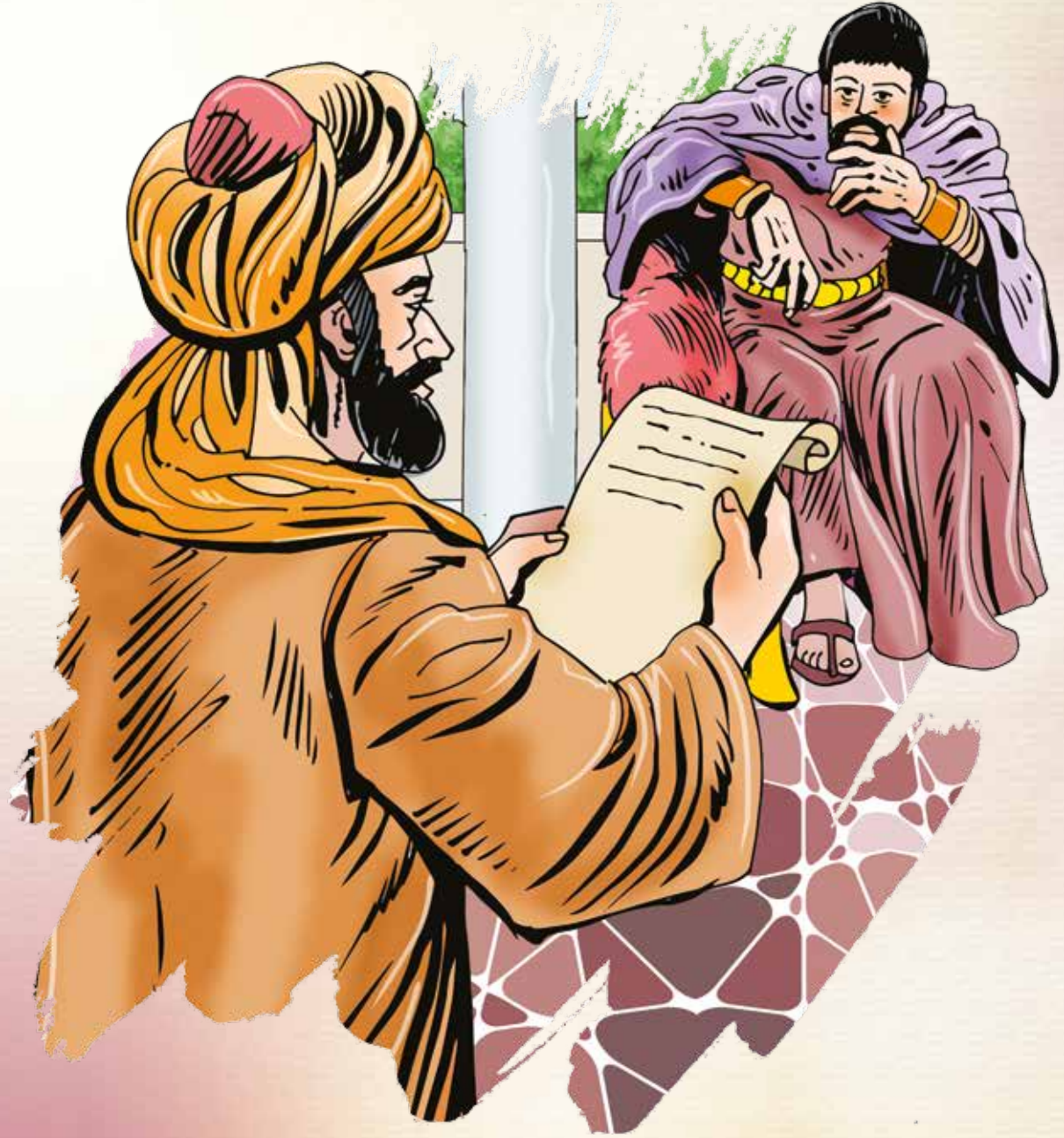
Allahü Teâlâ senin kalbine bir nûr vermiş

Biraz bekledikten sonra İmâm-ı Mâlik Hazretleri gözüktü. Muhammed, gözlerini kaldırıp baktı. Uzun boylu, heybetli ve vakarlı bir kişiydi. Güler yüzlüydü. Misafirlerini buyur etti. Biraz hoşbeş ettikten sonra Medine Valisi, İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin getirdiği mektubu takdim etti.

Mektupta özet olarak Muhammed isimli kişinin, yani İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin annesi tarafından çok şerefli bir kişi olduğu, ilim öğrenme arzusunun çok yüksek olduğu ve mümkünse talebe olarak kabul edilmesi yazıyordu.

İmâm-ı Mâlik Hazretleri mektubu okuduktan sonra, "Sübhanallah! Resûlullah'ın ilmini tahsil etmek isteyen kişi için böyle bir mektuba ne gerek var?," dedi.

İmâm-ı Şafîî hemen izin alıp söze girdi ve kendisine talebe olup ilim

tahsil etmek için nasıl yanıp tutuştuğunu anlattı. İmâm-ı Mâlik Hazretleri şöyle bir durup bu gence baktı. Sonra:

"İsmin nedir senin?," diye sordu.

"Muhammed," diye cevap verdi İmâm-ı Şafîî.

"Kaç yaşındasın?,"

"20 yaşındayım."

"Ey Muhammed! Senin ileride büyük bir şanın olacak. Allahü Teâlâ senin kalbine bir nûr vermiştir. Bu nûru isyan ederek ve günâh işleyerek söndürme. Yarın biriyle yine gel, sana Muvattâ'yı okusun."

İmâm-ı Şafîî başını önüne eğerek şöyle dedi:

"Ben Muvattâ kitabını okudum efendim. Ezberden okuyabilirim." Mecliste bulunanlar şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar. İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yüzüne bir gülümseme yayıldı. "Mâşâallah, hazırlıklı gelmişsin," dedi. "O zaman yarın gel de ezberden oku bakalım." İmâm-ı Şafîî Hazretleri oradan ayrılırken adımlarını sanki havada atıyor, uzun zamandır hayalini kurduğu şeyin gerçek olmasından dolayı sevincini gizleyemiyordu.

Okumaya devam et

Ertesi gün İmâm-ı Şafîî, İmâm-ı Mâlik Hazretleri'nin yanına gelip Muvattâ'yı ezberden okudu. Orada bulunanlar yirmi yaşında bir gencin kitabı baştan sona ezberlemiş olmasına inanamıyorlardı. Bunu yapabilmek için müthiş bir hafızâ ve en önemlisi de aşk gerekiyordu.

İlim öğrenme aşkı

İmâm-ı Mâlik Hazretleri bu yeni talebesini çok sevmiştir. İmâm-ı Şafîî Hazretleri, hocasını yormamak için kitabı okumayı bırakmak istediğinde İmâm-ı Mâlik Hazretleri, "Okumaya devam et." diyordu.

Kısa zamanda Muvattâ'yı okuyup bitirdiler. Bu, hoca-talebe ilişkisi tam dokuz yıl sürdü. Dokuz yıl boyunca İmâm-ı Şafîî Hazretleri, hocasından bütün ilimleri öğrendi ve çok yüksek bir dereceye ulaştı.

Hocasının vefâtı üzerine dokuz yılın sonunda tekrar Mekke'ye dönen İmâm-ı Şafîî Hazretleri beş yıl kadılık vazifesinde bulundu. Daha sonra Bağdat'a giderek İmâm-ı Muhammed'den ders almaya devam etti.

Münâzara etmek isteyen buraya gelsin

Harun Reşid zamanında Bizans İmparatoru'ndan çok fazla vergi alınıyordu. İmparator bir ara bu konuyu ve diğer bazı meseleleri İslâm âlimleriyle münâzara etmeleri için bir grup ruhban göndermişti. İmparator, Harun Reşid'e gönderdiği haberde şöyle demişti:

"Size bir grup Hristiyan din adamı gönderiyorum. Onlar sizin âlimlerinize bazı meseleler üzerine tartışacaklar. Eğer sizin âlimleriniz bu münazaradan galip çıkarlarsa biz vergilerimizi ödemeye devam ederiz. Ama eğer bizim din adamlarımız galip çıkarsa bundan sonra vergi ödemeyiz."

Bu haberdan kısa bir süre sonra gerçekten de dört yüz tane Hristiyan din adamı geldi. Şehirde büyük bir hareketlilik yaşanıyor. Herkes haberi almış, Müslüman din adamlarıyla Hristiyan din adamlarının münazarasının nasıl sonuçlanacağını merak ediyorlardı.

Halife, münâzara yeri olarak Dicle kenarını seçti ve devrin İslâm âlimlerini bir araya topladı. Ancak ruhbanlarla münâzara yapması için tek bir kişiyi görevlendirdi.

Görevlendirilen bu kişi İmâm-ı Şafîî Hazretleri'ydi. Birkaç gün sonra ruhbanlar ve İslâm âlimleri Dicle kenarında toplanmış münâzaranın başlaması için İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin gelmesini bekliyorlardı. Herkes büyük bir heyecan içindeydi.

Biraz sonra İmâm-ı Şafîî Hazretleri omzunda seccadeyle gözüktü. Ağır

ağır yürüyerek kalabalığın yanına kadar geldi. Sonra Dicle Nehri'ne doğru yöneldi ve herkesin şaşkın bakışları arasında nehrin üzerinde yürüyerek ortasına kadar gelip oturdu. Sonra da kenarda bekleyen Hristiyan din adamlarına doğru seslendi:

“Benimle münâzara yapmak isteyenler buraya gelebilir!..”

Bir süre kimseden çit çıkmadı. Şaşkınlıktan donup kalmış bir hâlde nehrin ortasında oturan kişiye bakakaldılar. Birkaç dakika sonra kendilerine gelen Hristiyan din adamları İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin bu kerameti ve yüksek derecesi karşısında çok etkilenerek Müslüman olmakla şereflendiler.

Bu haber Bizans İmparatoru'na ulaştığında İmparator, yanındaki adamlara, biraz da sesini kısarak şöyle demişti:

“İyi ki İmâm-ı Şafîî denilen kişiyi buraya çağırmamışız. Yoksa buradaki insanların hepsi Müslüman olurdu..”

Mekkeye dönüş

İmâm-ı Şafîî, Bağdâd'da İmâm-ı Muhammed'den aldığı dersler bitince 803'te tekrar Mekke'ye döndü. Burada çeşitli meclislerde ilim öğretmeye devam etti. Özellikle hac aylarında dünyanın farklı memleketlerinden gelen Müslümanlar ilim öğrenmek için İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin meclisine katılıyorlardı. Dokuz yıl boyunca Mekke'ye gelen Müslümanlar onun huzuruna koştu. Onun yanına dertli giren mutlu çıkıyor, bütün meseleler görüşme sırasında mutlaka çözüme kavuşuyordu.

İmâm-ı Şafîî Hazretleri dokuz yıl sonra 814'te tekrar Bağdat'a gitti. Bağdat'a girdiğinde Müslümanlar çok sevindiler ve onun etrafına toplandılar. Herkes onun ilminden faydalanmak istiyor, bir kere bile yüzünü görebilenler bayram ediyordu.

Bağdat'ta siyasi karışıklıklar baş gösterince İmâm-ı Şafîî Hazretleri bir sene sonra Mısır'a gitti ve vefât edene kadar orada kaldı.

Vefâtına yakın hâlleri

İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin bütün hayatı Kur'ân-ı Kerîm okuyarak geçmişti. Normal zamanlarda her gün bir hatim okurdu. Ramazan ayında ise bir hatim gündüz, bir hatim de gece okurdu. Ancak vefatına yakın eski gücü kalmadığı için Kur'ân-ı Kerîm okuyamıyordu. Bu yüzden talebelerine yanında Kur'ân-ı Kerîm okumalarını söyleyerek vaktini, okunan Kur'ân-ı Kerîm'i dinleyerek geçirmeye başladı.

Ümit şerbeti

Son nefesini vermeden az bir zaman önce talebeleri yanına geldiler. Talebelerini görünce zorlukla gözlerini açtı ve onlara şöyle dedi:

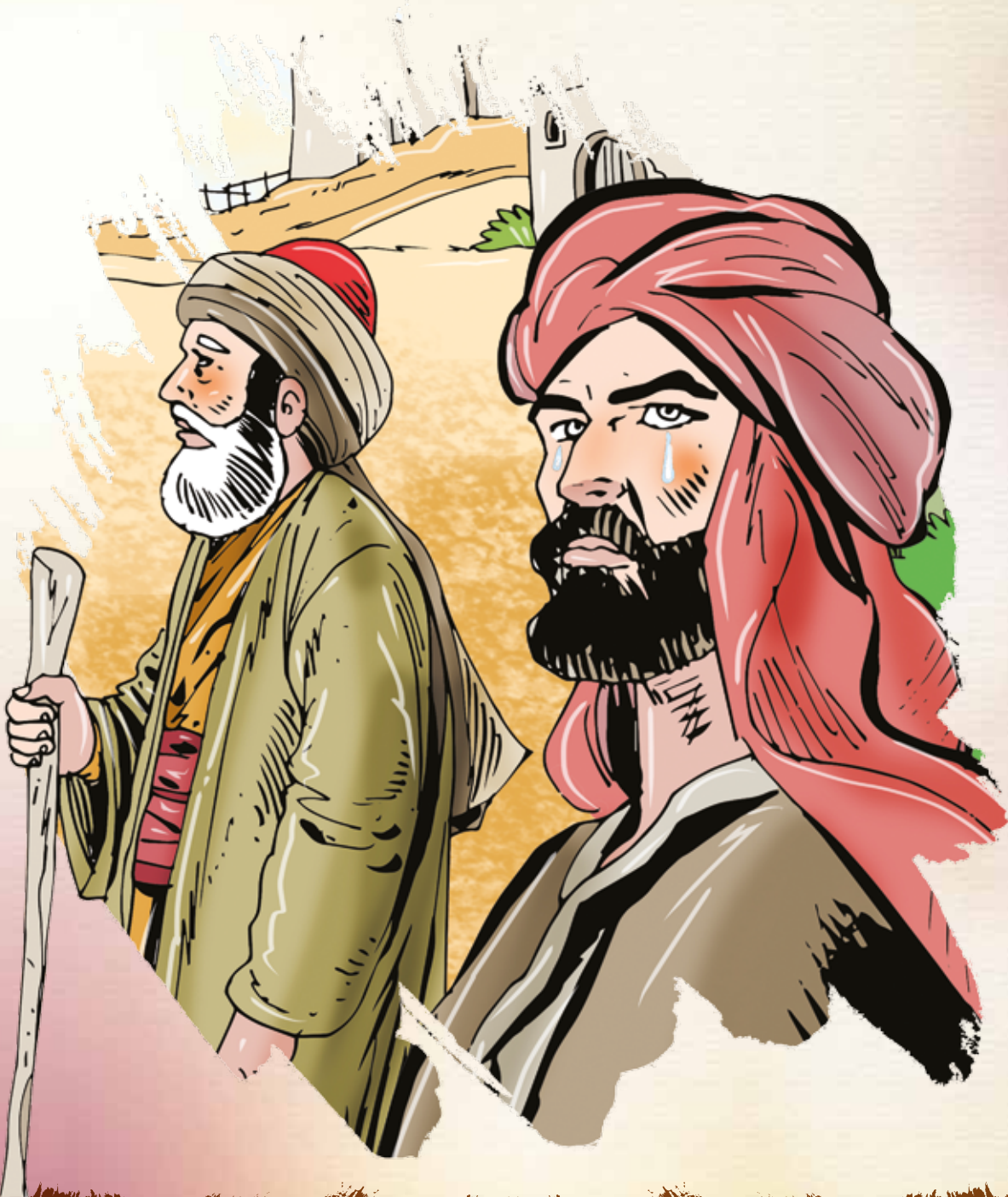
"Ben artık dünyadan ayrılıyorum. Ümit şerbetini içiyorum. Kerim olan Rabb'ime gidiyorum.."

Daha sonra Kelime-i Şehâdet getirerek son nefesini teslim etti. Vefât haberi bütün Müslümanlar tarafından büyük bir üzüntüyle karşılandı. Dünyanın dört bir tarafında Müslümanlar onun için gözyaşı döküp dualar ettiler.

Misk kokusu

İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin kabri kazılırken defin işlemleri için orada bulunan insanlar bir misk kokusu duydular. Birçok insan, kokunun güzelliğinden kendinden geçti. Kahire'deki El-Mukattam dağının eteklerindeki Kurâfe kabristanında o zamana kadar duyulmamış bu güzel koku, cenazeye katılan insanların burnundan uzun süre hiç gitmedi.

Daha sonra kabrinin üzerine bir türbe yapıldı. 1211 yılında da Eyyubi Sultanlarından El-Melik El-Kâim tarafından da türbeye muhteşem bir kubbe yapıldı. Kubbenin yanındaki medrese de Selahattin Eyyübî tarafından yapılmıştır.

İMÂM-I ŞAFİ'Î HAZRETLERİ'NİN GÜZEL AHLÂKI VE ÜSTÜNLÜKLERİ

Seyitlere çok saygı gösterirdi

İmâm-ı Şafîî Hazretleri mescitte talebelerine yine ders veriyordu. Dersin arasında birden ayağa kalktı. Talebeleri de hocaları ayağa kalktığı için yerlerinden kalktılar. Ama hocaları onlara eliyle "Oturun!" işareti yaptı. Bir şey anlamadılar. Birkaç dakika sonra İmâm-ı Şafîî Hazretleri tekrar ayağa kalktı ve oturdu. Ders bitene kadar tam on kere ayağa kalkıp oturmuştu. Talebeleri olan bitene bir anlam veremediler.

Ders bitince talebelerin içinden bir tanesi dayanamayıp hocasının yanına gidip sordu.

"Efendim, ders anlatırken on kere ayağa kalkıp oturdunuz. Acaba bunun hikmeti nedir?..

Hocası eliyle mescidin kapısını gösterdi.

"Kapının önünde seyitlerden bir çocuk oynuyordu. Kapının önünden gelip geçtikçe ayağa kalktım. Resûlullah Efendimiz'in torunu ayakta dururken oturmak olmaz.."

Çok cömertti

Bir bayram günüydü. Herkes birbiriyle bayramlaşıyor; sevinç ve neşe, kalpten kalbe akıyordu. İmâm-ı Şafîî Hazretleri de mescitten çıkıp herkesle bayramlaştı. Ardından bir talebesiyle dinî bir mesele hakkında konuşmaya başladı. Yürüyerek eve kadar geldiler. Tam evin kapısına geldiklerinde bir hizmetçi yaklaştı ve İmâm-ı Şafîî Hazretleri'ne bir kese altın uzattı. "Efendimin selâmı var. Size çok selâm söyledi ve bu altınları kabul buyurmanızı rica etti."

İmâm-ı Şafîî Hazretleri keseyi aldı. Aradan daha birkaç dakika geçmemişti ki bu sefer başka biri gelip, "Efendim, yeni çocuğumuz oldu. Hiç paramız yok. Bebeğimizin bakımını yapabilmek için paraya ihtiyacımız var." dedi. İmâm-ı Şafîî Hazretleri kesenin ağzını hiç açmadan olduğu gibi gelen kişiye verdi. Kendisinin hiç parası olmamasına rağmen gelen hediye birkaç dakika sonra başka birine hediye ederken bir saniye bile tereddüt etmemişti. Çünkü Allah sevgisi kalbini öyle bir doldurmuştu ki dünya sevgisi oraya asla giremiyordu.

Dünyaya hiç değer vermezdi

İmâm-ı Şafîî Hazretleri Yemen'e sefere gitmişti. Sefer dönüşünde yanında on bin dirhem getirmişti. Mekke'nin dışına bir çadır kurdu ve burada insanlarla görüşmeye başladı. Farklı yerlerden insanlar akın akın geliyor ve meselelerini çözmek için İmâm-ı Şafîî Hazretleri'yle görüşüyorlardı. Bu arada fakirler de geliyor ve ihtiyaçlarını söyleyerek büyük âlimden yardım istiyorlardı. İmâm-ı Şafîî Hazretleri ihtiyaç sahibi olan herkese bir miktar para verip gönderiyordu. Birkaç gün içinde Yemen'den getirdiği on bin dirhem tamami bittiğini gördü ve, "Oh, şimdi rahatladım iştel." dedi. O mübârek zat için para, yükü. Verdikçe rahatlıyor, dağıttıkça huzura kavuşuyordu.

Nasihati tesir ederdi

İmâm-ı Şafîî Hazretleri bir gün Bağdat'ta nehir kenarında otururken bir genç gelip nehirden abdest almaya başladı. İmâm-ı Şafîî Hazretleri sohbeti yarıda kesip abdest alan genci seyretti bir süre.

Sonra da gence seslenip, "Abdesti eksik aldın. Tam al. Allahü Teâlâ sana dünya ve âhiret saadeti versin." buyurdu. Genç abdesti bu sefer tam olarak alıp İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin yanına geldi.

"Bana nasihat eder misiniz efendim?."

"Allahü Teâlâ'yı bilen kurtulur. Dinin emirlerine titizlik gösteren, kötülüklerden kurtulur. Nefsine uymayan, saadete kavuşur."

Genç, büyük bir huşu içinde verilen tavsiyeleri dinledi. İmâm-ı Şafîî Hazretleri sözleri bitince, "Biraz daha nasihat ister misin? Yoksa yeter mi?," diye sordu gülerek.

Genç başını önüne eğerek, "Lütfen devam edin efendim. Sözleriniz ruhuma tesir ediyor." dedi.

Bunun üzerine İmâm-ı Şafîî Hazretleri, gürül gürül akan nehrin kenarında, insanın gönlünü ferahlatan, manası cümlelerden taşan nasihatlerine devam etti.

"Kim şu üç şeyi yaparsa huzura kavuşur:

1- Allahü Teâlâ'nın emirlerine uymak ve diğer insanların da uymaları için çalışmak

2- Allahü Teâlâ'nın yasaklarını yapmamak ve diğer insanların da yapmaması için çalışmak

3- Yapılan her işte Allahü Teâlâ'nın bildirdiği sınırlar içinde bulunmak

Genç, nasihatlerin tesirinden kendinden geçmek üzereydi. Mırıldanır gibi tekrar, "Lütfen devam edin efendim! Sözleriniz ruhuma şifa oluyor. Siz konuştuğça ben hafifliyorum." dedi.

“Peki, biraz daha devam edelim bakalım. Eğer mutlu olmak istiyorsan dünyaya düşkün olmaktan vazgeç.

Aklında ve gönlünde hep âhret olsun. Bütün işlerini yaparken Allahü Teâlâ’yı bir an bile unutma. Böylece kurtulanlardan olursun..”

İmâm-ı Şafîî Hazretleri son cümlesini de kurduktan sonra, “Haydi, yolun açık olsun..” diyerek genci uğurladı.

Çok ibâdet ederdi

İmâm-ı Şafîî Hazretleri geceyi üçe bölerdi. Gecenin birinci bölümünde ilim öğrenir, ikinci bölümünde ibâdet eder, üçüncü bölümünde de uyurdu. Namazlarda elli âyetten az okuduğuna rastlayan olmamıştı.

Doğru sözlüydü

İmâm-ı Şafîî Hazretleri hayatı boyunca hiç yalan söylememişti. Ayrıca söylediği şey doğru olsa bile hayatı boyunca bir kere bile Allahü Teâlâ'nın ismini kullanarak yemin etmemişti.

Az ve öz konuşurdu

Bir gün talebelerinden bir tanesi İmâm-ı Şafîî Hazretleri'ne bir soru sordu. İmâm soruyu dinledi ama soruya cevap vermedi.

Talebeleri birkaç dakika bekledikten sonra bu soruya cevap vermemesinin hikmetini sordular. İmâm-ı Şafîî Hazretleri şöyle buyurdu:

“Bu soruya cevap vermek mi daha iyidir, vermemek mi diye düşündüm. O yüzden sessiz kaldım..”

Az yer, az uyurdu

İmâm-ı Şafîî Hazretleri bütün insanlığa ibret olacak bir hayat sürmüştü. Çok az yemek yer ve çok az uyurdu. Kendisinden nasihat isteyen insanlara genellikle şunu söylerdi:

“On altı senedir doyusuya yemek yemedim. Çünkü çok yemek bedene ağırlık verir, kalbi zayıflatır, anlayışı azaltır, çok uyku getirir ve böylece insanın ibâdet etmesini engeller. Kulluğun başı, az yemektir..”

İmâm-ı Şafîî Hazretleri çok dikkat çekici şekilde giyinmezdi. Yüzüğünde, “El-bereketü fil-kanâ'ati, yani “Bereket, kanâat etmektedir..” yazılı idi.

Asla gıybet etmezdi

İmâm-ı Şafîî Hazretleri talebeleriyle bir yere giderken birkaç kişinin toplanıp gıybet ettiklerine şahit oldu. Hemen durdu ve talebelerini etrafına toplayıp şöyle buyurdu:

“Dillerinizi gıybetten ve ihanetten koruduğunuz gibi kulaklarınızı da tıkayarak gıybetten koruyun çünkü dinleyen söyleyene ortak olur. Ahmak kimse kendi içindeki kötü şeyleri sizin gönüllerinize boşaltmak ister. Bu kimsenin sözlerini dinleyenler günahkâr olur, reddedenler ise saadete ererler..”

Çok mütevazıydı

İmâm-ı Şafîî Hazretleri'nin yüzü çok güzel ve sevimliydi. Zekâ bakımından çok üstündü. Hafızası kuvvetliydi. Ancak bütün bu üstün özelliklerine rağmen son derece mütevazıydı. Kendisine bakanlar, vakarından çok etkilenirlerdi. O bakarken heybetinden dolayı insanlar hiçbir şey yapamaz, su bile içemezlerdi. Ama o, hayatının hiçbir anında ilmiyle övünmedi. İlmi arttıkça tevazuu da artıyordu.

Hayatımıza rehberlik eden nasihatleri

"Dünyâda zahid ol, dünyâ malına bağlanma! Âhireti isteyici ol, onun için çalış! Her işinde Allahü Teâlâ'yı hatırla. Böyle yaparsan kurtulmuşlardan olursun.."

"İnsanları tamamen râzı ve memnun etmek çok zordur. Bir kimsenin, bütün insanları kendinden hoşnut etmesi mümkün değildir. Bunun için kul, dâima Rabb'ini râzı etmeye bakmalı, ihlâs sahibi olmalıdır.."

"Hiçbir kimse yoktur ki dostu ve düşmanı olmasın. Madem ki böyledir, o hâlde Allahü Teâlâ'ya itaat edenlerle bulun, onları sev.."

"Senden daha çok malı ve parası olan kimseyi kıskanma. O, malına ve parasına hasretle ölür. İbâdeti ve tâati çok olan kimselere gıpta et. Yaşayanlar da sonunda ölecekleri için onların dünyalıklarına özenmeğe değmez.."

"İlim, ezber edilen şey değil ezber edilen şeyden temîn edilen faydadır.."

"Herkes akıllı denmez. Akıllı kimse, kendini her türlü kötülükten koruyandır.."

"Resûlullah'ın ve eshâbının yolunda olmayanı havada uçar görsem yine doğruluğunu kabûl etmem.."

"Kalbine ilâhî bir nûr penceresinin açılmasını isteyen şu dört şeyi yapsın:

1. Günün belli bir vaktinde yalnız kalsın ve huzûra dalsın.
2. Midesini çok fazla doyurmasın.
3. Kötü kimselerle düşüp kalkmasın.
4. İlimleriyle yalnız dünyalık arzu eden kimselere yaklaşmasın.."

"Sâdik dost, arkadaşının hüznü ve sevinçte ortağı olandır.."

"İki kişinin, darıldıktan sonra birbirinin ayıplarını ortaya çıkarması, münâfıklık alâmetidir.."

"Kendisine faydası olmayanın, başkasına da faydası yoktur.."

"Dünyâ sevgisi ile Allah sevgisini bir arada toplarım iddiasında bulunmak, yalandır.."

"İlmin süsü, şüpheli şeylerden sakınmak, yumuşak olup sertlik göstermemektir.."

"Gururlanıp böbürlenmek, âdi ve bayağı kimselerin vasfıdır.."

"Hizmet edene, hizmet edilir.."

"İlmi sevmeyende hayır yoktur. Böyle kimselerle dostluk ve bağlılığını kes. Çünkü, ilim kalblerin hayatı, gözlerin aydınlığıdır.."

"Bütün düşmanlıkların aslı, kötü kimseler ile dostluk etmek ve onlara iyilik yapmaktır.."

"Dünyâda en huzursuz kimse, kalbinde hased ve kin taşıyanlardır.."

"Başkalarını senin yanında çekiştiren, senin bulunmadığın yerde de seni çekiştirir.."

"Kanaatkâr olmak, rahatlığa kavuşturur.."

"Sırrını saklamasını bilen, işinin hâkimidir.."

"Öğrenmenin acısını bir müddet tatmayan, hayatı boyunca cehaletin zilletini yudumlar.."

"Allahü Teâlâ'yı sevdiğini söylersin. Hâlbuki ona isyan edersin. Böyle sevgi olmaz. Eğer sevginde samîmi olsaydın Allahü Teâlâ'ya itaat ederdin. Çünkü seven, sevdiğine itaat eder.."

"Senden görüşünü istemeyene, görüşünü verme. Çünkü böyle yaparsan sevilmediğin gibi görüşün de o kimseye fayda vermez."

"İlim öğren, kimse âlim olarak doğmaz; ilim sahibi ile câhil bir olmaz.."

"Sana gelene sen de git. Sana kötülük ve eziyet edene sen eziyet etme.."

"Ey insan, dilini muhafaza et. Seni sokmasın. Çünkü o, büyük bir yılandır. Kabirlerde, kahraman ve cesur kimselerin bile kendileriyle karşılaşmaktan çekinip dilinin kurbanı giden nice kimseler vardır.."

İmâm-ı Şafîî Hazretleri'ni haber veren hadîs-i şerîfler

"Allahü Teâlâ her yüzyılda bir âlim yaratır; benim dînimi, herkese onun ile öğretir.. İmâm-ı Ahmed

"Kureyş'e sövmeyiniz. Zîrâ Kureyşli bir âlim, yeryüzünü ilimle doldurur.. İmâm-ı Ahmed

İlimdeki üstünlüğü için ne dediler?

"Fıkıh kapısı kapanmıştı. Allahü Teâlâ, bu kapıyı, kullarına İmâm-ı Şafîî ile tekrar açtı.. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel

"İslâmiyete, şimdi Şafîî'den daha çok hizmet eden birini bilmiyorum.. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel

"İmâm-ı Şafîî'nin aklı, zamanındaki insanların yarısının akılları toplamından fazladır.. Süfyân-ı Sevrî

"İmâm-ı Şafîî'yi çok severim. Çünkü evliyâlıkta hangi makama baksam onu herkesin önünde görüyorum.. Abdullah-ı Ensârî

"Nice âlim ve fazîletli kimselerle görüştüm. Şafîî Hazretleri gibi âlim ve fâdil bir kimse görmedim.. Ebül-Kâsım bin Selâm

"Eğer o vefât ettiyse zamanın en fazîletlisi vefât etmiştir.. İbn-i Uyeyne

Eserleri

- 1) Ahkâm'ül-Kur'an. Matbûdur.
- 2) İhtilâf-ül-Hadîs
- 3) Müsned-üş-Şâfiî. Matbûdur.
- 4) Risâle fi'l-Usûl: Usûl-i fıkha dâirdir. Usûl-i fıkın kitap hâlinde yazıldığı ilk eserdir. Matbûdur.
- 5) El-Mevâris
- 6) EL-Ümm: Fıkıh ilmine dâir olup İmâm-ı Şâfiî'nin ictehad ederek bildirdiği meseleleri içine alan bir eserdir. Yedi cilt hâlinde basılmıştır.
- 7) Kitâb'üs-Sünen ve'l-Müsned: Hadîs ilmine dâirdir.
- 8) El-Emâli El-Kübrâ
- 9) El-İmlâ'es-Sagîr
- 10) Edeb'ül-Kâdî
- 11) Fedâil-i Kureyş
- 12) El-Eşribe
- 13) Es-Sebkû ve'r-Remyü
- 14) İsbât-ün-Nübüvve ve Redd-i ale'l-Berâhime
- 15) Divân

[MEZHEP İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI]

İMÂM-I AHMED
BİN HANBEL
HAZRETLERİ

PENCERELER
YAYINEVİ

İMÂM-I AHMED BİN HANBEL HAZRETLERİ

ASIL ADI	AHMED
BABASININ ADI	MUHAMMED
DEDESİNİN ADI	HANBEL
LAKABI	ÜSTÂD-ÜL-MÜFESSİRÎN (Müfessirlerin Üstâdı)
KÜNYESİ	EBÛ ABDULLAH
NESEBİ	MUHAMMED BİN HANBEL BİN HELÂL
DOĞUM TARİHİ	780
DOĞUM YERİ	BAĞDAT
VEFÂT TARİHİ	855
VEFÂT YERİ	BAĞDAT

HANBELİ MEZHEBİNİN KURUCUSU

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, cennet ile müjdelenmiş olan Ehl-i Sünnet yolunun dört büyük hak mezhebinden biri olan Hanbelî mezhebinin imâmıdır.

Künyesi, Ebû Abdullah'tır. Aslen Basra'lıdır. Soy itibariyle hem anne hem de babası tarafından Arap asıllıdır. Babasının ismi Muhammed bin Hanbel'dir. Dedesi Hanbel bin Helâl, Basra'dan Horasan'a yerleşmiş ve Emevî devletinde valilik yapmıştır. Babası da asker (subay) idi.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri hayatı boyunca Ehl-i Sünnet yolundan sapan fırkalarla mücadele etmiş ve onlara, doğru yolu anlatmak için büyük bir gayret sarf etmiştir.

Hadîs ilminde zamanının en büyük âlimi olan Ahmed bin Hanbel, birçok muhaddis yetiştirmiştir. Otuz bin hadîs-i şerîfi içine alan "Müsned," isimli eserini, 700 bin hadîs-i şerîf içinden seçerek yazmıştır.

İslâm davası uğruna her şeyi göze alan bu büyük zât hapse atılmış, çok eziyetler çekmiştir. Buna rağmen baş koyduğu Hak yolundan kıl kadar ayrılmamış, doğruyu söylemekte asla tereddüt etmemiştir.

Üç yüz bin hadîs-i şerîfi ezbere bilen İmâm-ı Ahmed bin Hanbel vefât ettiği yerde yeryüzü Müslümanların gözyaşlarıyla yıkanmış, dünyanın dört bir yanından insanlar onun cenazesine koşmuştur. Cenazesinde yüz kırk bin kişi bulunmuştur.

AHMED BİN HANBEL HAZRETLERİ'NİN HAYATI

Güneşli bir ikindi vakti, iki kişi mescidin önünde konuşuyordu. İsmi, Heysem bin Cemil olan heybetli zât, yanındaki kişiye heyecanla bir şeyler anlatıyordu.

Namaz için mescide gelenler iki kişinin harâretli konuşmasını görünce yanlarında birikmeye başladılar.

"Henüz 15 yaşında. Ama şimdiye kadar birçok âlimden ders almış ve ilmî konularda hepimizden daha ileri. Ben böyle bir genç tanımadım!."

Dinleyenlerden bir tanesi söze karıştı.

"Evet, çok büyük bir kabiliyet. Daha küçük yaşta Kur'ân-ı Kerîmi ezberlemiş. Sonra lügat, hadîs-i şerif, fıkıh dersleri almış. Bir kere kendisiyle konuştum ve çok etkilendim. Sözlerinde büyük bir tesir var.."

Heysem bin Cemil bu sözleri başını sallayarak onayladıktan sonra konuşmaya devam etti.

"Babası daha otuz yaşındayken vefât etti. Maddî durumları da iyi değil. Ama bu çocuk ilim öğrenmekten başka bir şey düşünmüyor. Eğer bu çocuk yaşarsa ilimde hepimizin rehberi olacaktır. Bundan eminim.."

Hakkında konuştukları kişi Ahmed bin Hanbel'di.

Ahmed bin Hanbel; yaşlıları arasında ciddiyeti, edebi, sabrı ve ilmiyle hemen fark ediliyordu. Zamanın en büyük âlimleri ona ders vermiş ve öğrettikleri her şeyi ânında ezberleyen bu çocuğa hayran kalmışlardı.

İlmin merkezi olan Bağdat şehrinde bütün İslâm âlemini aydınlatacak bir âlim yetişiyordu.

İkinci ezanı Bağdat sokaklarında yankılanmaya başladığında mescidin önündeki grup sohbeti bırakıp namaz için mescide girdi. Mescide girdiklerinde biraz önce bahsettikleri 15 yaşındaki Ahmed bin Hanbelî gördüler. Bir köşeye oturmuş, önündeki rahleye açtığı kitabı büyük bir ciddiyetle okuyor ve bir yandan da not alıyordu.

Heysem bin Cemil gülümseyerek biraz önce konuştuğu kişilere baktı. Sonra fısıldayarak, "Tam da anlattığım gibi, değil mi?," dedi.

Diğerleri de gülümsediler.

Ve hayranlıkla, ilim öğrenmek için zaman, mekân tanımayan bu gence bakarak dua ettiler.

Seyahatleri

Ahmed bin Hanbel, yedi yıl boyunca Bağdat'ta birçok âlimden ilim öğrendi. Ama artık Bağdat şehrinin kendisine dar geldiğini hissediyordu.

Bir gün yanına az miktarda eşya alıp ilim öğrenmek uğruna seyahate çıktı. 802 yılında Basra'ya ve bir yıl sonra da Hicaz'a gitti.

Kûfe, Basra, Mekke, Medîne, Şam ve el-Cezîre'ye giderek hadîs ilmi öğrendi. Kısa bir süre içinde Basra ve Hicaz'a beşer defa seyahat etti. Hicaz'a ilk seyahatinde, Mescid-i Haram'da fıkıh ilminde hocası olan İmâm-ı Şafîî Hazretleri'yle görüştü.

O zamanın imkânları düşünülduğünde, seyahat etmek bugünkü gibi kolay değildi. İmkânı olanlar at veya deveyle şehirden şehre gidiyordu. Ama Ahmed bin Hanbel seyahatlerinin çoğunu yaya olarak yapmıştı. Kilometrelerce yolu yürüyor, aç kalıyor, yorgun düşüyor ama yine de davasından vazgeçmiyordu.

İçeride kitap dolu olan çantaları sırtına alıp günlerce yürüyen bu genci görenler hayrete düşüyordu.

Bir keresinde yine sırtında çantasıyla zorlukla yürüyerek Basra'ya giderken bir tanıdıkla karşılaştı.

Ayaküstü biraz sohbet ettiler. Onu tanıyan kişi, "Bir Kûfe'ye, bir Basra'ya gidiyorsun! Ne zamana kadar böyle devam edeceksin?," diye sordu.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri "Hokka ve kalem ile mezara kadar!," diye cevap verdi ve yoluna devam etti.

Arkasından bakakalan kişinin dudaklarından tek bir kelime döküldü: "Maşallah!,"

Gerçekten de vefâtına kadar kalem ve kitaplarından hiç ayrıldı Ahmed bin Hanbel Hazretleri.

Sırtında taşıdığı kitaplardan öğrendiği ilimleri bir şehirden diğerine, Peygamber Efendimiz'e olan sevgisini gönüllerden gönüllere taşıdı durdu.

Köylüden aldığı ders

Ahmed bin Hanbel Hazretleri ilk hac seferini 803 senesinde yaptı. Daha sonra 806 ve 811 senelerinde de hacca gitti.

Bu hac seferlerinden birinde yolunu şaşırmişti. Hangi yöne doğru gitmesi gerektiğine bir türlü karar veremiyor, yönünü güneşe bakarak tahmin etmeye çalışıyordu. Bu sıkıntılı anında kendisine doğru yürüyen yaşlı bir köylü gördü. Adam yanına gelince selâm verdi.

Selâmı alan Ahmed bin Hanbel Hazretleri, "Mekke'ye gidiyorum ama yolumu şaşırdım. Bana yardımcı olabilir misin?," diye sordu.

Köylü biraz durakladı. Önce Ahmed bin Hanbel Hazretleri'ni baştan ayağa dikkatli bir şekilde süzdü. Sonra da gür bir sesle şöyle söyledi:

"Ey Ahmed! Sen kim oluyorsun ki Allahü Teâlâ'nın evine gidiyorsun! Allahü Teâlâ oraya gitmene râzı olmayınca elbette ki yolunu şaşırsın!,"

Ahmed bin Hanbel Hazretleri şaşırıldı. Hayatında ilk defa gördüğü bu köylünün kendisine ismiyle hitap etmesi ve söyledikleri karşısında sarsılmıştı.

Gözlerini kapatıp kendi kendine konuştu:

“Yâ Rabbî! Senin köşelerde, kenarlarda sakladığın, halkın gözünden örttüğün böyle kulların da varmış..”

Böyle söyleyince yaşlı köylü, “Ne zannediyorsun Ahmed, ne zannediyorsun?”

Allahü Teâlâ'nın öyle kulları vardır ki eğer Allahü Teâlâ'dan isteseler bütün gökler ve yerler onun hürmetine altın olur..” dedi.

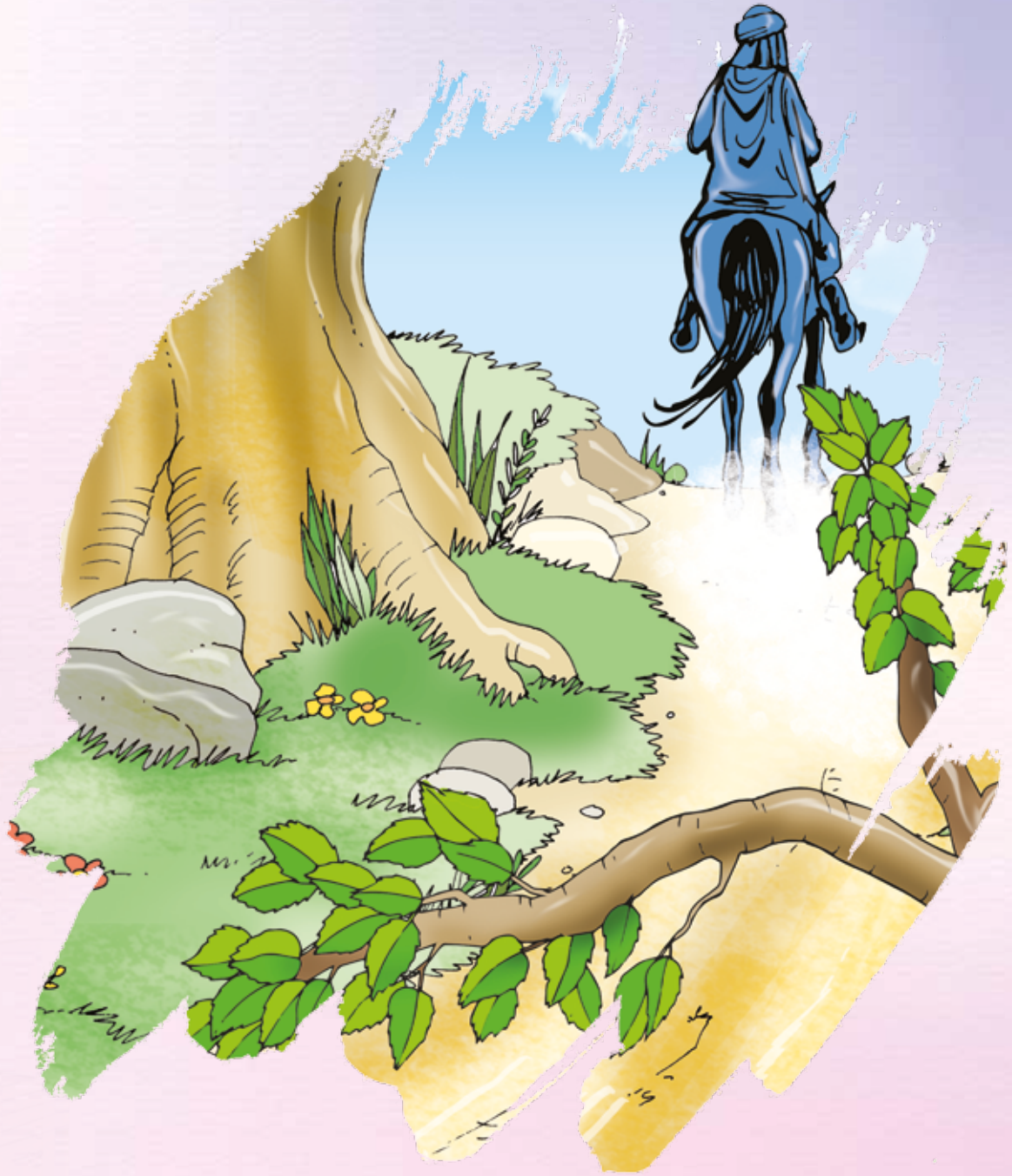
O anda buldukları bölgedeki toprak ve dağlar birden altın oldu.

Buna şahit olan Ahmed bin Hanbel “Allah!..” diyerek kendinden geçti ve yere düştü. Kendine geldiğinde başında yine o zât vardı.

“Gel, sana yolu tarif edeyim..” dedi köylü ve hangi yöne gitmesi gerektiğini söyledi. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel Hazretleri köylünün gösterdiği yoldan seyahatine devam etti.

İssız bir bölgede karşısına çıkan bu köylü, kendisine hem Mekke'ye hem de Allahü Teâlâ'nın rızasına giden yolu göstermişti.

İlim öğrenmek için hamallık yapılır mı?

Ahmed bin Hanbel Hazretleri zamanın en meşhur hadîs âlimlerinden Abdürrezzak bin Hemmam'dan ders almayı çok istiyordu. Bu arzusunu yerine getirmek için Hac yaptıktan sonra bir süre kaldığı Mekke şehrinde ayrıldı ve San'a şehrine doğru yola çıktı. Bu yolculuk sıkıntılarla doluydu. Sirtına yüklediği kitaplarından başka hiçbir şeyi yoktu. Yolda yiyeceği bitti. Aç ve susuz kaldı ama yine de yolundan dönmedi.

San'a şehrine varıncaya kadar karnını doyurabilmek için nakliyecilerin yanında hamallık yaptı. Kazandığı parayla karnını doyurdu ve yoluna devam etti.

San'a şehrine vardığında yorgun, bitkin ama sevinçliydi. Çünkü uzun zamandır ders almak istediği Abdürrezzak bin Hemmam Hazretleri'nin yaşadığı şehre ulaşmıştı.

Tam iki sene Sana'da kalıp bu mübârek zâttan hadîs-i şerif dersleri aldı.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri ilim öğrenmenin, dünyanın bütün hazinelerinden daha kıymetli olduğunu çok iyi biliyordu. Bu yüzden ne açlık ne susuzluk ne de maddi imkânsızlıklar onu yolundan hiç döndürmedi.

Bu aşkı sayesinde kısa zamanda din ilimlerini öğrenip bilhassa tefsîr, hadîs-i şerif ve fıkıh ilimlerinde çok yüksek bir seviyeye ulaştı. Buradaki eğitimini tamamlayınca tekrar Bağdat'a döndü. Artık öğrendiği ilimleri insanlara öğretme zamanı gelmişti.

Ders vermesi

Ahmed bin Hanbel Hazretleri iki farklı ders veriyordu. Bunlardan bir tanesi, talebelerinin katıldığı düzenli derslerdi. Diğeri de hem talebelerinin hem de halktan isteyenlerin katılabildiği genel derslerdi.

Bazı insanlar sadece bu büyük zâtı görebilmek, onun sohbetiyle şeref- lenmek için uzak yollardan geliyordu. Ve onu bir kez görenler, onun üstün hâlleri ve yüksek ahlâkına hayran kalıp yanından hiç ayrılmak istemiyordu.

Bir ara ders verdiği talebelerinin sayısı beş bine ulaşmıştı.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri çok kuvvetli bir hafızaya sahip olmasına rağmen sohbet ederken kitaplarını ve notlarını mutlaka yanında bulundurur- du. Hadîs-i şerîfleri ezbere bilmesine rağmen kitaplara ve notlarına baka- rak okurdu. Bu hâlleriyle insanlara aslında şu iki önemli dersi de veriyordu:

“Asla ilminize güvenmeyin ve ilminizin çokluğuyla övünmeyin!”

Dersini dinleyen herkesin gönüllerini büyük bir huzur kaplardı. O konuşur- ken dünya dertleri uzaklaşır, Peygamber Efendimiz'in muhabbeti gönüllere akardı.

İkinci namazı sonrasında Bağdat'ta büyük bir mescitte verilen derslere katılanlar, hayatlarının en huzurlu saatlerini yaşarlardı. Herkes bu ders bitmesin diye içinden dua eder, İmâm'ın dersini bitireceğini anladıklarında içlerine büyük bir hüzün çökerdi.

İmâm'ın ağzından dökülen mübârek kelimeler, dinleyen herkesin kalbine nakşolur, bilgi hikmete, sevgi aşka dönüşürdü.

Uzaktan gelen yolcu

Bir gün Ahmed bin Hanbel Hazretleri talebeleriyle mescitte oturuyor, talebelerinin bazı sorularına cevaplar veriyordu. Herkes kendinden geçmiş gibi dersi dinlerken içeriye bir kişi girdi. Talebeleri, kendilerini tamamen derse verdikleri için önce giren kişiyi fark etmediler. Mescide giren kişi birkaç dakika bekledikten sonra, "Ahmed bin Hanbel kimdir?," diye sordu gür bir sesle.

Bu soru üzerine bütün talebeleri başlarını kaldırıp gelen zâta baktılar.

Uzaktan geldiği her hâlinden belliydi. Yorgun gözüküyordu. Daha önce Bağdat şehrinde onu gören kimse yoktu.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri de birkaç saniye bu kişiyi süzdükten sonra, "Ahmed bin Hanbel benim. Buyurun. Ne istiyorsunuz?," diye sordu.

Gelen zâtın yüzüne birden bir tebessüm yerleşti. Hürmetle İmâm'ın yanına geldi ve elini öptü. "Efendim, ben 2.000 kilometre uzaktan geliyorum. Geçtiğimiz haftalarda bir rüya gördüm. Geliş sebebim budur.."

Ahmed bin Hanbel Hazretleri sessiz bir şekilde, "Hayırdır inşâallah!," dedikten sonra gelen kişinin rüyasını anlatmasını istedi.

"Rüyamda biri gelip bana 'Ahmed bin Hanbel'i tanıyor musun?' diye sordu. 'Hayır, tanımıyorum!' dedim. O kişi de 'Bağdat'a git, onu sor ve bulunca Hızır Aleyhisselâm sana selâm söyledi de. Semâvattaki melekler ondan râzıdır. Çünkü o, nefesine asla uymadı, Allahü Teâlâ'ya itaat hususunda çok sabırlı davrandı.' dedi.."

Ahmed bin Hanbel Hazretleri bu rüyayı dinleyince, "Mâşâallah, lâ havle velâ kuvvete illâ billah," dedi. Talebelerinden birkaçı ağlamaya başlamıştı. Ahmed bin Hanbel Hazretleri o zâta, "Başka bir söyleyeceğin ve ihtiyacın var mı?," diye sordu.

"Hayır sadece bunun için geldim..," dedi o zât ve izin isteyip mescitten ayrıldı. Selâmı sahibine ulaştırmış olmanın huzuruyla aynı gün kendi memleketine döndü.

Tevekkül ve ihlâs nedir?

Bir sohbetinde talebelerinden bir tanesi, "Efendim, tevekkül nedir?," diye bir soru sordu.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri o talebesine şöyle cevap verdi:

"Tevekkül, rızkın Allahü Teâlâ'dan olduğuna inanmaktır.."

Aynı sohbette başka bir talebesi de "İhlâs nedir?," diye sordu. İmâm bu soruya da şöyle karşılık verdi:

"İhlâs, amellerin âfetlerinden kurtulmaktır.."

Falcının tövbesi

Bağdat şehrinde yaşayan meşhur bir falcı vardı. Fal baktırmak isteyen yüzlerce kişi bu falcıya gelirdi. Fal bakarak çok para kazanan bu kişi bir gün ciddi bir hastalığa yakalandı. Falcının hastalığı tam yirmi sene sürdü ama falcı bir türlü iyileşemedi. İyileşmek için türlü yollar deniyor ama bir türlü hastalıktan kurtulamıyordu. Hasta hâliyle hâlâ fal bakmaya devam ediyor ama giderek güçten düşüyordu.

Kendisini ziyarete gelen kişilerden birisi falcının bu kötü hâlini görünce, "Senin iyileşmenin tek yolu var, o da zamanımızın en büyük âlimlerinden ve evliyâsından biri olan Ahmed bin Hanbel Hazretleri'nin dua etmesidir..," dedi. Falcı önce bu tavsiyeyi çok ciddiye almadı. Ama hastalığı daha da artınca annesini çağırıp durumu anlattı.

"Anne, geçen gün ziyarete gelen bir kişi hastalığımdan iyileşmesi için Ahmed bin Hanbel adında bir kişiden dua almâmanı istedi. Onu bulup benim için ondan dua ister misin?,"

Annesi şaşırmişti. Geçimini falcılıkla sağlayan oğlunun bu isteği kadıncağızı mutlu etmişti. Hemen evden çıktı ve Ahmed bin Hanbel Hazretleri'nin evine gitti.

O mübârek zâtı görünce de "Efendim, oğlum yirmi senedir hasta yatmaktadır. Bunun iyileşmesi için sizden dua istemeye geldim." dedi.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri, "Herkes iyileşmek için oğluna gelirdi. Senin oğlun da her şeyi bildiğini zannederdi. Şimdi kendi hastalığını tedavi etmeyip seni bana mı gönderdi?," dedi.

"Evet," dedi yaşlı kadın mahcup bir şekilde. "Ama çok zor durumdayız. Lütfen merhamet ediniz ve dua buyurunuz!,"

Ahmed bin Hanbel Hazretleri bu ısrarlar karşısında dayanamadı.

"Eğer oğlun falcılığı bırakırsa ona dua ederim!," dedi.

Kadın söz verdi ve hemen eve koşup oğluna durumu anlattı. Falcı hemen tövbe etti ve kısa zamanda iyileşti. Böylece falcının hem dünyası hem de âhireti kurtuldu.

Ayağa kalkan felçli

"Oğlum, gelir misin?,"

30 yaşlarındaki genç adam, annesinin seslenmesi üzerine kalkıp yanına gitti. "Buyur anneciğim?,"

"Oğlum, bu hastalık beni perişan ediyor. Hiçbir işimi kendim göremiyorum. Sizlere de yük oluyorum. Senden bir isteğim olacak."

Genç adam, yataktaki annesinin yanına oturup elini tuttu.

"Anneciğim, bunlar ne biçim sözler. Sen bizi doğurdun, besledin, büyüttün. Bütün bir ömür seni sırtımda taşısam yine senin hakkını ödeyemem. Lütfen bir daha böyle şeyler söyleme! Senin rızanı kazanmak benim için her şeyden önemli."

Uzun zamandır felçli olan ve hareket edemeyen kadının gözleri doldu.

"Sağ ol evladım. Ama sen benim rızamı almak ve beni sevindirmek istiyorsan dediğimi yap!,"

"Yaparım tabii ki anneciğim. Buyur?,"

"Ahmed bin Hanbel Hazretleri'ne git. Yeniden sağlığıma kavuşmam için ondan dua iste. Onun duası bereketiyle Allahü Teâlâ beni sağlığıma kavuşturur diye ümit ediyorum.."

Genç adam hemen ayağa kalktı. Ahmed bin Hanbel Hazretleri'nin ne kadar mübârek bir zât olduğunu biliyordu. Kapisına gidip dua istemekten biraz çekiniyordu ama annesinin bu isteğini kıramazdı.

"Hemen gidiyorum anneciğim!," deyip üzerini değiştirdi ve yola koyuldu. Genç adam, İmâm-ı Ahmed'in evine geldiğinde biraz soluklanıp kapıyı çaldı. Kapıyı açan Ahmed bin Hanbel Hazretleri genci tanıyamadı.

"Hoş geldiniz. Kimsiniz?,"

Genç adam bir çırpıda ziyaretin sebebini anlattı.

"Efendim, size muhtacıml! Hasta bir annem var. Felçli ve ayağa kalkmıyor. Onun için dua etmenizi istirham ediyorum.."

Ahmed bin Hanbel Hazretleri hüznünlendi.

"Anneniz beni nereden tanıyor?,"

"Efendim, sizi Allahü Teâlâ'nın sevgili bir kulu ve büyük bir âlim olarak tanıyoruz.."

Ahmed bin Hanbel, "Peki o zaman... Annenize dua edelim. İnşâallah sıhhate kavuşur..," dedi.

Genç, büyük bir sevinçle evden çıkarken İmâm kalktı, abdest aldı ve namaza durdu. Namazdan sonra ellerini açıp kendisinden dua isteyen kadın için dua etti. Genç adam müjdeyi hemen annesine vermek için hızlı adımlarla eve doğru yürüdü. "Annem çok sevinecek!," diye düşünüyordu.

Evin önüne geldiğinde birden durdu. Gözlerini kapatıp bir daha açtı. Sonra yüksek bir sesle, "Allah!," dedi ve ağlamaya başladı.

Annesi kapıyı açmış, kendisine bakıyordu. Ayaktaydı.

Bu sefer anne-oğul ikisi birlikte ağlıyorlardı.

Ayrılık korkusu

Ahmed bin Hanbel Hazretleri, o devrin büyük âlimlerinden olan Abdullah bin Mübârek Hazretleri'ni çok seviyordu. Bu mübârek zâtla görüşmek için dua ediyor, onun ilminden istifade etmek için büyük bir arzu duyuyordu. Bir gün evde otururlarken kapı çaldı. Kapıyı açan oğlu heyecanla içeri gelip, "Babacığım! Abdullah bin Mübârek geldi. Şu anda kapıda ve sizi görmek istiyor.." dedi.

İmâm-ı Ahmed biraz durakladı. Sonra, "Kendisiyle şu anda görüşmem oğlum!.." dedi.

Oğlu şaşırmişti. Çünkü babasının yıllardır Abdullah bin Mübârek Hazretleri'ni görmek için can attığını biliyordu. Şimdi görüşme fırsatı gelmişti ve babası görüşmeyi reddetmişti.

Bu işin hikmetini anlayamadı.

Biraz da çekinerek babasının yanına geldi ve yanına oturdu.

"Babacığım, senelerdir onu görmek arzusu ile yanıp tutuşuyordunuz. Bugün bu fırsat elinize geçti. Ama şimdi görüşmek istemiyorsunuz. Bunun hikmeti nedir?.."

Ahmed bin Hanbel Hazretleri oğluna dönüp şöyle söyledi:

"Evet evladım, söylediğin gibidir. Ama korkarım ki onu gördükten sonra onun ayrılığına dayanamam. Onun kokusu için bir ömür harcadım. Bu yüzden onu, ayrılmak olmayan yerde görmek isterim!.." dedi.

Vefâtı

Ahmed bin Hanbel Hazretleri ölüm döşeğinde yatıyor, oğlu da başında Kur'ân-ı Kerîm okuyordu.

Bir ara İmâm elini havaya kaldırıp, "Hayır, olmaz!," dedi.

Oğlu şaşırды. Odada ikisinden başka kimse yoktu. Eğilip babasının kulağına fısıldadı.

"Babacığım, kime 'Hayır, olmaz!' dediniz?,"

Ahmed bin Hanbel Hazretleri gözlerini zorlukla açarak konuştu:

"Oğlum, şu an tehlike zamanıdır. Dua ediniz. Şeytan felâket toprağını başıma saçmak istiyor. 'Ey Ahmed, benim elimde can ver!' diyor. Ben de 'Hayır olmaz, hayır olmaz!," diyorum.

Biraz durup dinlendi. Sonra da:

"Ölüme bir nefes kalıncaya kadar tehlike devam eder. Şeytanın aldatmasından emin olmak yoktur!," buyurdu ve Kelime-i Şehadet getirerek son nefesini verdi.

Vefât haberi Bağdat şehrinin sokaklarında büyük bir hızla yayıldı. Haber kime ulaştıysa gözyaşları sele dönüştü.

İmâm'ın sevgisini kalbine kazıyan yüz binlerce Müslüman, ellerini açarak Allahü Teâlâ'ya, böyle büyük bir zâtı tanıdıkları için şükrettiler.

Cenaze namazını kılmak için binlerce insan geldi. Kalabalık o kadar çoktu ki insanlar câmilere sığamadı. Şehrin her köşesine hüznün sinmiş, renkler soluklaşmış, sesler alçalmıştı.

O büyük zâtın aydınlığına alışmış insanlar için sanki şehrin bütün ışıkları sönmüştü.

Bağdat şehrinde yaşayan yerli halk, evlerinin kapısını açıp, "Cenaze namazı için abdest almak isteyenler buyursunlar.., diyerek şehir dışından gelenleri evlerine davet ettiler.

Cenaze namazı kılınırken bir kuş sürüsü gelip tabutun üzerinde uçmaya başladı. Kuşlardan bazıları kendilerini tabuta vurdu.

İmâm'ın cenaze namazını yüz binden fazla kişi kıldı.

Cenaze namazındaki mânevi havayı gören birçok Yahudi ve Hristiyan o gün Kelime-i Şehadet getirerek Müslüman oldu.

"Keşke bu mübârek zât hayattayken onun kıymetini bilseydik!., diyerek pişmanlıklarını gözyaşlarıyla dile getirdiler. Ama bu büyük üzüntüye rağmen Müslümanlar yine de asla ümitsizliğe düşmedi. Çünkü Ahmed bin Hanbel Hazretleri, onlara asıl buluşma yerinin ahiret olduğunu, bu dünyanın zevklerinin de üzüntülerinin de geçici olduğunu anlatmıştı bir ömür boyu.

Ahirette yine onunla olma ümidi, hüzünlü kalplerin tesellisi oldu.

AHMED BİN HANBEL HAZRETLERİNİN GÜZEL AHLÂKİ VE ÜSTÜNLÜKLERİ

Üstün bir ahlâkı vardı

Ahmed bin Hanbel Hazretleri Allahü Teâlâ'ya olan bağlılığı sebebiyle son derece tevâzu sâhibiydi. Kibri de, kibirli olanı da sevmezdi. İnsanların yardımına koşmayı, onların dertlerini gidermeyi çok severdi. Fakirleri kollar, başı sıkıntıya düşenleri arayıp bulur ve onlara yardımcı olmak için elinde ne var ne yok verirdi. Her durumda en son kendini düşünür, başkalarının rahatı ve iyiliği için kendi hayatını feda ederdi.

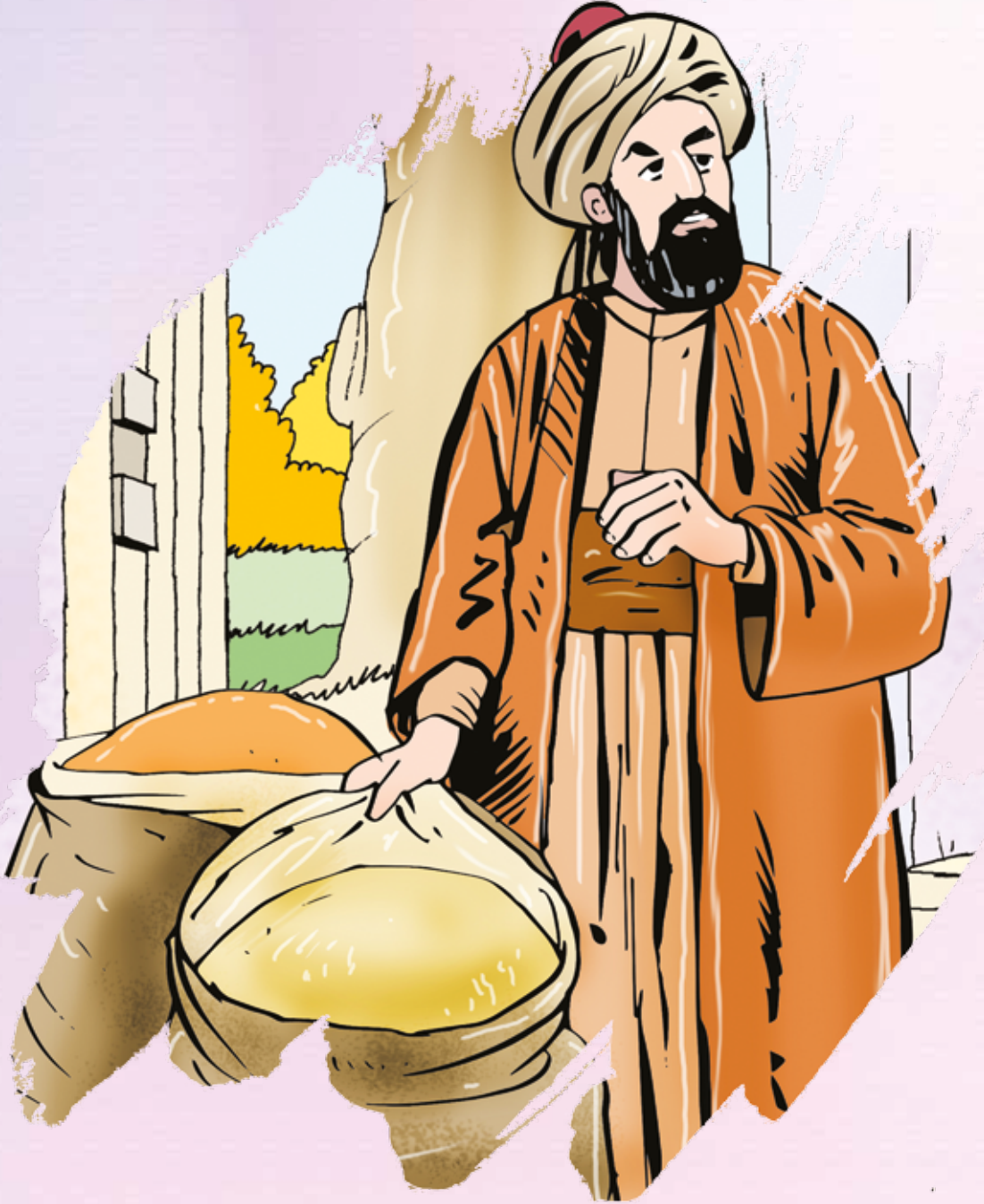
Yumuşak huyluydu

Son derece yumuşak huylu bir zâttı. Dünya meseleleriyle ilgili sınırlendiğini gören olmamıştı. İşlerinde acele etmez, sakin davranırdı. Câmiye gittiği zaman ön safa geçmeye çalışmaz, bulduğu yere otururdu. Katıldığı meclislerde de yine en müsait yere oturur, insanların onu baş köşeye davet etmelerinden rahatsız olurdu.

Çok ibadet ederdi

Ahmed bin Hanbel Hazretleri çok ibadet ederdi. Her gece Kur'an-ı Kerim'in yedide birini okur, her yedi günde bir Kur'an-ı Kerim'i hatmederdi. Yatsı namazını kıldıktan sonra biraz dinlenir, sonra kalkıp yine sabaha kadar ibadet ederdi. Ömrü boyunca gece namazını hiç bırakmadı. Bütün insanlar uykudayken o uyanık kalır, gözyaşları içinde Allahü Teâlâ'ya dua eder, yalvarırdı ve en önemlisi de ibadetlerini hiç kimseye anlatmazdı.

Kanaatkârdı

Acıktığı zaman bir şey bulamazsa rahatsız etmemek için kimseden yiyecek istemezdi. Aç kalınca asla isyan etmez, ekme ve sirkeyle karnını doyurur ve şükrederdi.

“Çok az yemek yiyorsunuz. Biraz kendinize dikkat edin!,” diyen insanlara, “Ölecek kimse için bunlar bile çok!,” diye cevap verirdi gülümseyerek. İnsanlar onu mescitte, cenaze namazlarında ve hasta ziyaretlerinde görürlerdi. Temiz giyinirdi ama giydiği elbiseyi en ucuz kumaştan yaptırırdı.

Helâl ve harama çok dikkat ederdi

Ahmed bin Hanbel Hazretleri fakir bir hayat sürdürdü.

Haram şüphesi olan yiyecek ve malları asla evine sokmazdı. Bir gün borç karşılığında bir malı alacaklıya rehin bıraktı. Eline bir miktar para geçince alacaklıya gidip borcunu verdi.

O kişi borcunu alınca İmâm'ın rehin bıraktığı malı vermek istedi. Ama elinde birbirine çok benzeyen iki eşya vardı. “Ey İmâm, bunlar zaten birbirine çok benziyor. Hangisi senin bilmiyorum. İstedüğün bir tanesini al.” dedi.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri baktı ama rehin bıraktığı malın hangisi olduğunu anlayamadı. Kendi malı yerine başkasının malını alma korkusuyla ikisini de almadan oradan ayrıldı.

Başkasının hakkı geçer endişesiyle, kendi hakkından da vazgeçti.

Hadîs-i şerîflere hürmeti çoktu

Ahmed bin Hanbel Hazretleri, Peygamber Efendimiz'in sünnetine son derece bağlıydı. Talebeliği sırasında bir grup kimseyle bir su kenarına gittiler. Diğer talebeler elbiselerini çıkarıp suya atladılar. Ama Ahmed bin Hanbel suya girmeden kenarda oturmayı tercih etti. Bir arkadaşı, "Sen niye yüzmüyorsun?," diye sordu. İmâm, "Peygamber Efendimiz'in 'Kim Allah'a ve ahiret gününe imân ediyorsa hamama (avret yerlerini örtmeden) girmesin!' diye bir hadîs-i şerîfi var. Bu hadîs-i şerîfi bilen bir kişi olarak elbiselerimi çıkarıp nasıl suya girebilirim?," dedi. O gece bir rüya gördü. Rüyasında bir kimse ona, "Ey Ahmed! Sana müjdeler olsun! Çünkü Allahü Teâlâ, Resûlullah'ın sünnetine uyduğun için seni bağışladı. Seni imâm kıldı. İnsanlar sana tâbi olurlar..," dedi. Ahmed bin Hanbel, "Siz kimsiniz?," diye sorunca o zât, "Cebrail'im," cevabını verdi.

İlimdeki üstünlüğü için ne dediler?

"Bağdat'tan ayrıldığı zaman, orada Ahmed bin Hanbel'den daha âlim, daha fakih, haramlardan ve şüphelilerden kaçan kimseyi bırakmadım.. İmâm-ı Şafîî

"İki yüz meşhur âlimle karşılaştım. Ahmed bin Hanbel gibisini görmedim. O, hiçbir konuda insanların daldığı dünya işlerine dalmazdı. Ancak ilimden bahis açılınca konuşurdu.. Ebû Dâvûd Sicistânî

"İlmin her dalında Ahmed bin Hanbel'in bir benzerini görmedim. Onun ilimde ulaştığı dereceye, başkası ulaşamamıştır.. Ebû Zür'a

"Ahmed bin Hanbel, her hayrı kendisinde toplamıştı. Çok âlim gördüm. Fakat ilimde, vera'da ve zühdde, onun gibi üstün birine rastlamadım.. Menhâ bin Yahyâ

"Ahmed bin Hanbel'in işi, hep ahiret ile ilgili idi. Dünya menfaatleri ona yöneldi fakat o kabul etmeyip geri çevirdi.. Nadr bin Ali

Rivayet ettiği bazı hadîs-i şerifler

"İki kişi birbiriyle sevişir de sonra araları açılırsa bu ancak birinin işlediği bir gûnah sebebiyle olur.."

"Kişinin gûnahları çoğaldığı zaman, gûnahlarına kefaret için Allahü Teâlâ onu geçim sıkıntısına düşürür.."

"Bize en sevimli ve ahirette en yakın olanınız, ahlâkı güzel olanınızdır. En sevimsiz ve en uzak olanınız da çok konuşup hezeyan eden, ağzını yayararak konuşan, konuşmasında kendini öven ve lüzumsuz sözler söyleyen kibirlililerdir.."

"Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunanı, Allahü Teâlâ yüzü üstü cehenneme atar.."

"Dünyayı seven, ahiretine zarar eder. Ahiretini seven, dünyasına zarar verir. Bu böyle olunca siz bâkiyi (ahireti) fâni üzerine tercih ediniz.."

"Faziletlerin en üstünü, sana gelmeyene gitmen, vermeyene vermen ve kötülük edene iyilik etmendir.."

"İmânın en sağlam kulpu, Allah için sevmek ve Allah için buğz etmektir.."

"Kim bir musibetle karşılaşıp ve Allah'ın emrettiği gibi "İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" dedikten sonra, 'Allah'im, bu musibetle beni mükâfatlandır ve bunun ardında bulunan hayırlısını bana ver.' dese, Allahü Teâlâ onun istediği gibi yapar.."

"Rükû' ile secde arasında belini ve sırtını doğrultmayan kimseye, kıyamet gününde Allahü Teâlâ bakmaz.."

"İnsanların en fena hırsızı, namazından çalandır.. (Namazın rükû' ve secdesini tam yapmayandır.)"

"Bütün çocuklar, Müslümanlığa uygun ve elverişli olarak dünyaya gelir. Bunları sonra anaları, babaları, Hristiyan, Yahudi ve dinsiz yapar.."

"Bir kimse mâni yok iken üç cuma namazı kılmazsa Allahü Teâlâ onun kalbini mühürler, yani o, iyilik yapamaz olur.."

"Cuma günü bir an vardır ki müminin o anda yaptığı dua ret olunmaz.."

Hayatımıza rehberlik eden kıymetli sözleri

"İlim; insanlara, ekmek ve su kadar lâzımdır. İlim, rivâyet ve kuru bilgi çokluğu değildir. İlim, faydalı olan ve kendisiyle amel edilen şeydir.." "Kulun kalbini ıslah etmesi için iyilerle olması kadar faydalı bir şey yoktur. Yine kulun fâsıklarla beraber olup onların işlerine dikkat ve nazar etmesi kadar zararlı bir şey yoktur.."

"Günahlar imâni zayıflatır.."

"Tevekkül, her şeyi Allah'tan bilmek ve rızkı onun verdiğiğine inanmaktır.."

"Tevekkül, bütün işlerinde Allahü Teâlâ'ya teslim olmak, başa gelen her şeyi ondan bilip katlanabilmektir.."

"Yemeği, din kardeşleriyle neşe içinde, fakirlerle ikram ve cömertlikle, diğer insanlarla da mürüvvet içinde yemek lâzımdır.."

"Her şey için kerem vardır. Kalbin keremi Hâlık'tan razı olmak, kadere rıza göstermektir.."

"Sizde olmayan meziyetlerle sizi metheden kimsenin, sizde olmayan kötülüklerle de bir gün sizi kötüleyeceğini unutmayınız.."

"İstediklerini vermediğiniz zaman kızan, kırılan veya küsen arkadaş, gerçek arkadaş değildir.."

"Kibir taşıyan kafada, akla rastlayamazsınız.."

"İnsanların ahmak sınıfı, kendilerinin methedilmesinden hoşlananlarıdır.."

"İnsana az bir mal yetişir. Çok mal ise kâfi gelmez.."

"Yalan söylemek, emniyeti giderir.."

"Ayıplardan uzak arkadaş arayanlar, arkadaşsız kalır.."

Eserleri

- 1) Müsned
- 2) Kitâb-üs-Sünne
- 3) Kitâb-üz-Zühd
- 4) Kitâb-üs-Salât
- 5) Kitâb-ül-Vera' ve'l-Îmân
- 6) Kitâb-ür-Reddi ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdıkâ
- 7) Kitâb-ül-Eşribe
- 8) Kitâb-ül-Mesâil
- 9) Cüz-fi Usûl-üs-Sünne
- 10) Fadâil-üs-Sahâbe
- 11) Er-Reddü a'lâ men-Tenâkua fil-Kur'an
- 12) Et-Tefsir
- 13) En-Nâsîh ve'l-Mensûh
- 14) Et-Târih
- 15) Hadîs-u Şu'be
- 16) Mukaddem ve'l-Muahhar fi'l-Kur'an
- 17) Vücûbât-ül-Kur'an
- 18) Menâsik-ül-Kebîr ve's-Sagîr
- 19) El-Cerhu ve't-Ta'dil
- 20) Kitâb'ül-ilel ve Ma'rifet-ür-Ricâl

[MEZHEP İMÂMLARININ
ÖRNEK HAYATLARI]

EHLİ SÜNNET İTİKADI

PENCERELER
YAYINEVİ

EHLİ SÜNNET İTİKADI

Müslümanların imanda ve itikatta tek bir mezhebi vardır. Bu mezhep, Ehl-i Sünnet vel-Cemaat mezhebidir. Çünkü İslamiyet, bütün insanlara yalnız bir tek imanı ve itikadı emretmektedir.

Sünnet, Resulullah'ın bildirdiği yoldur. Cemaat de Eshab-ı Kiram'dır. Sünnet ve cemaat ehli yani Ehl-i Sünnet vel-Cemaat demek, Resulullah'ın ve Eshab-ı Kiram'ın gittikleri, itikattaki tek doğru yol demektir.

Bu imanın esaslarını ve nasıl inanılması gerektiğini bizzat Peygamber Efendimiz insanlara öğretmiştir. İnsanlara; kendilerini ve her şeyi yaratan Allahü Teâlâ'yı haber veren Peygamberimiz, Allahü Teâlâ'ya, O'nun yaratıklarına ve O'nun emir ve yasaklarına imanın nasıl olacağını da bildirmiştir.

Muhammed Aleyhisselam'a ve O'nun bildirdiklerine; temiz, dürüst ve hakiki bir iman ancak O'nun bildirdiğini tam ve hiç şüphesiz kabul edip inanmakla, hepsini beğenmekle mümkün olur.

Bu hususta çok az, kıl kadar da olsa bir ayrılık kabul edilemez.

Böyle bir ayrılığa düşenlerin kendilerini haklı çıkarmak için öne sürecekleri sebeplerin hiçbir kıymeti yoktur. Çünkü İslamiyet, imanda ve itikatta ayrılığa asla izin vermemekte, bu ayrılığı yasaklamaktadır.

Eshab-ı Kiram'ın iman ve itikatta hiçbir ayrılıkları olmadı. Eshab'dan olmayanlar ve daha sonraki asırlarda gelenler arasında ise zamanla imanda, itikatta bazı ayrılıklar ortaya çıkarıldı ve bidat fırkalarının sayısı 72'ye ulaştı.

Bu ayrılıkları çıkaranların ve bunların sözlerine inanarak bozuk düşüncelerini benimseyenlerin ileri sürdükleri sebepler çok çeşitlidir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Münafık ve başka dinden olanların çıkardıkları fitneler,
- Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetlerini kendi akıl ve anlayışlarına göre açıklamaya çalışmaları,
- Eski Hint ve Yunan felsefesi ile Mecusi inançlarının İslamiyet'e sokulma çabaları,
- Eshab-ı Kiram'ın huzurun, dirliğin, iyiliğin temini için farklı düşüncelerini anlayamama ve kötü niyetle bu farklı düşünceleri bir çatışma gibi göstermeye çalışmaları.

Mezhep İmamlarına Tâbi Olmak

Dünya işlerinde insanlar nasıl devlet adamlarına, hükûmetlere ve kanunlara uyuyorlarsa ahiret işlerinde de Müslümanlar mezhep imamlarına uymaktadır.

Bir hadis-i şerifte, "İnsanların en hayırlısı asrımdaki Müslümanlar, yani Eshab-ı Kiram'dır. Onlardan sonra en iyileri, onlardan sonra gelenler, yani Tâbiîn'dir. Onlardan sonra en iyileri, onlardan sonra gelenler, yani Tebe-i Tâbiîn'dir. Artık bunlardan sonra yalanlar yayılır., buyurulmuştur.

Hanefi mezhebinin kurucusu İmam-ı Azam Hazretleri, Tâbiîn'dendir. Diğer mezhep imamları da Tebe-i Tâbiîn'dendir. Yani ayet-i kerimelerde ve hadis-i şeriflerde kendilerine tâbi olunması bildirilen ve övülen zatlardır.

Öyleyse bu zatlara ve onların mezheplerine uymamak, Allahü Teâlâ'nın ve Resul'ünün emrine karşı gelmek olur.

İmanın düzgünlüğü, itikattaki mezhebin düzgünlüğüne bağlıdır. Bu ümmetin itikatta 73 parçaya bölüneceği, tek doğru itikadın Ehl-i Sünnet vel-Cemaat fırkası olduğu, imanı Ehl-i Sünnet itikadına uygun olmayan kimsenin ise mutlaka cehenneme gideceği hadis-i şeriflerle bildirilmiştir.

Bir insan hem mezhepsiz hem de Ehl-i Sünnet itikadında olamaz. Bu yüzden dört hak mezhebin birinde bulunmak şarttır. Dört hak mezhepten

birinde olmak da bu mezheplerin itikadı olan Ehl-i Sünnet vel Cemaat fırkasında olmak demektir. Tersine, mezhepleri kabul etmemek, Ehl-i Sünnet itikadını kabul etmemektir. O da bozuk iman demektir.

Bidat Fırkaları ve Mezhepler

Bid'at fırkalarını, Ehl-i Sünnet'in dört doğru mezhebi ile karıştırmamalıdır. Dört mezhep, birbirlerinin doğru yolda olduğunu söyler ve birbirini severler.

Bidat fırkaları ise Müslümanları parçalamak için uğraşmaktadır.

Dört mezhebin birleştirilemeyeceğini İslam âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Çünkü dört mezhebin hükümleri İslam dinini kolaylaştırmaktadır.

Doğru yolun, Ehl-i Sünnet âlimlerinin bildirdiği iman olduğunu, Peygamber Efendimiz haber verdi. O hâlde, Ehl-i Sünnet'te birleşerek kardeş olmak, birbirimizi sevmek gerekir. Müslümanların bu birliğinden ayrılan, bu âyet-i kerimeye uymamış olur.

Bu yolda birleşir, birer kardeş olduğumuzu bilip birbirimizi seversek dünyanın en büyük, en kuvvetli milleti olur; dünyada rahata, huzura, ahirette de sonsuz saadete kavuşuruz. Ama düşmanlarımızın ve cahillerin kendi çıkarları için söyledikleri yalanlara aldanırsak parçalanıp yok oluruz.

Peygamber Efendimiz de Müslümanlar arasında imanda ve itikatta ayrılıkların felaket olduğunu bildiren hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur:

"Yahudiler, 71 fırkaya ayrılmıştı. Bunlardan 70'i cehenneme gidip ancak bir fırkası kurtuldu. Hristiyanlar da 72 fırkaya ayrıldı. 71'i cehenneme gitti. Benim ümmetim de 73 fırkaya ayrılır. Bunlardan 72'si cehenneme gider, yalnız bir fırka kurtulur.."

Eshab-ı kiram, bu bir fırkanın kimler olduğunu sorduğunda, "Cehennemden kurtulan fırka, benim ve eshabımın gittiği yolda gidenlerdir..", buyurmuştur.

Eshab-ı kiram arasında olan bazı ayrılıklar, kötü düşüncelerden değildi. Çünkü onların mübarek nefsleri tertemiz olmuştu. Onların bütün istekleri, İslamiyet'e uymaktı.

İtikatta Mezhep İmamlarımız

Müslümanlar, itikatta İmam-ı Matüridi veya İmam-ı Eş'ari'den birine tâbi olurlar. Bunlara tâbi olmayan bidat ehli olup doğru yoldan ayrılmış olur. Ehl-i Sünnet'in söz birliğiyle bildirdiği itikada uymayan kimselere bidat sahibi denir.

İtikatta hak mezhep tektir. O da Ehl-i Sünnet vel Cemaat mezhebidir. Bu mezhebin itikattaki iki büyük imamı, Ebu Mansur Matüridi ve Ebül-Hasan Eş'ari Hazretleridir.

İmam-ı Matüridi, Hanefi mezhebinde; İmam-ı Eş'ari de Şafii mezhebinde- dir. Yani imanla ilgili konularda Hanefiler İmam-ı Matüridinin, Şafiiler de İmam-ı Eş'ari'nin açıklamalarını esas alırlar.

İmam-ı Eş'ari ve İmam-ı Matüridi, Ehl-i Sünnet itikadını açıklayıp sistem- leştirerek kitaplara geçirmişlerdir.

Ameldeki mezheplerin nasıl imamları varsa bu iki zat da itikat imamları- dır. Aralarındaki içtihat farkları, Ehl-i Sünnet'e aykırı değildir.

EBÛ MENSÛR MÂTÜRİDÎ

Ehli Sünnet'in iki itikat imamından birincisidir. Ehl-i Sünnet'i bozuk inanışlara karşı mükemmel bir şekilde savunmuştur. İsmi, Muhammed bin Muhammed Mâtürîdî'dir. Künyesi, Ebû Mensûr'dur.

Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekte olup 238 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Doğum yeri Semerkand'ın Mâtürîd nahiyesidir. Mâveraün-nehr'de yaşamış ve 333 yılında Semerkand'da vefat etmiştir.

Kabrini bir Yahudi, Ruslardan satın alarak eğlence yeri yapmıştır. İhlâs şirketi bu çirkin hâli görünce 1996 yılında kabir yerini satın almış ve 2005 yılında kabri üzerine bir türbe yaptırmıştır. İmâm-ı Mâtürîdî'nin yaşadığı devir, Abbasî Devleti'nin zayıflamağa başladığı ve yeni İslâm devletlerinin kurulduğu yıllara rastlar. Bu dönemde Müslümanlar çeşitli gruplara bölünmüş, bir kısmı Ehl-i Sünnet itikadından uzaklaşmıştır.

İşte böyle zor bir zamanda, İmâm-ı Mâtürîdî bozuk inanışlara kayan insanları uyarmış, onlara Ehl-i Sünnet yolunun hakikatlerini ve güzelliklerini anlatmıştır. Bütün ömrünü, İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe'nin naklen bildirdiği ve yazdığı Ehl-i Sünnet itikadına ait bilgileri izah ve ispat etmekle geçirmiştir.

Onun sayesinde birçok Müslüman bozuk inanışlardan kurtulmuş, Ehl-i Sünnet yolunun hakikatleriyle tanışmıştır.

Dinî meselelerle ilgili sorusu olan Müslümanlar onun verdiği tatmin edici cevaplar sayesinde huzura kavuşmuştur.

Yaptığı sohbetler, Müslümanların imanını güçlendirmiş, İslam düşmanlarının kalplerine korku ve ümitsizlik salmıştır.

İmâm-ı Mâtürîdî Müslümanlara ışık tutacak birçok kitap yazmış, doğru İslamiyeti bütün dünyaya taşıyacak yüzlerce talebe yetiştirmiştir.

Başlıca Eserleri

1. Kitâb-üt-Tevhîd
2. Te'vîlât-ül-Kur'ân
3. Reddü Evâilil-Edille lil Ka'bi ve Beyanü vehmi'l-Mu'tezile
4. Er-Reddû alâ usûl'il-Karamita
5. Reddû Kitâb-ül-İmâme li Ba'zir-Revafıza
6. Kitâb-ül-Makâlât fil-Kelâm
7. Me'haz-üş-Şeriyye:
8. Kitâb-ül-Cedel

EBÜ'L-HASEN-İ EŞ'ARÎ

İsmi, Ali bin İsmail; künyesi, Ebül-Hasen'dir. Ehl-i Sünnet'in iki mezhebinden, Eş'arî mezhebinin imamıdır. 873 veya 879 senesinde Basra'da doğmuş, 936 veya 941 senesinde Bağdat'ta vefat etmiştir.

İmâm-ı Eş'arî diye de bilinen Ebül-Hasan-ı Eş'arî Hazretleri küçük yaştan itibaren ilim tahsiline yöneldi. Tefsir, hadis ve fıkıh ilimlerini zamanının meşhur âlimlerinden öğrendi. Bir yandan da hadis-i şerif derslerine devam ederken bir yandan da Ehl-i Sünnet itikadı üzere kitaplar yazıp bunları dağıttı.

Ömrünün sonuna kadar bu doğru itikadın yayılması için uğraştı.

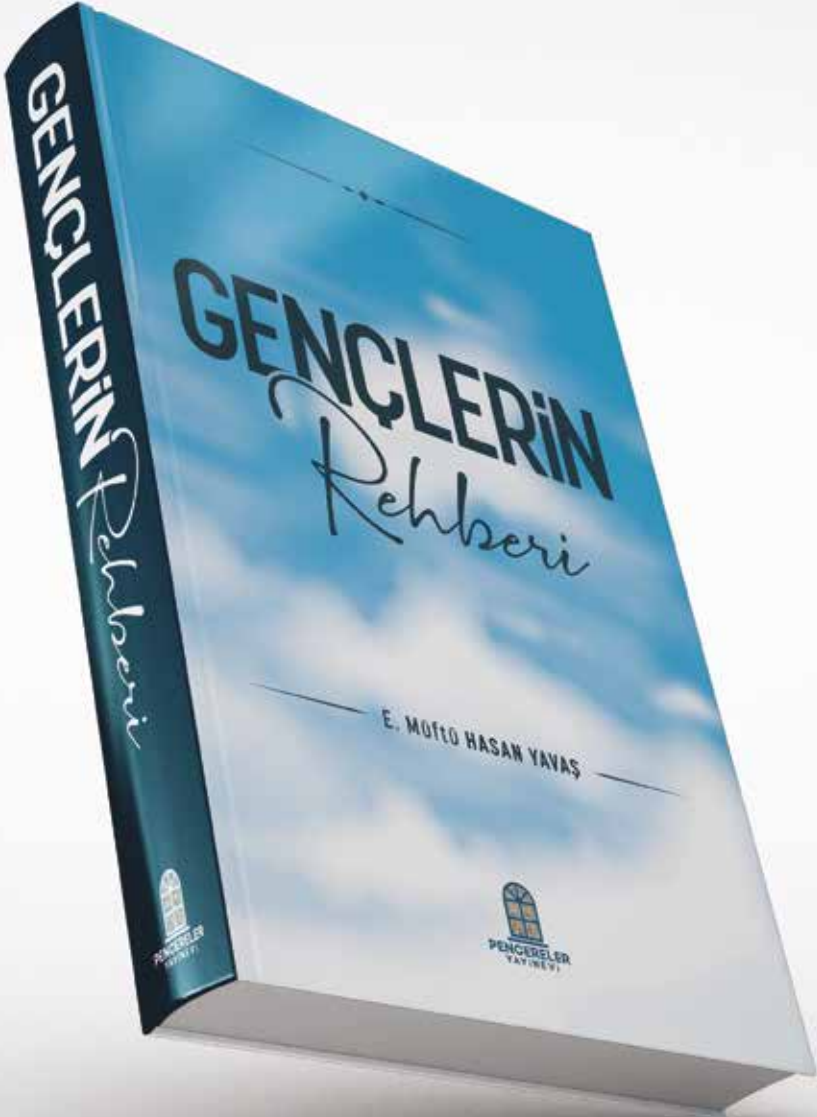
İmâm-ı Eş'arî, tasavvuf ilminde de âlim ve evliya idi. Gayet tatlı, açık ve ikna edici konuşurdu. Bu sebeple hocası Cubbai, daha önce münazaralara kendi yerine onu gönderirdi. Hakkın ve doğrunun ortaya çıkması için mücadele etmeyi sever, yazarak ve anlatarak hak uğrunda yürümekten asla çekinmezdi. İmâm-ı Eş'arî'nin zamanı, mutezile fırkasının Ehl-i Sünnet'e çok saldırdığı bir döneme rastlamaktadır. O dönemde valilik ve kadılık gibi makamlar, mu'tezile fırkasından olanların elinde bulunuyordu. Böylece bozuk itikatlarını yayıyorlar, insanları saptırıp insanların imanları ile oynuyorlardı.

Bu sırada İmâm-ı Eş'arî ve diğer Ehl-i Sünnet âlimleri, kitaplar yazarak onları reddediyor, onların bozuk fikirlerini çürütüyorlardı. İmâm-ı Eş'arî Hazretleri mu'tezile fırkasının ileri gelenleri ile zorlu münazaralara girip onları defalarca susturmuştu.

Bütün hayatını kitap yazmaya ve talebe yetiştirmeye adanmış İmâm-ı Eş'arî, girdiği münazaralarda İslam düşmanlarını yenerek Müslümanların güçlenmesini sağlamıştır. Onun zamanında Ehl-i Sünnet itikadı yayılmış, insanlar hakiki İslamiyeti öğrenerek sonsuz saadete kavuşmuşlardır.

Başlıca Eserleri

1. Kitâb-ül-Fusûl
2. Mücez
3. Halk-ul-Efâl
4. İstîtâa hakkındaki kitap
5. Sıfatlar hakkındaki kitap
6. El-Luma fî'r-reddi alâ ehli'z-zeygi ve'l-bida'
7. Risâlet-ül-Îmân
8. Kitab-ül-Fünûn
9. Kitab-ün-Nevâdir
10. Dehrîlerin (dinsizlerin) Ehl-i tevhîd'e karşı yaptıkları bütün itirâzlarının toplandığı bir kitap.
11. El-Cevher fî'r-Reddi ala ehli'z-Zeygi vel-Münker.
12. Nazar, istidlal ve şartları hakkında Lübbaî'nin suallerine verilen cevaplar.
13. Mekalat-ül-Felasife
14. Cevab-ül-Horasâniyyîn

Kitap İsteme:
Tel: 0212 876 09 67
Gsm: 0536 399 95 31

Kitap İsteme:
Tel: 0212 876 09 67
Gsm: 0536 399 95 31

MEZHEP İMÂMLARININ ÖRNEK HAYATLARI

Bu kitapta mezhep imamlarımızın (rahmetullahi aleyhim ecmain) örnek hayatları anlatılmaktadır. Mezhep imamları, Peygamber efendimizin (sallallahü aleyhi ve sellem) Kur'ân-ı kerimden çıkardığı mânâları, bilgileri, Eshâb-ı kiramdan öğrenerek kitaba geçiren büyük âlimlerdir.

Onlar bütün zamanını ve enerjisini İslâm dinini insanlara doğru bir şekilde aktarmak için harcamışlardır. Peygamber Efendimiz'in mübârek mirasını bozulmadan yeni nesillere aktarmak, hayattaki en büyük gayeleri olmuştur. Bu gaye uğruna dünyanın bütün lezzetlerinden vazgeçmişler, ölüm haricinde hiçbir şey onları bu kutlu davadan vazgeçirememiştir.

Şu anda dünyanın dört bir yanında dört hak mezhebe uyan insanlar, mezhep imamlarımızın ömürlerini adadığı ilmî çalışmalar sayesinde İslâmiyet'i kolayca öğrenebilmektedirler.

Bu dört hak mezhebin dışında başka beşinci bir hak mezhep yoktur. Bunların dışındakilerin hepsi bid'at fırkalarıdır, yani sapıklıktır.

